

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту
Кафедра публічного управління, адміністрування та права

Кваліфікаційна магістерська робота

тема: **«СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В
УКРАЇНІ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ШЛЯХИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ»**

Виконав:

Студентка академічної групи 202м – ДС
освітньо-професійної програми «Публічне
управління та адміністрування» другого
(магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 281

_____ І.О. Чапча

Науковий керівник:

Кандидат юридичних наук, старший викладач

_____ М.Б. Михайлов

Бібліографічний опис та анотація кваліфікаційної роботи

Бібліографічний опис: Чапча Інна Олександрівна. Система електронних публічних закупівель в Україні: правове регулювання та шляхи вдосконалення
Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування». Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту. Кафедра публічного управління, адміністрування та права. Науковий керівник: Михайлов Михайло Борисович, кандидат юридичних наук, старший викладач.

Зміст роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків.

Анотація. У роботі визначено зміст і сутність системи електронних публічних закупівель в Україні; охарактеризовано нормативно-правове забезпечення розвитку електронних публічних закупівель в державному управлінні; проаналізовано особливості впровадження системи електронних публічних закупівель на регіональному та місцевому рівні; запропоновано напрями оптимізації системи електронних публічних закупівель в Україні на регіональному та місцевому рівні.

Ключові слова: система електронних публічних закупівель, державне регулювання, органи державної влади, інформаційно забезпечення, інформаційні ресурси, аукціон, електронні торги, веб-сайт, нормативно-правове регулювання.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра публічного управління, адміністрування та права
Ступінь вищої освіти: магістр
Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»
Галузь знань: 28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
публічного управління, адміністрування та права

/В. В. Гришко /

15.12.2024

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Чапчі Інні Олександрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Система електронних публічних закупівель в Україні: правове регулювання та шляхи вдосконалення

керівник проекту (роботи) Михайлов Михайло Борисович, кандидат юридичних наук, старший викладач

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «25» серпня 2021 року № 688 фа

2. Строк подання студентом проекту (роботи) «15» грудня 2021 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) Законом України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, Відомості з веб-сайту сайтом «Розетта» законодавчо-правові акти зарубіжних країн, прайм відеозаписи та зарубіжних відео

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) в теоретичній основі системи електронних закупівель

2. Особливості законодавчо-правового регулювання системи електронних закупівель в Україні.

3. Шляхи та методи вдосконалення системи електронних публічних закупівель в Україні.

5. Перелік графічного матеріалу

таблиці, схеми, ілюстраційний матеріал

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Скрильник О. О., доцент	08.11.2021	15.12.2021
Розділ 2	Трегубенко Г. П., старший викладач	08.11.2021	15.12.2021
Розділ 3	Кульчій І. О., доцент	08.11.2021	15.12.2021

7. Дата видачі завдання 08.11.2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Розробка теоретичної частини роботи	08.11.2021 – 19.11.2021	
2	Розробка аналітичної частини роботи	20.11.2021 – 30.11.2021	
3	Написання результативно-рекомендаційної частини роботи та висновків, перевірка на антиплагіат	01.12.2021 – 17.12.2021	
4	Рецензування роботи, підготовка ілюстративного матеріалу, підготовка доповіді	18.12.2021 – 20.12.2021	

Студент

(підпис)

Г.О. Чанго
(прізвище та ініціали)

Керівник (и) роботи

(підпис)

І.Б. Шваб
(прізвище та ініціали)

Перелік умовних скорочень

ЄС	Європейський союз;
МВФ	Міжнародний валютний фонд;
ДП «ПРОЗОРО»	Державне підприємство «ПРОЗОРО»;
ЦЗО	Центральна закупівельна організація;
ЄЗС	Єдиний закупівельний словник;
ДК	Державний класифікатор;
МЕРТУ	Міністерство економіки розвитку і торгівлі;
ВРУ	Верховна Рада України;
GRECO	Група держав проти корупції;
СОТ	Світова організація торгівлі;
АКМУ	Антимонопольний комітет України.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНИЙ ОСНОВИ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ.....	10
1.1 Поняття та складові системи електронних публічних закупівель	10
1.2 Методи контролю публічних закупівель	29
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ.....	40
2.1 Становлення нормативно-правової бази електронних публічних закупівель.....	40
2.2 Впровадження системи електронних публічних закупівель.....	53
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ТА МЕТОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ.....	68
3.1 Законодавчий досвід зарубіжних країни у сфері публічних закупівель.....	68
3.2 Напрями та шляхи вдосконалення нормативно-правової бази системи електронних публічних закупівель.....	80
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	101
ДОДАТКИ.....	116

ВСТУП

Актуальність теми. Публічні закупівлі посідають важливе місце серед засобів реалізації державної економічної політики. Зокрема, одним з основних пріоритетів внутрішньої економічної політики України, відповідно до ст. 7 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 року, визначено підвищення результативності державних видатків, реалізацію прозорої політики закупівель за державні кошти, яка гарантуватиме раціональне використання ресурсів.

Основним засобом протидії неефективній державній політиці в державному секторі економіки та її високій корумпованості виступила реформа публічних закупівель, яка регулюється низкою нормативно-правових рішень. Система публічних закупівель в Україні знаходиться в інтенсивній розбудові й є найбільш впізнаваною реформою, демонструючи неабиякі зрушення в цій царині. За останні роки в публічних закупівлях з'явилося нове законодавство, низка унікальних технологічних рішень, оформлені принципово нові засади взаємодії між владою, бізнесом та громадськістю.

Досвід попередніх років засвідчив наявність проблем у сфері витрачання бюджетних коштів, а саме у сфері проведення державних закупівель. Проведення непрозорих тендерів держзакупівель призвели до того, що державні замовлення, а відповідно, і бюджетні кошти використовувались неефективно, одержував їх не той, хто конкурентоспроможний, а той, хто незаконно зміг отримати переваги.

На сучасному етапі розбудови України триває процес подолання корупційних виявів у всіх сферах суспільного розвитку. З цією метою в діяльність державних інституцій упроваджено низку запобіжників, зокрема інститут публічних закупівель, покликаний зменшити корупційні ризики у фінансово-господарській діяльності органів виконавчої влади, органів соціального страхування, а також юридичних осіб (підприємств, установ,

організацій) та їх об'єднань, які є замовниками відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі». Саме цей інститут забезпечує належні умови здійснення процедур публічних закупівель для задоволення пріоритетних потреб держави й суспільства. Важливою складовою функціонування сфери публічних закупівель є законодавство, яке визначає принципи, поняття та процедури здійснення закупівель, укладення договорів про закупівлю товарів, робіт і послуг для суспільних потреб.

Однак слід констатувати, що нині наявні непоодинокі вияви нехтування вимогами чинного законодавства та порушення процедури проведення публічних закупівель. Тому актуальним є дослідження питання щодо визначення підстав, особливостей і порядку притягнення до відповідальності за порушення законодавства у сфері державних закупівель.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування нових положень щодо правового регулювання публічної закупівлі та розроблення відповідних пропозицій щодо удосконалення законодавства України.

Мета дослідження обумовила формулювання і вирішення наступних завдань:

- проаналізувати нормативно-правові акти та обґрунтувати поняття і особливостей публічних закупівель;
- проаналізувати нормативно-правові акти та обґрунтувати поняття і особливостей публічних закупівель;
- дослідити порядок контролю у процесі закупівлі та сформулювати пропозиції щодо удосконалення процесу;
- визначити результативність впровадження системи електронних публічних закупівель;
- проаналізувати зарубіжне законодавство щодо публічних закупівель та виявити правові конструкції, які доцільно врахувати у законодавстві України;
- розробити можливі шляхи вдосконалення системи електронних публічних закупівель.

Об'єктом дослідження є система електронних публічних закупівель;

Предметом дослідження є нормативно-правове регулювання системи електронних публічних закупівель.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження, відповідно до поставленої мети і сформульованих завдань, стали такі наукові методи: історичний, формально-догматичний, діалектичний, порівняльно-правовий, метод статистичних порівнянь, економічний аналіз.

Історичний метод наукового пізнання дозволив проаналізувати формування системи електронних публічних закупівель в історичному ракурсі.

Формально-догматичний метод допоміг у розкритті поняття, сутності та видів електронних публічних закупівель.

Використання діалектичного методу дозволило враховуючи взаємозв'язки в системі електронних публічних закупівель та об'єктивно оцінити діяльність інституцій державної влади в сфері закупівельної політики.

Порівняльно-правовий метод застосовувався при аналізі українського законодавства, порівнянні моделей країн тощо.

Метод статистичних порівнянь та метод економічного аналізу застосовувався під час аналізу показників ефективності системи електронних публічних закупівель.

Нормативну основу дослідження становлять Конституція України, закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у дослідженні проблем публічних закупівель та вироблення пропозицій щодо удосконалення ефективності публічних закупівель як на рівні держави, так і на рівні регіону. Кваліфікаційна робота являється ґрунтовним дослідженням за даною тематикою.

Практична значимість. Матеріали дослідження висвітлено автором у публікаціях, виступах на науково-практичній конференції, а також використано в роботі фахівця з публічних закупівель Комунального закладу «Розсошенська

гімназія Щербанівської сільської ради Полтавського району Полтавської області»
Окремі теоретичні положення магістерської роботи опубліковано у 1 науковому
виданні: збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-
конференції за міжнародною участю «Організаційно-правові аспекти публічного
управління в Україні» (Полтава, Національний університет «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка», 29 квітня 2021 року).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох
розділів, що охоплюють 6 підрозділів, висновків та пропозицій, списку
використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ ОСНОВИ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

1.1 Поняття та складові системи електронних публічних закупівель

Використання та подальше впровадження механізму електронних закупівель як складової частини системи державних закупівель є неминучим процесом для України в умовах поступової інтеграції України до світового ринку та Європейської спільноти.

Незважаючи на наявність багатьох факторів, що безпосередньо впливають на швидкість запровадження електронного формату закупівель, таких як: наявність доступу до мережі Інтернет, вміння та можливості користуватися електронними засобами управління і забезпечення необхідним комп'ютерним обладнанням, перехід до електронних закупівель, як свідчить міжнародний досвід, буде поступово відбуватися і забезпечить виконання одного з головних принципів державних закупівель прозорості витрачання державних коштів.

Веб-портал є єдиним офіційним державним джерелом інформації у мережі Інтернет, яке розміщує оголошення про заплановані закупівлі та результати закупівель за державні кошти.

Веб-портал є праобразом сучасного електронного торговельного майданчика, тому що інформація яка на ньому розміщується лише фіксує дії розпорядників державних коштів, які вже відбулися. В той же час сучасна система електронних закупівель вимагає відображення інформації on-line, що значно спрощує моніторинг і контроль як з боку держави так і з боку бізнесу.

Визначимо три істотні відмінності електронної торгівлі від традиційної:

- потенційно дуже велика аудиторія;
- товари, роботи, послуги експонуються не на прилавках, а в електронному вигляді;

– між заявою покупця про намір зробити покупку й актом купівлі-продажу проходить час.

В еру цифрових технологій комерційні фірми та державні установи все частіше використовують електронні системи для більш ефективного, передбачуваного, прозорого й безпечного управління ланцюжком своїх закупівель та поставок. У той же час, розвинені країни світу використовують державні закупівлі як один з найбільш ефективних інструментів системи державної допомоги для забезпечення стабільного економічного зростання.

Система державних закупівель є одним із найпотужніших інструментів державного регулювання економіки, розвитку конкурентного середовища та виконання соціальних завдань. Головною метою державної політики у сфері закупівель є забезпечення ефективності цих процедур – закупівля товарів, робіт, послуг найвищої якості за найнижчою ціною. На думку J.G. Murray, «у будь-якій державі, незалежно від рівня її розвитку, публічні закупівлі мають забезпечувати вирішення тактичних і стратегічних завдань» [3, с. 429-434].

Перш за все варто звернути увагу на термінологічні зміни в наслідок реформи публічних закупівель. У лютому 2016 року Президент України підписав Закон «Про публічні закупівлі», що забезпечує поширення системи електронних закупівель протягом 2016 року у 2 етапи: з 1 квітня – для центральних органів виконавчої влади та замовників, що здійснюють діяльність в окремих сферах господарювання; з 1 серпня – для решти замовників. Як бачимо з назви закону, з'являється новий підхід до розуміння поняття «державні закупівлі». Ознайомлення з науковими поглядами й теоретичними узагальненнями представників економічної науки дозволило виявити досить узгоджений підхід до трактування сутності «державних закупівель». Так, в економічній літературі державні закупівлі розглядаються як грошові видатки уряду на придбання вироблених у певному році товарів та послуг, інструмент прямої дії, що застосовується у фіскальній політиці, а також як засіб забезпечення матеріального наповнення за) ходів, спрямованих на розв'язання загальнодержавних міжгалузевих проблем і соціальних проблем [9, с. 83].

Термін «публічні закупівлі» в українському законодавстві пов'язаний з прийняттям у грудні 2015 року Закону України «Про публічні закупівлі». Відповідно до вищезазначеного Закону публічна закупівля – це придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом [9]. До цього законодавець використовував термін «державні закупівлі». Згідно із Законом України «Про здійснення державних закупівель» [10], який регулював питання державних закупівель до прийняття нині чинного Закону «Про публічні закупівлі», «державні закупівлі» – це придбання замовником товарів, робіт і послуг за державні кошти в порядку, встановленому законом.

Терміни «публічні закупівлі» та «державні закупівлі» є близькими та використовуються як в юридичній, так і в економічній науці. «В Україні ці два терміни зазвичай використовують як синоніми» [11, с. 129]. Нині, з огляду на новації, закупівлі за кошти держави реформатори назвали «публічні закупівлі» на зразок європейського підходу до цього визначення. Проте на законодавчому рівні трактування цих понять абсолютно не змінилось. Тим не менш, існує значне відмінне смислове значення у термінах «державна» і «публічна» закупівля (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Порівняння термінів «державна» і «публічна» закупівля

«Державні закупівлі»	«Публічні закупівлі»
Закупівля здійснюється державою, або її відокремленим підрозділом	Закупівлю здійснює орган публічної адміністрації
Оплачується за кошт держави	Купівля товарів і послуг здійснюється за кошти платників податків
Здійснюється в інтересах держави та органу, який здійснює закупівлю	Закупівля здійснюється в інтересах громадян: задля надання якісних послуг органом публічної адміністрації чи державним підприємством
Держава сама контролює процес закупівель	Громадяни можуть брати участь у контролі здійснення публічної закупівлі

Натепер є численні наукові дослідження з цієї проблематики та трапляються різні підходи до визначення публічних і державних закупівель.

Проте дотепер відсутній єдиний загально визнаний підхід до визначення термінів «публічні закупівлі» або «державні закупівлі».

Так, Ю.О. Голуб зазначає, що поняття «державні закупівлі» є результатом поєднання двох понять, де друге вказує безпосередньо на процес – закупівля, а перше – на суб'єкт його здійснення – держава [6, с. 55]. «Закупівля – це сукупність практичних методів та прийомів, що допомагають максимально забезпечити інтереси замовника при проведенні закупівельної кампанії з допомогою конкурсних торгів. У даному випадку необхідно ототожнювати інтереси замовника та інтереси держави у зв'язку з тим, що замовник діє передусім в інтересах держави та/або для задоволення потреб суспільства, окремої соціальної групи чи відповідної територіальної громади» [12, с. 83-84].

Я.В. Петруненко підкреслює, що «державна закупівля – це ринкова операція, що залишає за ринком процес «прийняття рішень», максимально використовуючи перевагу конкуренції між усіма заінтересованими постачальниками товарів або послуг на ринок» [2, с. 111-112].

О.О. Критенко зазначає, що «державні закупівлі» – певна, регламентована законодавством діяльність держави з придбання товарів, робіт і послуг з найбільшою ефективністю й найменшими витратами для забезпечення діяльності держави та впливу на розвиток галузей національної економіки й зміцнення соціальної політики» [13, с. 25].

А.О. Олефір вказує, що державна закупівля – це придбання (у тому числі в порядку централізованої закупівлі) на конкурентній основі замовником товарів, робіт і послуг відповідно до річного плану закупівель, за державні кошти, у порядку, встановленому законом, з метою задоволення суспільних потреб у визначених ресурсах і забезпечення розв'язання інших завдань державної соціально-економічної політики [3, с. 203].

На думку Ю.О. Оврамець, публічні закупівлі товарів, робіт і послуг є правовим механізмом, який дає змогу державі обрати суб'єктів господарювання, які виконають державне замовлення на найбільш вигідних ринкових умовах. Останнє може бути досягнуто тільки за умови неупередженого конкурсного

процесу проведення закупівлі та відбору переможця на основі заздалегідь визначених критеріїв. Кінцевою метою публічних закупівель є ефективне визначення постачальника, який повністю відповідає кваліфікаційним критеріям конкурсу та встановив найнижчу вартість своїх товарів, робіт, послуг [14, с. 187].

Ю. Фалко зазначає, що державні закупівлі – це регламентована законодавством діяльність держави з придбання товарів, робіт і послуг із найбільшою ефективністю і найменшими витратами з метою забезпечення діяльності держави, а також з метою справляння впливу на розвиток приватного сектору національної економіки і виконання соціально значущих функцій [15, с. 136].

Підходи науковців до визначення термінів «державні закупівлі» або «публічні закупівлі» характеризуються різноманітністю. Так, науковці визначають державні або публічні закупівлі як: сукупність практичних методів та прийомів; правовий механізм; ринкову операцію, що залишає за ринком процес «прийняття рішень»; функцію захисту внутрішнього ринку; соціальний інститут державного регулювання економіки; сукупність дій, які становлять цілісну, врегульовану законодавством процедуру; специфічний інструмент фінансово-правового регулювання; діяльність держави з придбання товарів, робіт і послуг; спосіб реалізації державного замовлення; інструмент прямої дії, що застосовується у фіскальній політиці, і т. п.

На сьогодні вчені розглядають питання публічних закупівель з різних аспектів, досліджуючи проблеми прозорості, конкурентності ринку та будували моделі оцінки ефективності закупівель. Разом з тим, за сучасних умов у літературі слабо представлені питання, що стосуються зміни терміну з «державних» на «публічні» закупівлі та механізму функціонування електронних публічних закупівель як структурного елементу е-урядування в Україні, що вимагає глибокого дослідження цього питання у даній сфері.

Відмінність між державними і публічними закупівлями є на світоглядному рівні, а також щодо сприйняття ролі і завдання держави. В суспільствах розвиненої (сталої) демократії аксіомою прийнято твердження: «державних»

грошей не існує, існують лише кошти платників податків. Право будь)якого громадянина України – знати на що витрачаються кошти, які він сплачує у вигляді податків і бути впевненим, що вони використовуються максимально ефективно і з користю для нього самого і для суспільства загалом.

Також було змінено й іншу термінологію: замість термінів «конкурс», «документація конкурсних торгів», «пропозиція конкурсних торгів», «комітет з конкурсних торгів» передбачено поняття «тендер», «тендерна документація», «тендерна пропозиція», «уповноважена особа».

При цьому законодавець змінив тільки самі назви термінів, а їх зміст залишив незмінним. Представники держзакупівельної спільноти, які в системі державних/публічних закупівель працюють давно, пам'ятають, що такі назви термінів є в законодавстві ЄС та були раніше в українському законодавстві до 2010 року.

Першою спробою системно змінити ситуацію стало прийняття Закону «Про здійснення державних закупівель» в 2010 році. Ухвалення такого закону було фактично однією з ключових вимог МВФ для підписання Урядом Миколи Азарова Меморандуму про співпрацю з МВФ та передумовою подальшого розвитку співпраці з ЄС.

Але внесені до Закону зміни фактично скасовували принципи прозорості та конкуренції в процесі державних закупівель, що стало кроком назад. Так, було дозволено проводити закупівлі до чемпіонату з футболу Євро-2012 без проведення конкурсу, передбаченого Законом. Через якийсь час було запроваджено особливу процедуру державних закупівель в енергетичному секторі. Внесені зміни фактично запроваджували корупційні процедури закупівель, які здійснювали державні підприємства. У відповідь на ці кроки Європейський Союз навіть призупинив бюджетну підтримку України [17].

З 30 листопада 2013 до лютого 2014 року Україна зазнала досить суттєвих змін які «перевернули з ніг на голову» все економічне середовище. Цей період є історичним, оскільки завдяки не байдужості громадян був здійснений переворот, який має назву – Революція гідності. Під час неї взято до уваги безліч питань, які

стосуються зниженню корупції та ефективності впровадження прозорості, не виключенням є і закупівельне середовище країни. 25 грудня 2015 року був прийнятий Закон України «Про публічні закупівлі» № 922-VIII в якому зазначаються головні принципи проведення закупівель, які відображаються в частині 1 статті 5:

«Закупівлі здійснюються за такими принципами: 1) добросовісна конкуренція серед учасників; 2) максимальна економія, ефективність та пропорційність; 3) відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель; 4) недискримінація учасників та рівне ставлення до них; 5) об'єктивне та неупереджене визначення переможця процедури закупівлі/спрощеної закупівлі; 6) запобігання корупційним діям і зловживанням.»

Після Революції Гідності в Україні був запущений унікальний торговельний майданчик ProZorro, який об'єднує бізнес, громадськість та державу. Електронна база даних, через яку здійснюються публічні державні торги в режимі онлайн дозволяє проводити тендери відкрито, де кожен може стати замовником, або постачальником, та найголовніше побачити інформацію про весь процес і учасників закупівель. За допомогою такої тристоронньої співпраці з'являється можливість зниження корупційних ризиків.

Реформа державних закупівель в Україні була визнана однією з найуспішніших реформ 2016 року. Процес реформування був тернистим і зустрів чималий опір та дискусії з боку представників владних структур, однак з боку громадян України та міжнародної спільноти реформа отримала значну підтримку, що і стало вирішальним: з серпня 2016 року єдина електронна система публічних закупівель «ProZorro» стала обов'язковою для всіх замовників. Як вже зазначалося вище, інформація про оголошені торги ідентична на всіх онлайн-майданчиках системи, однак є певна особливість, яка стосується суми публічних закупівель. Для прийняття участі в закупівлі треба обрати майданчик, який підтримує відповідний тип закупівель за вартістю закупівлі («допорогові» (менше 200 тис. грн. для товарів і послуг та 1,5 млн. грн. для робіт)

чи «надпорогові» (більше або дорівнює 200 тис. грн. для товарів і послуг та 1,5 млн. грн. для робіт).

Внаслідок впровадження такої фінансової моделі не створюється додаткове навантаження на бюджет, адже для державних замовників використання системи є безкоштовним, а сама система з часом має вийти на самоокупність. Тарифи для учасників встановлюються Кабінетом міністрів України (Постанова №166 від 24 лютого 2016 року) [8].

Основними принципами публічних закупівель є:

1. Прозорість (принцип «всі бачать все»).
2. Максимальне залучення учасників торгів.
3. Конкуренція між майданчиками.
4. Аукціон для зменшення ціни є обов'язковим.
5. Відкритий код, доступний для аудиту.
6. Командна робота.

В системі публічних закупівель «ProZorro» є наступні види розрахунків:

- плата від постачальника електронному майданчику за кожну подану на торги пропозицію;
- плата електронного майданчика адміністратору системи «ProZorro» на підтримку центральної бази даних;
- плата адміністратора системи «ProZorro» електронному майданчику за успішно проведену замовником закупівлю.

Закон, що координує роботу публічних закупівель, зобов'язує проводити закупівельні процедури через електронну систему закупівель «ProZorro». Основна ціль електронної системи публічних закупівель «ProZorro» – це запобігання корупції шляхом збільшення прозорості ринку та створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель для отримання найкращої пропозиції [13].

Адміністратором системи «ProZorro» є Державне підприємство «Прозорро», в електронній системі якого реалізовано так званий крос-доступ: вся інформація, яка з'являється на одному із майданчиків системи, автоматично

через центральні бази даних транслюється на інші майданчики. Таким чином, для початку здійснення процедури публічних електронних торгів можна обрати будь-який з акредитованих і підключених до системи майданчиків і бути впевненим, що жодні торги, які оголошуються в системі не будуть пропущені.

Перелік даних, які надає для ознайомлення ProZorro, фактично нічим не обмежений. Саме у відкритті повної інформації про державні закупівлі для будь-якого громадянина України й полягала мета створення системи.

ProZorro – це електронна база даних, за допомогою якої проводяться публічні державні торги в режимі онлайн. Система включає в себе веб-портал ProZorro, на якому замовник оголошує закупівлю, після чого вона публікується через центральну базу даних на всіх майданчиках системи. Між майданчиками та Центральною базою даних відбувається автоматичний обмін інформацією та документами в електронному вигляді. Згідно з Законом «Про публічні закупівлі», всі державні органи і керовані ними держкомпанії зобов'язані проводити всі свої тендери із закупівель товарів, робіт та послуг в електронному форматі з дотриманням чинного законодавства.

Електронна система публічних закупівель ProZorro це онлайн-платформа, де державні та комунальні замовники оголошують тендери на закупівлю товарів, робіт і послуг, а представники бізнесу змагаються на торгах за можливість поставити це державі. Все, що відбувається на торгах, може побачити будь-хто на веб-порталі prozorro.gov.ua.

Закон України «Про публічні закупівлі» є наслідком економічних і політичних змін в країні. Необхідність змін у сфері державних закупівель спричинено необхідністю: боротьби з нецільовим витрачанням бюджетних коштів, зниження наслідків кризових явищ, забезпечення конкуренції на ринку публічних закупівель та залучення інвестицій.

Описуючи систему ProZorro, варто зазначити, що вона функціонує на основі підходу гібридної хмари. Існує центральний веб-портал ProZorro з питань закупівель, що містить модуль електронного аукціону та центральну базу даних,

розміщену на хмарному сервері. До центрального веб-порталу спочатку було підключено сім, а зараз 26 авторизованих електронних майданчиків (рис. 1.1).

Кожен електронний майданчик забезпечує реєстрацію замовників та учасників закупівель, автоматичне розміщення, отримання і передання інформації та документів під час проведення процедур закупівель [18]. Замовники та учасники у сфері публічних закупівель можуть змінювати інформацію та документи з питань закупівель лише через авторизовані електронні майданчики. При цьому здійснювати моніторинг публічних закупівель можливо в межах будь-якого елемента електронної системи закупівель, і, як наголошується модераторами системи, на майданчиках, і на центральному веб-порталі інформація публікується одночасно, що дає змогу на будь-якому рівні системи бачити однакові публікації з питань закупівель.

Електронна система закупівель (далі – система) – інформаційно-телекомунікаційна система, що забезпечує проведення процедур закупівель, створення, розміщення, оприлюднення та обмін інформацією і документами в електронному вигляді, до складу якої входять веб-портал Уповноваженого органу, авторизовані електронні майданчики, між якими забезпечено автоматичний обмін інформацією та документами (стаття 1 Закону).

У свою чергу має такі складові як, веб-портал Уповноваженого органу з питань закупівель (далі – веб-портал) – інформаційно-телекомунікаційна система, до складу якої входять модуль електронного аукціону і база даних, та який є частиною електронної системи закупівель та забезпечує створення, зберігання та оприлюднення всієї інформації про закупівлі, проведення електронного аукціону, автоматичний обмін інформацією і документами та користування сервісами з автоматичним обміном інформацією, доступ до якого здійснюється за допомогою мережі Інтернет.

Поряд з цим вимоги до функціонування системи, процедура проведення авторизації електронних майданчиків, умови підключення та випадки відключення електронних майданчиків від електронної системи закупівель, вимоги до електронних майданчиків та відповідальність операторів

авторизованих електронних майданчиків визначаються Порядком функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків (далі – Порядок функціонування системи), який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 166.

Згідно з Порядком функціонування системи адміністратор системи (далі – адміністратор) – юридична особа, визначена Мінекономрозвитку (Уповноваженим органом) відповідальною за забезпечення функціонування та наповнення веб-порталу. Наказом Мінекономрозвитку від 18.03.2016 № 473 (зі змінами) веб-порталом Уповноваженого органу у складі системи визначено інформаційно-телекомунікаційну систему «Prozorro» за адресою в мережі Інтернет: www.prozorro.gov.ua, а відповідальним за забезпечення функціонування та наповнення веб-порталу – Державне підприємство «ПРОЗОРРО».

Поряд з цим, користувач – учасник, постачальник товарів, надавач послуг, виконавець робіт, замовник, орган оскарження, органи, які уповноважені здійснювати контроль у сфері закупівель, і Казначейство та його територіальні органи в межах своїх повноважень та інші заінтересовані особи (абзац п'ятий пункту 2 Порядку функціонування системи).

Таким чином, оскільки відповідальним за забезпечення функціонування та наповнення веб-порталу є ДП «ПРОЗОРРО», щодо технічних питань, у тому числі пов'язаних з реалізацією в системі вимог законодавства у сфері публічних закупівель, користувачам системи необхідно звертатись до зазначеного підприємства, як адміністратора системи.

Згідно з пунктом 1 частини першої статті 1 Закону авторизований електронний майданчик – авторизована Уповноваженим органом інформаційно-телекомунікаційна система, яка є частиною системи та забезпечує реєстрацію осіб, автоматичне розміщення, отримання і передання інформації та документів під час проведення процедур закупівель, користування сервісами з автоматичним обміном інформацією, доступ до якого здійснюється за допомогою мережі Інтернет.

Оператор авторизованого електронного майданчика (далі – оператор) – юридична особа, зареєстрована в установленому законом порядку на території України, що має право на використання такого електронного майданчика (абзац четвертий пункту 2 Порядку функціонування системи).

Поряд з цим інформуємо, що Закон та нормативно-правові акти, розроблені на його виконання, не містять обмежень щодо можливості вибору (зміни) користувачем одного або декількох операторів авторизованих електронних майданчиків.

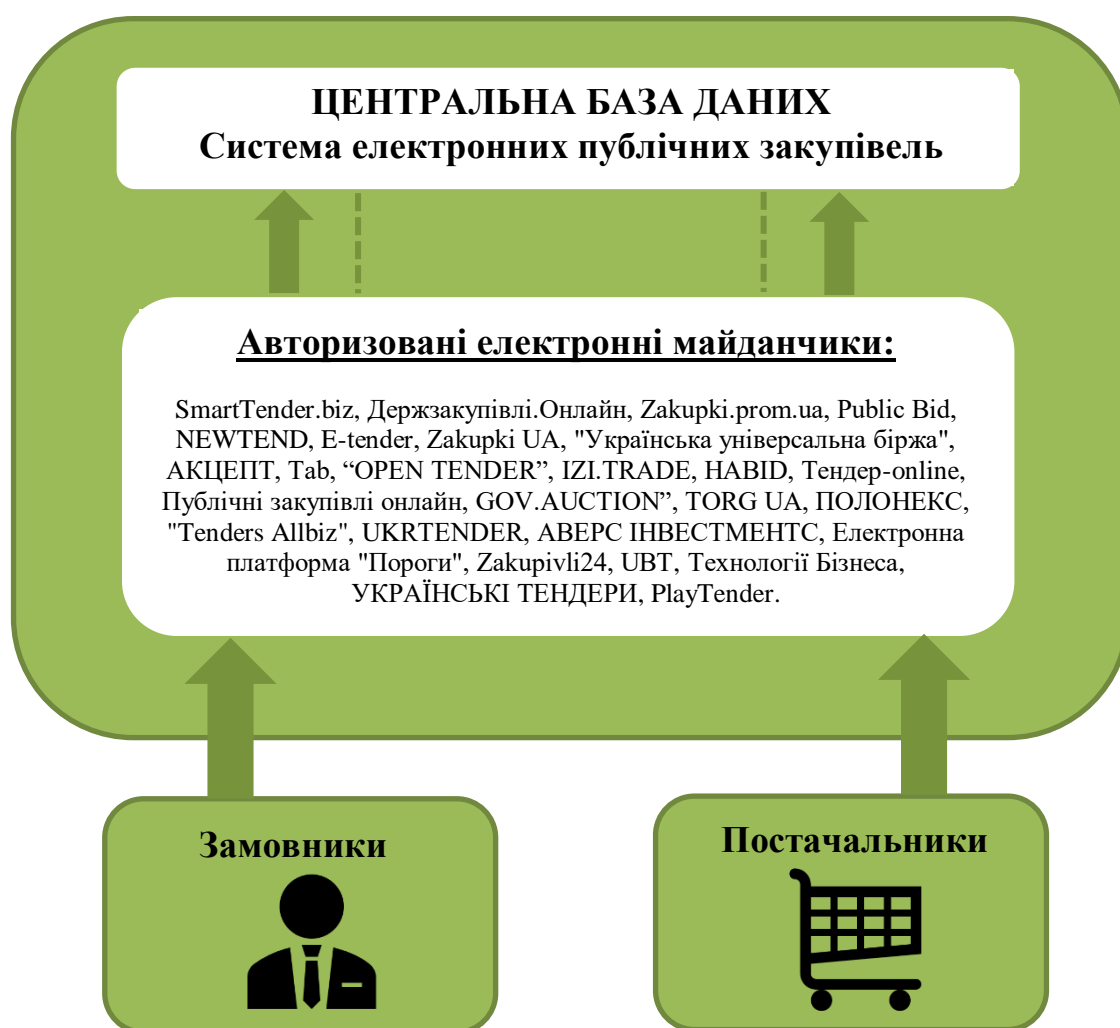

Рис. 1.1 – Структура електронної системи закупівель

Варто окремо відзначити, що такі електронні майданчики є конкурентами на своєму ринку, а отже, зацікавлені в залученні великої кількості клієнтів, у тому числі використовуючи різноманітні маркетингові інструменти. На практиці

такий підхід дозволить ще більше популяризувати нову систему публічних закупівель серед бізнесу.

Структура системи ProZorro така: єдина база даних та єдина централізована система електронних аукціонів. Єдина база даних використовує відкритий код NOSQL. Доступ до централізованої системи електронних аукціонів здійснюється через шість окремих комерційних майданчиків. Учасники аукціонів, щоб отримати доступ до бази, мають сплатити збори, які є доходом майданчиків.

Щоб мати змогу користуватися системою електронних державних закупівель, необхідно мати електронні засоби, які використовуються на кожному етапі закупівельного процесу: спочатку на етапі визначення вимог, далі при поданні пропозицій до здійснення платежів та при потенційному управлінні контрактами. Тобто підприємство повинно мати вільний доступ до мережі Інтернет та інтерактивних веб-додатків.

Замовник – суб'єкт, визначених згідно із статтею 2 цього Закону, який здійснюють закупівлі товарів, робіт і послуг відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі». Під час реєстрації Замовника в системі він має обрати свою категорію, яка потім буде відображатись в системі ProZorro.

Постачальник – це є Учасник, будь-яка юридична або фізична особа, що надає замовнику необхідні йому товари, роботи або послуги. В системі ProZorro постачальником може стати той учасник торгів, який переміг за результатами тендеру і уклав з організаторами відповідний договір про співпрацю. Пошук виконавця – головна мета організації тендерної закупівлі.

Відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» придбання в залежності від їх характеру та класифікації поділяються за типами процедури, зображеними на рис. 1.2:

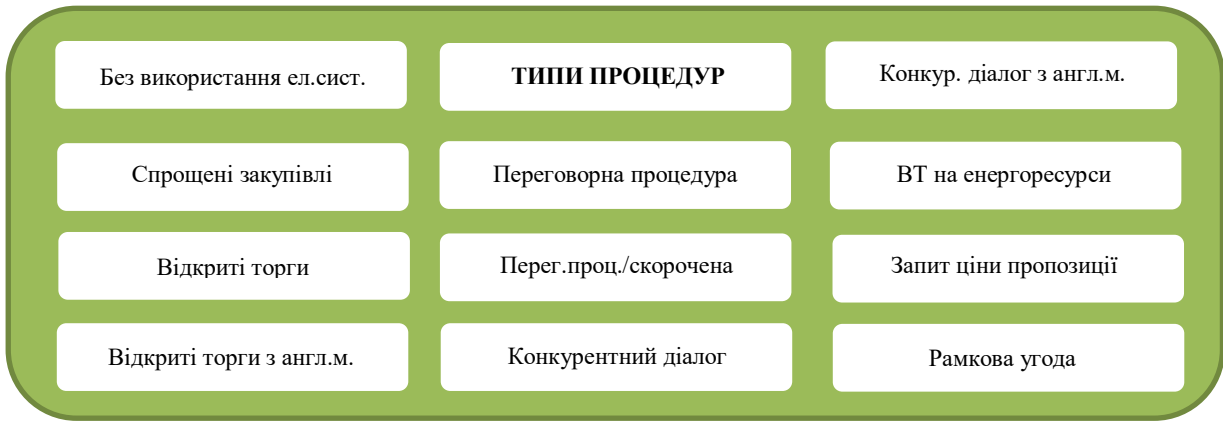

Рис. 1.2 – Типи процедур електронних закупівель

Закупівля без використання електронної системи – це неконкурентна процедура закупівлі, сума якої не перевищує 50 тисяч гривень, яка відбувається поза системою Prozorro з обов'язковою публікацією в системі основної інформації про проведену закупівлю в формі звіту. Звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи, зафіксований у частині 3 статті 3 нової редакції Закону.

Спрощена закупівля – це придбання замовником товарів, робіт і послуг, вартість яких дорівнює або перевищує 50 тис. грн та є меншою за "пороги" закупівель, що встановлені в пунктах 1 і 2 частини першої статті 3 Закону.

Відкриті торги є головною процедурою закупівель, у якій можуть брати участь усі бажаючі та для проведення якої має бути не менше 2)х учасників. Цю процедуру замовники застосовують, якщо вартість предмета закупівлі товару або послуги дорівнює або перевищує 200 тис. грн, а робіт – 1,5 млн грн. Для замовників, що здійснюють діяльність в окремих сферах господарювання, пороги складають від 1 млн грн для товарів та послуг і від 5 млн грн для робіт.

Цей аукціон полягає в поетапному зниженні цін та з урахуванням показників нецінових критеріїв оцінки за математичною формулою, встановленою замовником.

Загально процедуру відкритих торгів можна поділити на 5 етапів, розглянемо їх на схемі рис. 1.3:

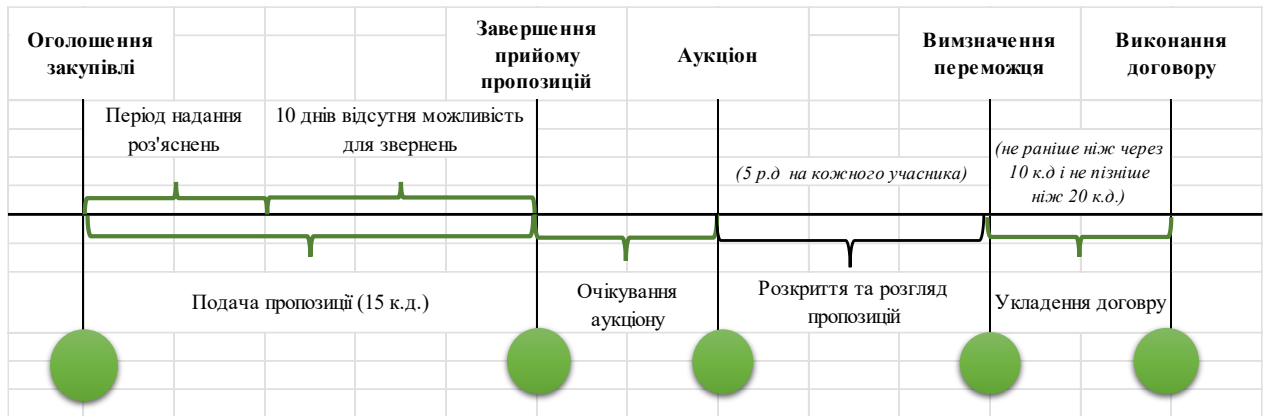

Рис. 1.3 – Основні етапи проведення відкритих торгів

Учасники процедури в інтерактивному режимі реального часу за допомогою інтерфейсу електронного майданчика протягом 5 етапів беруть участь у торгах, змагаючись за перемогу в тендері [13].

Зауважимо, що після проведення аукціону замовник розглядає тендерні пропозиції на відповідність вимогам тендерній документації з переліку учасників, починаючи з учасника, пропозиція якого за результатом оцінки визначена найбільш економічно вигідною. При цьому строк розгляду тендерної пропозиції, яка за результатами оцінки визначена найбільш економічно вигідною, не повинен перевищувати 5 робочих днів з дня проведення електронного аукціону. Разом з тим строк розгляду тендерної пропозиції може бути аргументовано продовжено замовником до 20 робочих днів. У разі продовження строку розгляду тендерної пропозиції замовник має оприлюднити обґрунтоване повідомлення на електронному майданчику. У разі відхилення тендерної пропозиції, яка за результатами оцінки визначена найбільш економічно вигідною, замовник розглядає наступну тендерну пропозицію з переліку учасників, яка вважається найбільш економічно вигідною [5].

Відкриті торги з публікацією англійською мовою є процедурою закупівлі, яку застосовують для закупівлі робіт, товарів або послуг, вартість яких більша 133,00 тис. євро (для товарів та послуг) та більша 5150,00 тис. євро (для робіт).

Переговорна процедура закупівлі використовується замовником як виняток, і відповідно до якої замовник укладає договір про закупівлю з учасником після проведення переговорів з одним або кількома учасниками.

Також замовник під час проведення переговорів вимагає від учасника подання ним підтверженої документально інформації про відповідність учасника кваліфікаційним вимогам [11, с. 365]. Строк, протягом якого замовник не має права укласти договір про закупівлю за результатами застосування переговорної процедури закупівлі: 10 календарних днів (5 календарних днів – у виключних випадках).

Водночас варто звернути увагу, що хоч Закон України «Про публічні закупівлі» не визначає конкретно кінцевого строку укладання договору за результатами переговорної процедури закупівлі, однак з огляду на одну з підстав відміни процедури, яку законодавець передбачив бачимо, що кінцевим строком є 35 календарних днів (20 календарних днів – у виключних випадках) з дня оприлюднення на веб-порталі Уповноваженого органу повідомлення про намір укласти договір [5]. Важливо розуміти, що проведення переговорної процедури закупівлі вимагає від замовника обов'язкового обґрунтування застосування саме даного виду закупівлі.

Переговорна процедура скорочена – процедура, відповідно до якої замовник має змогу здійснити закупівлю без проведення тендеру, за короткі строки. Застосовується як виняток.

Конкурентний діалог – це одна з процедур для проведення закупівель державними замовниками (описується у Розділі V закону «Про публічні закупівлі»). Конкурентний діалог застосовується як виключення. Його особливість – можливість проведення індивідуальних чи групових переговорів з учасниками тендеру.

Конкурентний діалог з публікацією англійською мовою має таке ж значення, як і звичайний конкурентний діалог, але тільки відрізняється сумою закупівлі.

Запит ціни пропозиції – це інструмент, за допомогою якого державні замовники можуть придбати товар в електронному каталозі Prozorro Market на суму до 200 тис грн на рік (до 1 млн грн – для монополістів).

Prozorro Market – державний інтернет-магазин для держзамовників. ProZorro Market (E-Catalog)- є незамінним інструментом для держави та бізнесу E-Каталог – це перший державний сервіс, який нагадує за функціоналом онлайн-магазин.

Рамкова угода – угода про намір проведення закупівлі, що дозволяє Замовникам і Постачальникам отримати надійних партнерів для довготривалої співпраці. Замовник, або Централізована закупівельна організація (ЦЗО) обирає трьох і більше потенційних Постачальників за наданням товарів і послуг, робіт терміном до 4-ох років. Рамкова угода укладається виключно за допомогою Відкритих торгів з публікацією англійською мовою.

При цьому найбільш вживані типи процедури закупівель висвітлені на рис. 1.4.

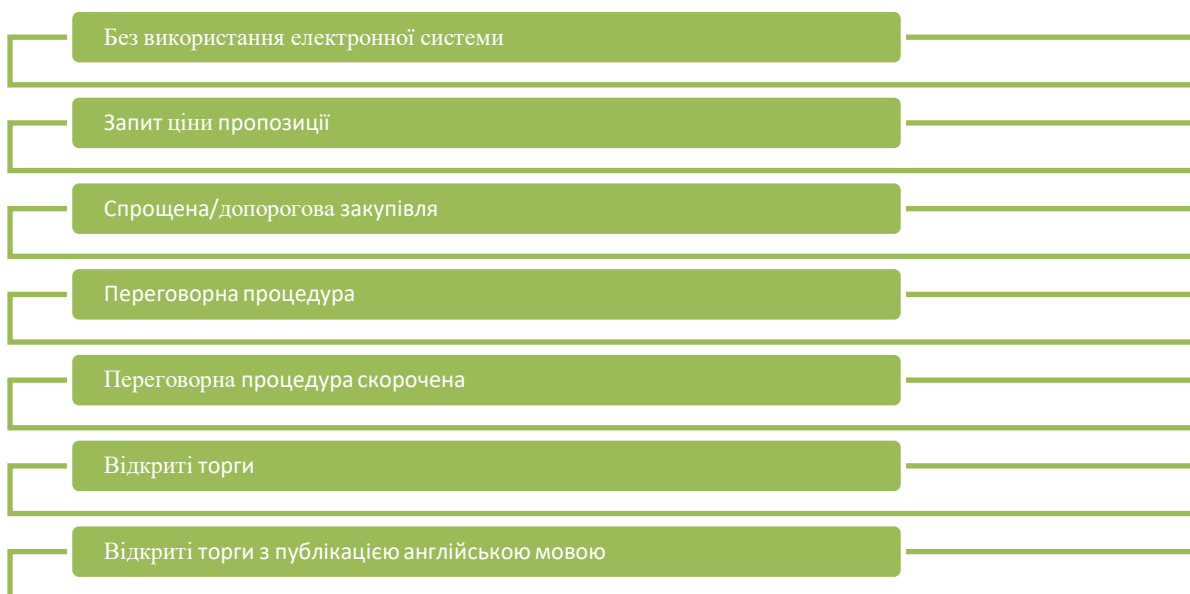

Рис. 1.4 – Найбільш вживані типи закупівель

Для початку процесу закупівлі, не важливо від її типу, обов'язково потрібно створити план на електронному майданчику, він є частиною річного плану закупівель замовника. Створення плану відбувається шляхом заповнення колонок відповідно до суттєвих умов закупівлі.

План закупівлі – це короткий опис закупівлі, який планується придбати протягом певного періоду із зазначенням часового проміжку його здійснення,

вартості предмета закупівлі, конкретної назви, коду державного класифікатора предметів закупівлі 021:2015 ДК, коду економічної класифікації видатків, джерела фінансування, кількості предмета закупівлі. В державних установах план створюється на конкретний рік, в якому планується проведення закупівлі.

Предмет закупівлі – це товари, послуги або роботи, які замовник набуває в межах однієї спрощеної або класичної публічної закупівлі, а також комерційних онлайн-торгів.

Код державного класифікатора предметів закупівлі 021:2015 ДК – коди та назви продукції та послуг, що можуть бути предметом закупівель. Додатковий словник ЄЗС установлює коди та описи призначеності чи додаткових характеристик продукції та послуг, що уточнюють предмет закупівлі. Визначення коду ДК відбувається за 4 цифрою відповідно до Наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 15.04.2020 № 708.

Економічна класифікація видатків бюджету затверджена наказом Міністерства фінансів України від 14.01.11 р. № 11, відображає розмежування товарів, робіт і послуг за критеріями оплати.

Джерело фінансування – кошти, за рахунок яких буде здійснюватися оплата в результаті проведення закупівлі. Головне правильно визначити суми та джерело фінансування, оскільки при реєстрації юридичних зобов'язань у Державній казначейській службі України є важливим фактором, який впливає на суттєвість закупівлі.

Для завершення плану, потрібно накласти кваліфікований електронний підпис, особи яка відповідальна за процедуру.

Кваліфікований електронний підпис – це удосконалений електронний підпис, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа.

Отже, електронна система публічних закупівель «Prozorro» пройшла шлях від волонтерського стартапового проекту до якісної системи, в якій працюють всі урядові установи та зареєстровано понад 200 тис. підприємців. Найбільша

економія бюджету протягом 2016 - 2020 рр. була в Київській (45,5 млрд. грн), Львівській (5,7 млрд. грн), Дніпропетровській (5,1 млрд. грн), Харківській (4,5 млрд. грн) та Одеській (3,8 млрд. грн) областях. Цей факт пов'язаний з більшою кількістю, порівняно з іншими областями, державних установ і, відповідно, з більшою кількістю державних контрактів. Якщо розглядати відсоткові заощадження як різницю між початковою вартістю усіх закупівель у регіоні та контрактами, підписаними за результатами аукціону, то найбільш економними областями виявилися Тернопільська (10,6%), Чернівецька (6,59%), Івано-Франківська (6,52%), Житомирська (6,15%) та Львівська (6,05%). Зазначимо також, що загальна кількість торгів з початку запуску системи Prozorro сягнула понад чотири мільйони і щомісяця з'являється від 3-х до 5-ти тисяч нових постачальників. Станом на сьогодні в системі Prozorro накопичилося 100 терабайт даних про закупівлі, і кожен громадянин може ознайомитися, як і на що витрачаються його кошти [10].

1.2 Методи контролю публічних закупівель

Успішність проведення соціально-економічної політики в Україні залежить від багатьох факторів, одним з яких є сфера державних закупівель (закупівля товарів, робіт і послуг за державні кошти), ефективність якої обумовлюється дотриманням норм законодавства та виваженої політики диверсифікації. Тому пріоритетним завданням для органів управління державними фінансами є забезпечення контролю за витрачанням державних коштів як з позиції гарантування виконання функцій держави, так і з позиції виконання зобов'язання перед населенням.

Виходячи з цього було виокремлено чинники, які впливають на ефективність державних закупівель, незалежно від особливостей замовників чи сфер розміщення замовлень (рис. 1.5).

Рис. 1.5 – Чинники, що впливають на ефективність державних закупівель

Ключовою групою елементів системи фінансового контролю та контролю закупівель є її теоретична база. Адже без належної теоретичної бази не будуть функціонувати інші елементи цієї системи, не буде єдиної, цілісно впорядкованої системи фінансового контролю.

Складовими будь-якої системи є елементи, їх особливості, зв'язки з іншими її складовими. Окреслення елементів системи контролю закупівель за державні кошти ґрунтується на симбіозі складових фінансового контролю як функції управління та безпосередньо державних закупівель, як об'єкта контролю, що передбачає взаємозближення і утворення взаємозв'язків між цими складовими (рис. 1.6).

Рис. 1.6 – Елементи системи контролю закупівель за державні кошти

Наступною умовою досягнення мети контролю закупівель за державні кошти, побудови його цілісної та ефективної системи є дотримання принципів. Система фінансового контролю закупівель за державні кошти неможлива без таких його взаємопов'язаних елементів, як суб'єкт і об'єкт контролю. Суб'єктами фінансового контролю загальноприйнято вважати органи, що здійснюють цей контроль: спеціальні державні контрольні органи (відомства, департаменти, комітети), підрозділи та служби підприємства (бухгалтерія, служби контролю, внутрішнього аудиту, планово-економічний відділ тощо), громадські організації. Система суб'єктів фінансового контролю визначає їх підзвітність та підконтрольність, а також механізм взаємодії між цими органами (рис. 1.7). Склад об'єкта контролю державних закупівель характеризується різносторонністю в поглядах науковців. Так, Шевчук В. О.[18, с. 14] зазначає, що об'єктом контролю є «діяльність певного суб'єкта, на яку спрямовуються контрольні дії». Виговська Н. Г. [2, с. 56] до складових об'єкта контролю відносить процеси господарської діяльності, майно підприємства та джерела його формування. На наш погляд, об'єктами фінансового контролю закупівель за державні кошти є підконтрольні об'єкти, що беруть участь у закупівельному

процесі (є замовниками товарів, робіт чи послуг), організовують і проводять процедури закупівлі, а також інформаційно-аналітичне забезпечення закупівель за державні кошти (планові документи; господарські договори; документація конкурсних торгів).

Не менш важливою ознакою контролю закупівель за державні кошти є форма його здійснення, під якою слід розуміти спосіб конкретного вираження й організації контрольної дії, спрямованої на виконання функцій контролю, тобто техніку здійснення контролю та конфігурацію контрольного заходу [16, с. 84].

Рис. 1.7 – Форми та прийоми контролю закупівель за державні кошти

Моніторинг – забезпечення додержання замовниками законодавства у сфері державних закупівель та ефективного і раціонального використання державних коштів, максимальної їх економії при здійсненні державних закупівель.

Інспектування – подальший контроль за дотриманням законодавства при здійсненні замовниками державних закупівель, здійснюється у формі ревізій і перевірок.

Перевірка – спосіб документального виявлення незаконного та нецільового використання коштів, у т. ч. бюджетних, матеріальних цінностей, упередження фінансових зловживань, інших порушень законодавства у сфері державних закупівель.

Ревізія – повне, комплексне, системне та об'єктивне обстеженням фінансово-господарської діяльності підконтрольного об'єкта, вивчення первинних фінансових документів щодо правильності відображення в них усіх фінансово-економічних операцій з метою встановлення відповідності прийнятих управлінських рішень та здійснених фінансових операцій вимогам законодавства, у т. ч. вимогам державних закупівель.

Анкетування – отримання необхідної для проведення контролю закупівель інформації від посадових осіб суб'єкта господарювання або осіб, які є користувачами товарів, робіт і послуг суб'єкта господарювання, шляхом застосування анкет.

Нагляд – пов'язаний із спостереженням за дотриманням підконтрольним об'єктом встановлених чинним законодавством закупівельних правил і нормативів.

Фінансовий аудит – перевірка та аналіз фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання коштів виділених на закупівлю з метою надання висновку з відповідними рекомендаціями.

Таким чином, моніторинг і оцінка сучасного стану законодавчої бази системи державних закупівель в Україні дозволяє зробити висновок, що в правовому полі залишається значна частка невизначеностей, які знижують ефективність процесу закупівель, обумовлюють необґрунтоване витрачання бюджетних коштів, зниження якості наданих послуг. Ключові чинники, які негативно впливають на розвиток системи державних закупівель, лежать у площині недостатнього рівня контрольної-аналітичної забезпечення організації конкурсних торгів, невизначеності та нестабільності нормативно-правової бази у цій сфері. До першочергових чинників, що впливають на ефективність державних закупівель, належать: інформаційне забезпечення, прозорість

процедури, розвиток конкурентного середовища, законодавча урегульованість, система контролю, компетентність замовника та його відповідальність.

Встановлено, що контроль має здійснюватись на всіх стадіях закупівельного процесу. Контроль закупівель за державні кошти повинен охоплювати також ефективність застосування придбаних об'єктів, їх цільового використання та зберігання. Значні порушення і відхилення при здійсненні державних закупівель свідчать про послаблення функції внутрішнього контролю в середовищі певного інституційного забезпечення. Налагоджені інформаційні зв'язки, які з'єднують три області процесу закупівлі (власне виявлення потреб, що потрібно в першу чергу для планування; безпосередньо проведення процедури закупівлі та виконання договору), задовольняють контрактні, законодавчі та регламентувальні вимоги закупівельного середовища.

Закон встановлює вимоги до публікації інформації про закупівлі та проведення процедур закупівель в Україні. Інформація про закупівлі оприлюднюється згідно із Законом України «Про публічні закупівлі» у формі відкритих даних, тобто у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання.

У відповідності до Закону [2], державне регулювання та контролю у сфері публічних закупівель здійснюють Уповноважений орган, органи сфери казначейського обслуговування та органи державного фінансового контролю (рис. 1.8).

Рис. 1.8 – Система органів державного регулювання та контролю у сфері публічних закупівель

Органами, що реалізують політику у сфері державного контролю є Антимонопольний комітет України та Рахункова палата, однак, ніде не зазначено, що одним із контролюючих органів є Державна аудиторська служба. В підтвердження цього, варто зазначити, що результати контролю у сфері закупівель представлені в Публічному звіті про діяльність державної аудиторської служби України.

Антимонопольний комітет України як орган оскарження з метою неупередженого та ефективного захисту прав та законних інтересів осіб, пов'язаних з участю у процедурах закупівлі, утворює постійно діючу адміністративну колегію з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель. Рішення постійно діючої адміністративної колегії приймаються від імені Антимонопольного комітету України.

Найбільш поширені помилки, які встановлені Антимонопольним комітетом України наведені в рис. 1.9.

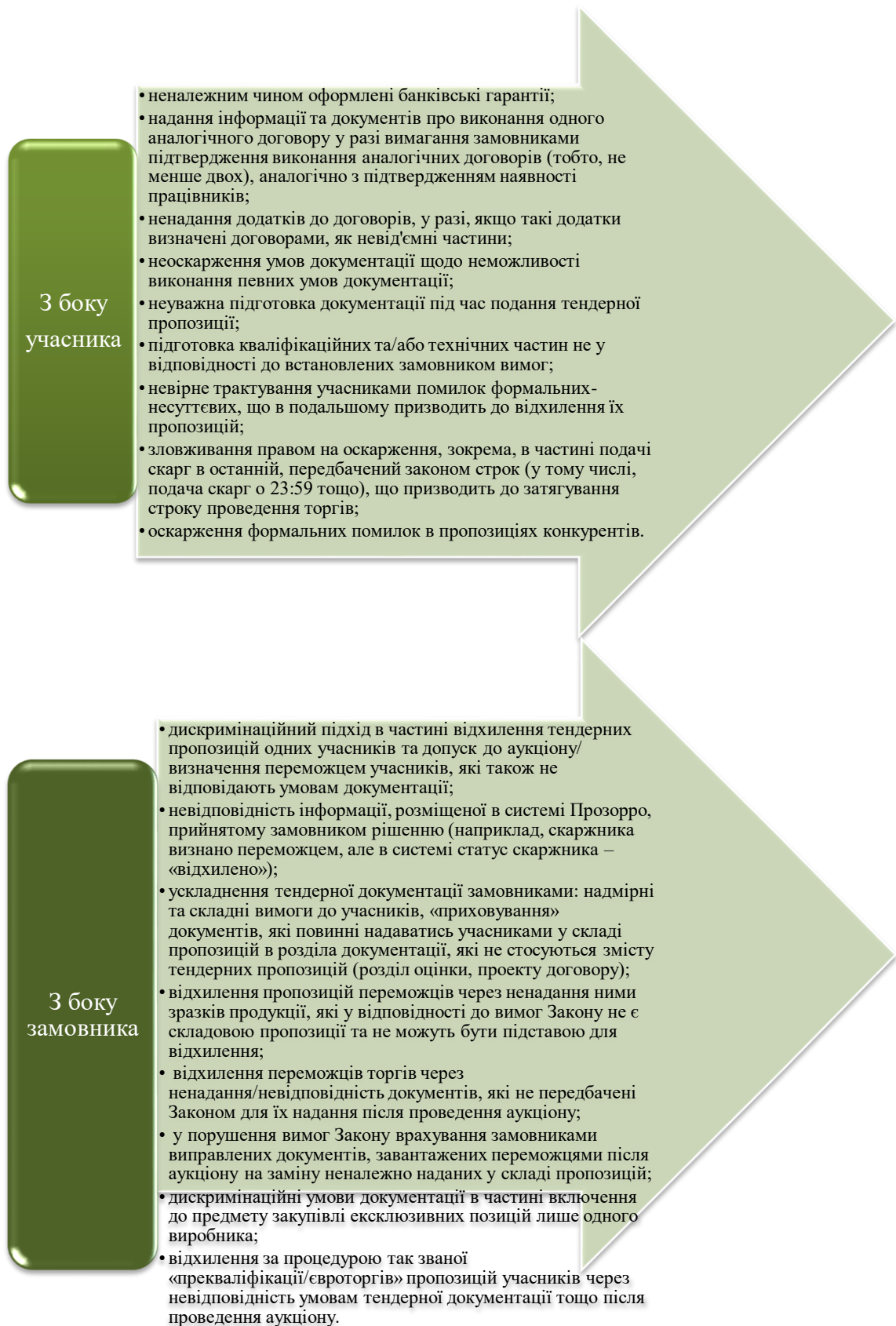

Рис. 1.9 – Порушення у сфері публічних закупівель, встановлені Антимонопольним комітетом України

Протягом 2018–2020 рр. Державна аудиторська служба України здійснила моніторинг 18,651 тис. процедур закупівель загальною вартістю 267,2 млрд грн, з яких: 2018 р. – 151 процедура, 2019 р. – 8,8 тис. процедур, 2020 р. – 9,7 тис. процедур; загальна вартість 2018 р. – 6,6 млрд грн, 2019 р. – 82,5 млрд грн, 2020 р. – 178,1 млрд грн. За результатами моніторингу 2018–2020 рр. виявлено порушення законодавства, допущені замовниками під час здійснення 16,957 тис. закупівель загальною вартістю 220,453 млрд грн, з яких: 2018 р. – 57 закупівель, 2019 р. – 8,2 тис. закупівель, 2020 р. – 8,7 тис. закупівель; загальна вартість 2018 р. – 452,7 млн грн, 2019 р. – 71,8 млрд грн, 2020 р. – 148,7 млрд грн. Так, 2018–2020 рр. вдалося попередити витрачання державних і комунальних ресурсів за процедурами закупівель, проведеними з порушеннями законодавства, шляхом відміни 15,5 тис. торгів загальною очікуваною вартістю 45,2 млрд грн та розірвання 2,3 тис. договорів на загальну суму 6,3 млрд грн; відміни торгів з яких: 2018 р. – 2,4 тис., 2019 р. – 2,6 тис., 2020 р. – 10,5 тис.; очікувана вартість з яких: 2018 р. – 20,1 млрд грн, 2019 р. – 14,6 млрд грн, 2020 р. – 10,5 млрд грн; розірвання договорів з яких: 2019 р. – 0,9 тис. договорів, 2020 р. – 1,4 тис. договорів; загальна сума з яких: 2018 р. – 1,2 млрд грн, 2019 р. – 2,2 млрд грн, 2020 р. – 2,9 млрд грн.

Водночас за цей період складено 1660 протоколів про адміністративні правопорушення та притягнуто до відповідальності 2713 осіб, на яких накладено адміністративні стягнення на загальну суму 2,8 млн грн.

Поряд з моніторингом та державним контролем Законі йдеться і про громадський контроль, який забезпечується через вільний доступ до всієї інформації щодо публічних закупівель, яка підлягає оприлюдненню, до аналізу та моніторингу інформації, розміщеної в електронній системі закупівель, а також шляхом інформування через електронну систему закупівель або письмово органів, уповноважених на здійснення контролю, про виявлені порушення законодавства у сфері публічних закупівель та недоліки роботи електронної системи закупівель.

Суб'єктами громадського контролю є громадські об'єднання і політичні партії, професійні спілки, молодіжні та інші громадські організації, органи самоорганізації населення, трудові колективи, збори громадян за місцем проживання, а також окремі громадяни.

Громадський контроль як засіб забезпечення законності в діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування суттєво відрізняється від інших видів контролю. Ця відмінність полягає насамперед у тому, що всі суб'єкти громадського контролю виступають від імені громадськості, а не держави. Їхні контрольні повноваження зазвичай не мають юридично владного змісту, а рішення за результатами перевірок мають, як правило, рекомендаційний характер. Характерною рисою громадського контролю є запобігання порушенням у сфері державного управління за допомогою засобів суспільного впливу. Об'єктом громадського контролю є діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування [5].

Інститут державного внутрішнього контролю у сфері державних закупівель розвинений недостатньо, система санкцій за виявленими порушеннями є недієвою. Це пояснюється насамперед тим, що чинне законодавство України практично не регламентує організацію державного фінансового контролю на регіональному і муніципальному рівнях, через що немає єдиної системи організації фінансового контролю державними закупівлями на рівні суб'єктів і органів місцевого самоврядування.

Чинне законодавство України також не передбачає безумовного відшкодування втрачених державою коштів і такої ж відповідальності посадових осіб за порушення фінансової дисципліни. Слід також додати, що нині практично відсутній обмін інформацією між контролюючими інстанціями про результати проведення ревізій, перевірок та механізм, який би визначав послідовність і системність їх взаємодії під час проведення взаємопов'язаних контрольних заходів [6, с. 81].

Отже, доцільно узгоджувати нормативну базу та понятійний апарат щодо публічних закупівель через внесення відповідних коригувань до Законів

України. Також, варто розмежувати функції та повноваження контролюючих органів в частині перевірок ефективності використання бюджетних коштів. Необхідним є проведення навчання та підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері державних закупівель через відкриття спеціальностей на базі закладів вищої освіти.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

2.1 Становлення нормативно-правової бази електронних публічних закупівель

Осмислення перспектив неможливе без оцінки процесів становлення інституту закупівель та особливостей їх нормативно-правового врегулювання

У 17 столітті відбувся перехід до економічного підходу відносин між постачальником та державою матеріальних ресурсів. Відповідним історичним документом, який регулював нормативно-правову базу є царський Указ, датований липнем 1654 р.

Саме Петро I за часи свого правління спричинив збільшення економічних відносин відкритими торгами. Така активізація аргументована військовою спрямованістю царя. Ще з тих часів було закладено головні принципи проведення конкурентних торгів, це відвертість і привселюдність відбору, що датується зараз як прозорість та відкритість проведення процедури закупівлі.

Під час проведення торгів у 1714 році, обов'язковим було висвітлення інформації про замовника та постачальника, та суттєвих умов закупівлі, що регулювалось спеціальним сенатським рішенням.

У зв'язку зі зростанням кількості підрядів, що розподілялися на конкурсній основі, було засновано спеціальну установу, яка займається питаннями поставок і продажу. Вона отримала назву Канцелярія підрядних справ і підпорядковувалася Канцелярії Камер-колегії. У військових відомствах аналогічні обов'язки поклалися на спеціальних посадових осіб. Однак активність військових чиновників виявилася набагато вищою, ніж цивільних: на конкурсній основі військові почали проводити постачання провіантом і

амуніцією частин російської армії. Саме з цього часу практично все законодавство щодо публічних торгів ґрунтувалося на положеннях, що розроблялися свого часу у військових міністерствах.

У 1721 р., був прийнятий Регламент Адміралтейства і Верфі, в якому питання постачання вважалися найважливішими, а інструкції щодо їх вирішення були прописані в першому розділі під назвою «Як підрядників знаходити і з ними домовлятися». Інформація викладена в цьому документі є антонімом сучасного законодавства публічних закупівель. Також було зазначено, що проводити відкриті торги не можна без гофмаклера, який виконував функцію організатора торгів. В більшості випадків дану посаду займали досвідчені купці, які розумілись на тонкощах процесу та мали результативність економії.

Петровський Регламент та інструкція вдосконалювалися до 1731 р., до того часу, коли вони були видані востаннє. Здебільшого це були невеликі приватні документи, що регулювали окремі питання взаємодії учасників торгів.

Наступний документ – Регул провіантського правління – був затверджений у 1758 р. та стосувався поставок продовольства (переважно хліба). У новому документі особлива увага приділялася популяризації та публікації оголошень про торги. Особлива увага в цьому документі приділялася закупівлям саме у виробників, обминаючи купців. Шляхті (дрібномаєтним дворянам) і селянам надавалася перевага при отриманні замовлення на поставку. Цим намагалися прибрати купця-посередника, заощадити казенні гроші і надати кошти на розвиток саме виробництва продукції.

У цей же час було введено правило надання відомостей про прибутки і капітал та заборонено набирати замовлень на суму, більшу за вартість власного майна.

З кінця XVIII століття, розпочалось реформування системи державного управління. Перегляд існуючого законодавства спричинив також зміну регламентуючих документів з «публічного продажу казенних поставок і підрядів». За першу чверть XIX століття було видано 107 урядових актів, що

регламентували або коректували проведення торгів, їхнє забезпечення і подальше виконання замовлення.

У 1802 р. був виданий «Статут про провіант для продовольства військ», де й були викладені нові правила для укладання підрядів. Особлива увага приділялася довідковим цінам та механізму збирання інформації для їхнього обчислення. Довідкова ціна була відправною точкою в організації торгів, і всі рішення приймалися, орієнтуючись на неї.

У тому ж році вийшли Правила соляної поставки, в яких уперше наводилася статистика й аналітика торгів. Уперше також був проведений розрахунок економії державної скарбниці від організації заходів щодо конкурсного розміщення замовлень.

У 1815 р. спеціальним указом навіть рекомендувалося віддавати підряди в різні руки частинами. Йшлося, передусім, про кількість поштових станцій у губерніях. Ціна на підряд з утримання всіх станцій губернії була надзвичайно високою, дуже великою була і застава (третина суми договору) – все це ускладнювало пошук претендентів та їх поручителів. Але якщо загальний підряд розподілити по повітах, то все ставало набагато дешевше та простіше. Крім того, додатково заохочувалися місцеві поміщики та підприємці з селян і купців.

Порівняно із законодавством попереднього століття у дев'ятнадцятому столітті помітно зменшилася кількість розпоряджень репресивного або погрозливого характеру. Це свідчило про достатньо відпрацьовану систему проведення торгів, організацію поставок, виконання підрядів. У проведенні самого процесу торгів сталися значні зміни: тепер, наприклад, для внесення пропозицій цілком достатньо було, дотримуючись формальностей. Конкурсанти або їх довірені особи прибували безпосередньо на торг.

Починаючи з 1961, закупки зерна, технічних культур, м'яса, молока та інших сільськогосподарських продуктів і сировини здійснювалися на основі договорів контрактації, які були замовленням колгоспам і радгоспам на потрібну державі продукцію. Публічні закупівлі здійснювалися для забезпечення потреб

усіх рівнів: району, області, союзної республіки, СРСР у цілому. Визначений планом обсяг продукції спрямовували:

- в державний резерв;
- на утримання армії, державним організаціям (лікарням, оздоровчим установам);
- у держ. торгівлю, а також у державні ресурси (для розподілу між районами, в насіннєвий фонд та ін.)

Поняття «публічні замовлення», що є прообразом сучасного поняття «публічні закупівлі», було вперше застосовано Держпланом СРСР під час розроблення проєкту народногосподарського плану на 1988 рік. Головною причиною введення цієї економічної категорії було те, що вже із середини 80-х років Держплан СРСР у масштабах всього народногосподарського комплексу не міг повністю збалансувати планові завдання з виробництва продукції з наявними матеріальними ресурсами. Він змушений був здійснити кроки щодо децентралізації цієї системи. Нездатність забезпечення народногосподарських планів зумовила появу державного замовлення, яке охопило 70 – 80% загальних обсягів народного господарства й повністю було забезпечене необхідними матеріальними ресурсами. Продукцію, виготовлену понад державного замовлення, виробнику було дозволено реалізовувати самостійно [1, с. 44].

З моменту набуття Україною незалежності процес формування національного законодавства про публічні закупівлі став динамічнішим.

Державне замовлення діє в Україні з 1989 року. Державне замовлення було введено колишніми союзними органами управління з метою вдосконалення директивного планування, перетворення централізованих методів керівництва.

Порядок формування державних замовлень у 1989-1990рр. регулювався Тимчасовим положенням про порядок формування державних замовлень, затвердженим Постановою Ради Міністрів СРСР від 25.07.88 р., відповідно до якого склад державних замовлень на 1990р. повинен був бути доведений до міністерств, відомств, Рад міністрів союзних республік і міжгалузевих державних об'єднань за десять місяців до початку планового періоду.

Така ідеологія щодо державного замовлення існувала до 1993 року, включаючи перші роки незалежності України. Починаючи з 1993 року, коли система централізованого планування виробництва і розподілу матеріально-технічних ресурсів поступово втрачала свою дієздатність і адекватність економічній ситуації, трансформувались і функції державного замовлення.

Була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.93 року № 871 – Про затвердження Положення про порядок організації та проведення міжнародних торгів (тендерів) в Україні, що дала початок проведенню міжнародних торгів і впорядковувала здійснення на конкурсних засадах закупівель товарів (робіт, послуг) винятково іноземного походження для задоволення державних потреб України.

Об'єктивні зміни в принципових підходах до формування й розміщення державних замовлень були зафіксовані в Законі України від 22 грудня 1995 року № 493/95-ВР – Про поставки продукції для державних потреб, а також у відповідній Постанові Кабінету Міністрів України від 29.02.1996 року № 266 – Про порядок формування та розміщення державних замовлень на поставку продукції для державних потреб і контролю за їх виконанням.

Крім цього, за окремим порядком, визначеним Законом України – Про державне оборонне замовлення від 3.03.1999 року №464, формується державне оборонне замовлення для забезпечення потреб Збройних Сил України та інших військових формувань з озброєння й військової техніки, речового та медичного майна, продовольства, паливно-мастильних матеріалів, виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

Загально-правові і економічні засади здійснення процедур закупівель товарів, робіт і послуг за рахунок державних коштів з метою створення конкурентного середовища, забезпечення прозорості процедур закупівель і досягнення оптимального і раціонального використання державних коштів встановлював Закон України від 22.02.2000р. – Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти¹¹ з відповідними змінами.

Даний Закон в редакції від 22.02.2000р. не встановлював мінімальної суми, від якої необхідно застосовувати процедури закупівель.

Законодавче забезпечення організації процесу державних закупівель характеризується постійними змінами. Так, з часу введення в дію Закону України «Про закупівлю товарів робіт і послуг за державні кошти», а саме, з 2000 року, зміни вносились 10 разів, при цьому протягом 2-х останніх років – 6 разів.

Подальшими змінами і доповненнями, внесеними Законами №434-IV від 16.01.2003р., №2188-IV від 18.11.2004р., №2664-IV від 16.06.2005р., були встановлені порогові величини, які застосовується до всіх закупівель товарів, робіт і послуг, які повністю або частково здійснюються за рахунок державних коштів за умови, що вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) прирівнюється або перевищує суму еквівалентну 30 тис. грн., а робіт – 300 тис.грн.

А три останні законодавчі зміни внесли більше 374 змін до нормативної бази, з яких 175 набрали чинності з 12 березня 2007 року.

Протягом 2008 року законодавство, що регулює сферу публічних закупівель, тричі зазнавало суттєвих змін. Зокрема, Верховною Радою України 20.03.2008 було прийнято Закон України № 150–VI – Про визнання таким, що втратив чинність, Закон України – Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти».

З 02.04.2008 регулювання в сфері публічних закупівель здійснювалося відповідно до Тимчасового положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.03.2008 № 274.

Це рішення фактично призвело до того, що у період з 9 по 22 жовтня 2008 року система публічних закупівель залишилась без правового регулювання. Отже, існує ймовірність того, що короткотермінова відсутність нормативно-правової бази у цій сфері створила підґрунтя для фінансових зловживань шляхом укладення прямих договорів, у тому числі довгострокових, з уникненням процедур закупівель.

З метою врегулювання відносин у сфері публічних закупівель Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову від 17.10.2008 № 921, якою затверджено Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти(далі – Положення).

Однак у зв'язку з тим, що ця постанова фактично дублювала зміст постанови, яка визнана неконституційною, та містила низку положень, які потребували удосконалення, Мінекономіки підготувало нову редакцію Положення, яка була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19.11.2008 № 1017.

Аналіз ситуації у сфері публічних закупівель свідчить про значні негативні наслідки, які виникли у зв'язку із суттєвими законодавчими змінами і призвели до практичного знищення державного управління сферою закупівель за бюджетні кошти. Відбулося законодавче закріплення функцій органу виконавчої влади за однією громадською організацією, ліквідовано єдине інформаційне джерело про публічні закупівлі. Законодавча вимога щодо оприлюднення інформації в інформаційних системах, без створення відповідних умов для розвитку конкуренції у цій сфері, призвела до можливості встановлення монопольної ренти, шляхом замикання на приватну комерційну структуру процесу організації проведення процедур закупівель не лише бюджетними закладами, а й державними, казенними, комунальними підприємствами.

Після тривалої роботи у 2010 році було прийнято нову редакцію Закону «Про державні закупівлі», в якій за основу було взято редакції 2003-2004 рр., виключно за двох положень нового, докладного описаного в самому Законі, механізму розгляду скарг через Антимонопольний комітет України, як орган розгляду скарг (до цього моменту в основному скарги розглядали Мінекономіки) та доволі обмеженого переліку винятків. У контексті послідовного розвитку законодавчого регулювання публічних закупівель слід виділити прийняття у 2011 році Закону України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності», який аналогічно правовому підходу ЄС (Директива 17, 2004 року) встановив певні більш гнучкі правила здійснення

закупівель для підприємств-монополістів у суспільно важливих сферах діяльності, а також урядові зміни до Закону, які запровадили законодавчі можливості для здійснення закупівель із застосуванням успішно апробованого в ЄС механізму рамкових угод.

Разом із цим період 2010-2014 років теж був характерною вже традиційною для сфери публічних закупівель України стабільною нестабільністю.

Новий уряд на початку 2014 року підготував і провів у Парламенті нову редакцію Закону про закупівлі, яку схвально було прийнято, як учасниками системи публічних закупівель (це замовники, учасники торгів, громадські активісти), так і Міжнародними партнерами України. В кінці лютого 2014 року після Революції Гідності Павло Шеремета, колишній декан Києво-Могилянської Бізнес Школи та президент Київської Школи Економіки, був призначений Міністром Економіки України.

Внесені відповідні зміни до базового закону «Про здійснення державних закупівель», що мав на той момент більше 40 виключень та корупційні норми. Разом з іншими активістами, експертами та працівниками департаменту МЕРТУ (Міністерство Економічного Розвитку і Торгівлі) група пропрацювала більше місяця. І хоча новий Закон якісно відрізнявся від попереднього, майданівцям стало абсолютно зрозуміло, що це не є «проривною реформою». Мало б бути щось суттєво більше та кардинальніше, адже внесення змін до Закону не змінювало рівень довіри до сфери закупівель.

На початку серпня 2014 року реформа розвивалась динамічно. Був узгоджений єдиний Концепт створення моноплатформеної електронної системи (єдиної державної системи без комерційних майданчиків) за аналогом Грузії та поданий до парламенту відповідний законопроект щодо електронних закупівель. Грузинськими експертами Тато Урджумілашвілі та Давідом Марганією, що провели аналогічну реформу в Грузії в 2009-2010 роках.

З більш ніж місячною затримкою та з багатьма невіршеними питаннями нова ІТ-система була офіційно представлена та запущена 12 лютого 2015 року. Буквально перед запуском система здобула свою назву. За результатами

краудсорсінгового опитування та голосування в мережі Фейсбук перемогла назва Prozorro, яку запропонував заступник голови Національного Банку України Владислав Рашкован.

В процесі підготовки і запуску Прозорро отримала найбільшу міжнародну винагороду в сфері закупівель World Procurement Award 2016, стала найкращою реформою 2015 року за результатами опитування, проведеного Національною Радою Реформ, а також отримала статус show-case як винятковий приклад електронізації публічних закупівель від EBRD та Open Contracting Partnership.

Закон «Про публічні закупівлі» було прийнято 15 грудня 2015 року, який став остаточною основою теперішнього закону. Після прийняття у лютому 2016 року депутатами було проголосовано за внесення змін до законодавства, які були опубліковані 16 лютого 2016 року.

Відповідно даний законопроект №3359 до Закону України «Про публічні закупівлі» установлює правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт та послуг для забезпечення потреб держави та територіальних громад.

З 1 квітня 2016 року вводиться в дію Закон України «Про публічні закупівлі» (надалі – Закон про публічні закупівлі) для центральних органів виконавчої влади та замовників, що здійснюють діяльність в окремих сферах господарювання. Так, зокрема зазначений Закон вводиться в дію для замовників, що надають послуги поштового зв'язку, забезпечують виробництво, передачу, розподіл, купівлю-продажів, постачання електричної енергії, надають послуги з користування інфраструктурою залізничного транспорту загального користування худо.

З 1 серпня 2016 року Закон про публічні закупівлі вводиться у дію для всіх інших замовників.

Президент підписав закон на базі законопроекту № 4738-д, що дозволяє органам держконтролю здійснювати автоматичний моніторинг закупівель з метою попередження порушень і дотримання замовниками законодавства на всіх стадіях закупівлі.

Документ передбачає інтегрування в систему ProZorro механізму ризик-індикаторів, які відстежують в автоматичному режимі підозрілі закупівлі.

Президентом України внесено до ВРУ законопроект про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України (№ 8265).

Зокрема, ним встановлюватиметься правові умови для здійснення замовниками «спрощених закупівель» в електронній системі, які забезпечать затвердження єдиних правил для всіх суб'єктів сфери публічних закупівель, створення сприятливих умов для запобігання корупції (тобто виведення таких закупівель із «сірої» зони) та підвищення рівня конкуренції під час здійснення закупівель товарів, робіт і послуг, вартість яких дорівнює або перевищує 50 тисяч гривень та є меншою за вартість, при якій процедури закупівель є обов'язковими.

Уряд врегулював порядок здійснення органами державного фінансового контролю перевірок у сфері закупівель. Зокрема, Порядок проведення перевірок державних закупівель приведено у відповідність до Закону України від 21.12.2017 р. № 2265-VIII. Це сталося завдяки постанові КМУ від 26.07.2018 р. № 659, яка чинна із 28.08.2018.

Мінекономрозвитку продовжує реформування сфери публічних закупівель. Для цього підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель». Фактично це нова редакція вказаного Закону.

Спільно Мінекономрозвитку та Офісом Президента розроблено та внесено до Ради законопроект № 1076, який передбачає нову редакцію Закону про публічні закупівлі.

Кабінет Міністрів визначив державну установу «Професійні закупівлі» централізованою закупівельною організацією (ЦЗО) для проведення тендерів та закупівель за рамковими угодами товарів і послуг (крім поточного ремонту) для замовників. Державна установа «Професійні закупівлі» належить до сфери

управління Мінекономіки та є неприбутковою організацією, яка має на меті отримувати дохід для самозабезпечення від наданих послуг в межах визначених статутом та законодавством. Нагадаємо, що особливості створення та діяльності централізованих закупівельних організації визначені наразі Постановою № 1216.

Як показує практика пілотного проекту, передаючи свої закупівлі до ЦЗО, замовники зможуть значно заощадити свої кошти за рахунок об'єднання однотипних товарів в рамках однієї процедури. Так, об'єднавши однотипні товари широкого вжитку в рамки однієї закупівлі, за рахунок агрегації має бути отримана краща ціна та суттєво зменшено адміністративні витрати на проведення процедур закупівель. Відбувається стандартизація закупівель, оскільки ЦЗО активно працює з потенційними постачальниками, що значно знизить ризики оскаржень та зриви постачання.

Можливість замовнику передати проведення своїх процедур закупівель (закупівель за рамковими угодами) до ЦЗО була передбачена проектом змін до Закону про публічні закупівлі, який весною цього року представило Мінекономрозвитку. Аналогічну можливість містить і нова редакція Закону про публічні закупівлі, викладена у законопроекті № 1076. Серед інших новел цього проекту – скасування інституту тендерних комітетів, запровадження нових процедур закупівлі (спрощеної закупівлі, торгів із обмеженою участю), електронного каталогу, критерію оцінки тендерних пропозицій за вартістю життєвого циклу тощо. Буде уведено поняття «спрощених» закупівель – закупівлі товарів, робіт і послуг на суму від 50 до 200 тис. грн, які обов'язково будуть проводитись через Prozorro.

Починаючи із 19.04.2020 р. публічні закупівлі мають проводитись за новою редакцією Закону України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. № 922-VIII (далі - Закон). Її уводить в дію Закон України від 19.09.2019 р. № 114-IX.

Процедури закупівель товарів, робіт і послуг, розпочаті до 19.04.2020 р., завершують відповідно до порядку, що діяв раніше. Договори про закупівлю, укладені у порядку та на умовах, установлених до 19.04.2020 р., виконують в

повному обсязі до закінчення строку, на який такі договори були укладені. На це звертало увагу Мінекономіки у листі від 21.12.2019 р. № 3304-04/55553-06.

Наказом від 11.06.2020 року № 1082 «Про затвердження порядку розміщення інформації про публічні закупівлі» було змінено та затверджено новий порядок розміщення інформації, за для реалізації державної політики у сферу публічних закупівель.

Для спрощення досудового розслідування деяких категорій кримінальних правопорушень Верховною Радою було прийнято Закон «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» № 945-IX від 03.11.2020 року, а саме в статті було замінено словосполучення «злочин, учинений», «злочин, вчинений» на «кримінальне правопорушення» та набрав чинності з моменту його публікування.

Третього грудня 2020 року розпочинається новий етап розвитку електронної тендерної документації: Prozorro переводить вимоги до бізнесу в закупівлях в електронний формат.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 01.08.2013р. №631 а від 11.10.2016р. №710 прийнято рішення щодо внесення змін до Порядку проведення перевірок закупівель, підготовлених Мінфіном та Державною аудиторською службою.

Запровадженням постанови нормуються підстави для здійснення перевірки закупівель органами державного фінансового контролю, а також забезпечується приведення їх у відповідність до норм прийнято Закон «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель.

Прийнятим рішенням врегульовано питання отримання інформації органами державного фінансового контролю для складання протоколів про адміністративні правопорушення у разі встановлення під час перевірок закупівель порушень законодавства, що передбачають адміністративну відповідальність.

Окрім того, постановою прийнято норму, яка забезпечить прозорість та обґрунтованість формування очікуваної вартості предмету закупівель розміру бюджетного призначення. Метою є підвищення достовірності бюджетного планування, його зв'язку з плануванням публічних закупівель обґрунтованості під час визначення технічних та якісних характеристик предмета закупівлі, а також потреби у бюджетних ресурсах на закупівлю.

1 липня 2021 року було прийнято внесення змін до розділу X «Прикінцеві і перехідні положення» Закону України «Про публічні закупівлі» (щодо виключення можливості здійснення закупівель без використання електронної системи закупівель) №1599-ІХ.

18 листопада 2021 року прийнято Закон «Про публічні електронні реєстри». Закон встановлює правові, організаційні і фінансові засади створення та функціонування публічних електронних реєстрів з метою захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб під час створення, зберігання, оброблення та використання інформації у публічних електронних реєстрах.

Дія цього Закону поширюється на відносини, що виникають у сфері публічних електронних реєстрів під час створення, ведення, взаємодії, адміністрування, перетворення, модифікації та припинення публічних електронних реєстрів, при використанні реєстрової інформації національних електронних інформаційних ресурсів під час провадження дозвільної діяльності, надання адміністративних, соціальних та інших публічних послуг, провадження іншої управлінської діяльності та державного регулювання, а також поширюється на відносини, що виникають під час створення, ведення, взаємодії, адміністрування Єдиного реєстру адвокатів з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Проєкт Закону зареєстровано за №2110.

Отже, враховуючи чисельну динаміку змін Закону можна зробити висновок про те, що напрям закупівель є далеко не досконалим та потребує постійних змін у сфері.

2.2 Впровадження системи електронних публічних закупівель

Як свідчить міжнародний досвід, повністю усунути корупцію в державних закупівлях поки не вдалося жодній країні. Спроби подолання цього небезпечного явища завжди починаються із спроб встановлення бажаних стандартів. Тобто, створення механізму моніторингу, який міг би запобігати здійсненню корупційних намірів. Значних успіхів у цьому напрямі досягла Європа, створивши єдину міжнародну організацію GRECO з моніторингу антикорупційних стандартів, до якої входять 46 держав. У 2006 році GRECO опублікувала 25 антикорупційних рекомендацій для України (7 з яких було виконано повністю, а ще 18 частково), але, на жаль, ситуація на краще в нашій державі не змінилася [4, с. 325]. В результаті чого у 2014 році виникла потреба в запровадженні електронної системи Prozorro. Вона складається з єдиної бази даних, яка використовує відкритий код NOSQL та єдиної централізованої системи електронних аукціонів, доступ до якої здійснюється через п'ятнадцять окремих комерційних майданчиків [5].

Методика роботи системи електронних закупівель Prozorro передбачає декілька етапів. На першому етапі замовник на підставі плану закупівель та додатку до нього, затвердженого тендерним комітетом установи-замовника, подає на електронний майданчик в Інтернеті оголошення про те, що хоче закупити або які послуги потрібно отримати [6, с. 9]. На другому етапі проводяться електронні аукціони, де учасники знижують ціни. Замовник не має змоги впливати на ці процеси. На третьому етапі замовник визначає переможця торгів, основним критерієм при визначенні переможця є ціна. Учасники торгів можуть оскаржувати торги в Антимонопольний комітет України. Завершальним четвертим етапом торгів є укладання договору з переможцем, поставка товарів, виконання робіт і послуг та оплата.

Також зазначимо, що Україна, як член Угоди СОТ про публічні закупівлі (GPA), стала ще більш відкритою для іноземних учасників і отримала доступ до закупівель за кордоном. Електронна система спростила доступ до торгів для

учасників, знизила рівень витрат на адміністрування як самої системи з боку держави, так і витрат на адміністрування процесу з боку закупівельників та учасників і в цілому прискорила процес закупівель. До того ж, моніторинг процесу закупівель, який охоплює електронна система, став більш простим та доступним [8, с. 472].

Практика функціонування системи Prozorro засвідчила її високу ефективність. Протягом 7 років після прийняття Закону України «Про публічні закупівлі» помітна значна економія бюджетних коштів, відображена в табл. 2.1 в результаті проведення конкурентних торгів.

Таблиця 2.1

Економія в результаті проведення процедур закупівлі протягом
2020 – 2021 років станом на 01.12.2021р., грн.

ДК	2020 рік грн.	2021 рік грн.	Відхилення %	Загальна грн.
45000000 -7	274988016 58,00	234980231 61,00	-14,55	509968248 19,00
09000000 -3	133057167 73,00	307469621 5,00	-76,89	163804129 88,00
63000000 -9	229301252 8,00	216225490 3,00	-5,70	445526743 1,00
33000000 -0	218839334 2,00	149304283 5,00	-31,77	368143617 7,00
Всього	452859243 01,00	302280171 14,00		755139414 15,00

Для аналізу було обрано діапазон застосовуваних класифікаторів предмету закупівлі, які найбільш впливають на економію бюджетних коштів протягом 2020 – 2021 років, було виручено загальну суму на 75 513 941 415,00 грн. Виділимо такі галузі закупівель:

– За кодом ДК 021:2015 = 45000000-7, який відповідає за капітальний та поточний ремонт, а також будівництво за два роки було заощаджено 50 996 824 819,00 грн., які виникли в результаті конкуренції між учасниками.

– За кодом ДК 021:2015 – 09000000-3, який відповідає за нафтопродукти, газове паливо, електричну енергію в результаті добросовісного ринку, спрямованого на економію бюджетних коштів, заощаджено 16 380 412 988,00 грн.

– За кодом ДК 021:2015 – 63000000-9, що відповідає за транспортні послуги та послуги туристичних компаній зекономлено було 4 455 267 431,00 грн.

– За кодом ДК 021:2015 – 33000000-0, який стосується закупівлі медичних засобів, що є актуально в процесі боротьби з COVID-19, заощаджено коштів на суму 3 681 436 177,00 грн.

В цілому, не можна станом на сьогоднішній день з'ясувати повну вартість коштів які залишились в результаті проведення торгів, оскільки 2021 рік ще не закінчився, та ще відбуваються процедури, в який в будь якому випадку будуть залишатись кошти. Попри це далеко не всі кошти, які державні замовники можуть використовувати повторно для задоволення потреб.

Кожного року бюджет публічних закупівель змінюється в залежності від надходження коштів. Часткову динаміку бюджету можна спостерігати і в закупівлях (рис. 2.1).

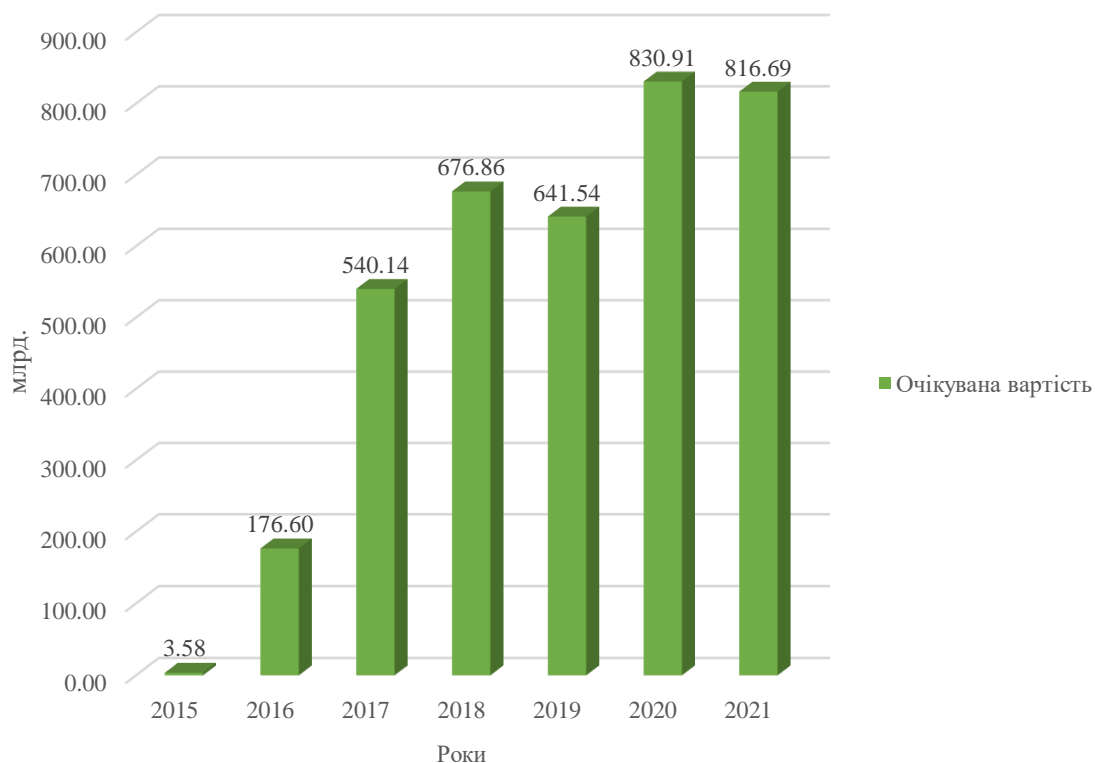

Рис. 2.1 – Динаміка очікуваної вартості 2015 – 2021 рр.

Завдяки очікуваній вартості предмета закупівлі є можливість чітко відслідкувати зростання кількості коштів у державі, які були залучені для здійснення державних закупівель.

В зв'язку з великим попитом збільшується і кількість учасників, які надають свою пропозицію (рис. 2.2). Так, у порівнянні на 247,07 тис. чоловік збільшилась кількість у порівнянні 2015 року та 2021 року. Система електронних закупівель надає можливість будь-якому бізнесу брати участь у закупівлі, подавши свою пропозицію, яка буде відповідати повністю вимогам замовника.

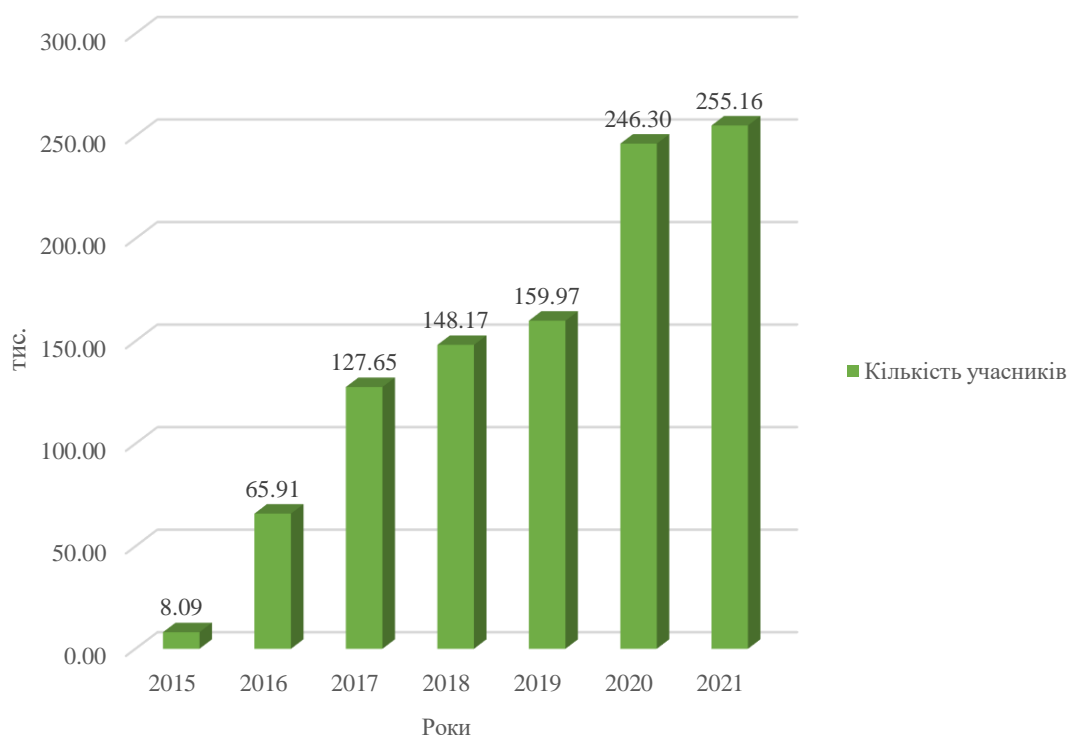

Рис. 2.2 – Динаміка кількості учасників протягом 2015 – 2021 років

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері.

Законодавче підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях почало формуватися у 2014 році. У квітні 2014 року Уряд схвалив основний концептуальний документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Аналізуючи кількість замовників, за 2015 – 2021 роки відслідковується вагоме збільшення, тобто децентралізація, а саме надання повноважень окремим підрозділам впровадження на розпорядження бюджетними асигнуваннями за призначенням, для більш ефективного використання та покращення роботи. Результативність децентралізації (рис. 2.3) відображається різницею кількості замовників та їх напрямками.

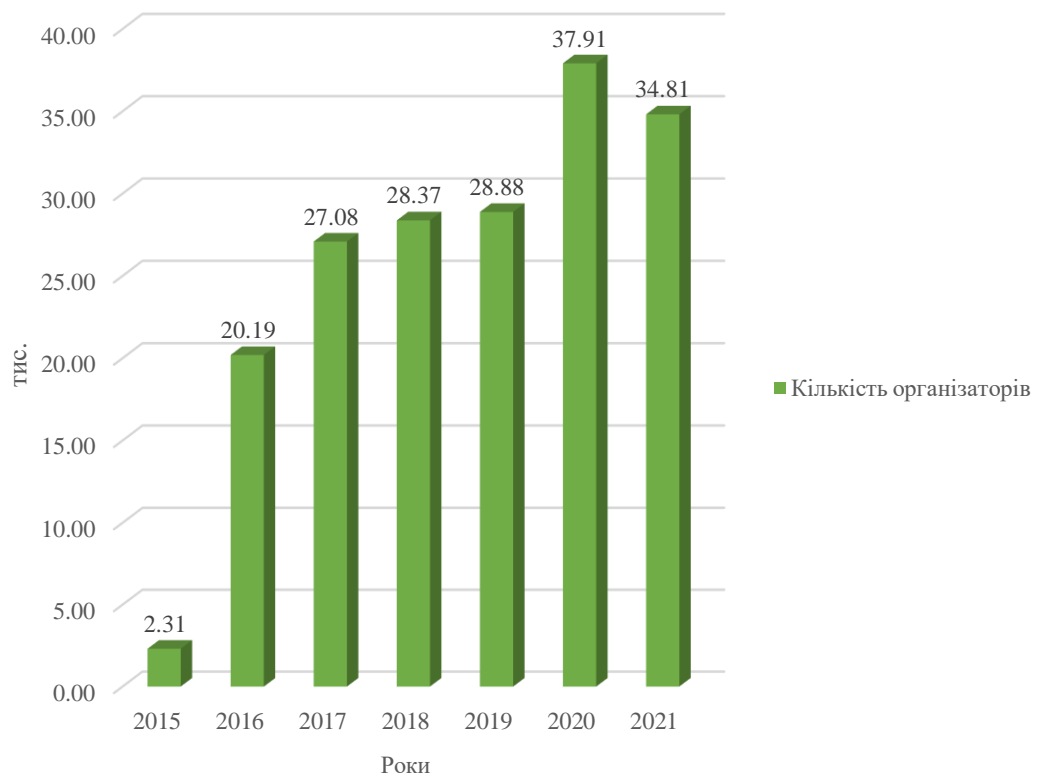

Рис. 2.3 – Динаміка збільшення замовників протягом 2015 – 2021 років

Завдяки розподілу повноважень з'являються такі типи, як:

- Замовник (потреба держави або територіальної громади);
- Органи державної влади місцевого самоврядування, правоохоронних органів;
- Замовник (окремі сфери господарювання);
- Замовник (потреби оборони);
- Не є замовником в розумінні Закону;
- Не визначено;
- Пенсійний фонд України, Страхові фонди;
- Центральні закупівельні організації;
- Замовник (загальний).

Ще в 2015 році було лише 2 типи замовників, це ті які не визначені та замовник (загальний). Кожен з них мав свою частку зображену на рис. 2.4, що у відсотковому значенні становило 99,98% та 0,02%.

Рис. 2.4 – Кількість замовників станом на 2015 рік

У 2016 році завдяки децентралізації з'являються такі типи: замовник (окремі сфери господарювання), замовник (потреби оборони) та не є замовником в розумінні Закону. Попри появу нових типів замовників збільшується і загальна кількість існуючих. Протягом 4-х років відбувалась динаміка кількості того, чи іншого типу (рис. 2.5) за 2016 – 2019 роки.

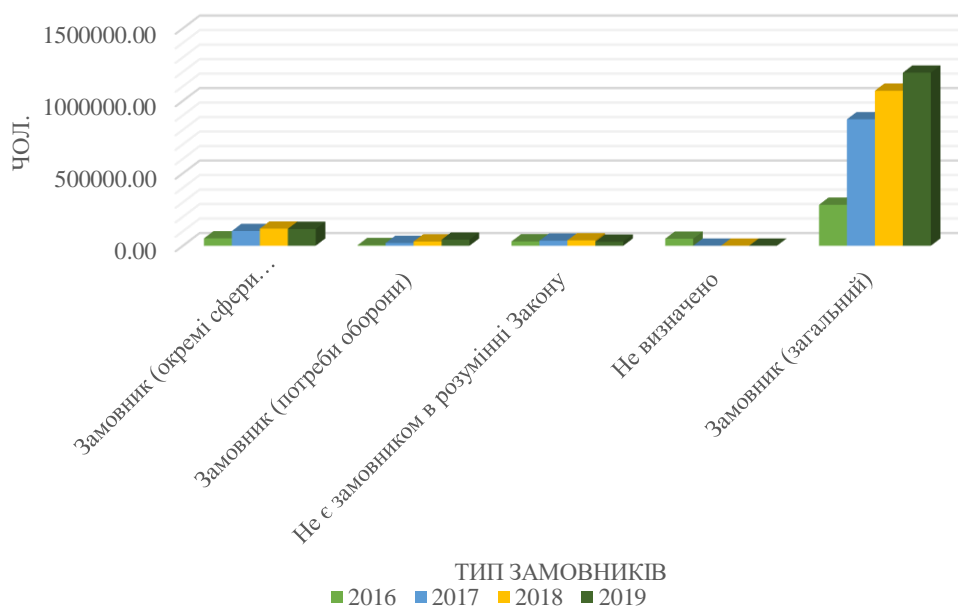

Рис. 2.5 – Динаміка розподілу замовників 2016 – 2019 років

Протягом 2020 – 2021 років знову з'являються нові типи замовників, та відбувається диференціація кількості між ними. У табл. 2.22 зображено перелік

замовників, та їх кількість по кожному типу, відповідно до даних статистики Прозоро.

Таблиця 2.2

Типи замовників у 2020 – 2021 році

Тип замовників	Роки			
	2020		2021	
	К-ть	%	К-ть	%
Замовник (потреба держави або територіальної громади)	2499917,00	66,90%	3887034,00	78,74%
Органи державної влади місцевого самоврядування, правоохоронних органів	255837,00	6,85%	549853,00	11,14%
Замовник (окремі сфери господарювання)	183702,00	4,92%	288012,00	5,83%
Замовник (потреби оборони)	72345,00	1,94%	75528,00	1,53%
Не є замовником в розумінні Закону	80052,00	2,14%	74025,00	1,50%
Не визначено	-	-	37025,00	0,75%
Пенсійний фонд України, Страхові фонди	10420,00	0,28%	23695,00	0,48%
Центральні закупівельні організації	102,00	0,00%	1614,00	0,03%
Замовник (загальний)	634701,00	16,98%	-	-

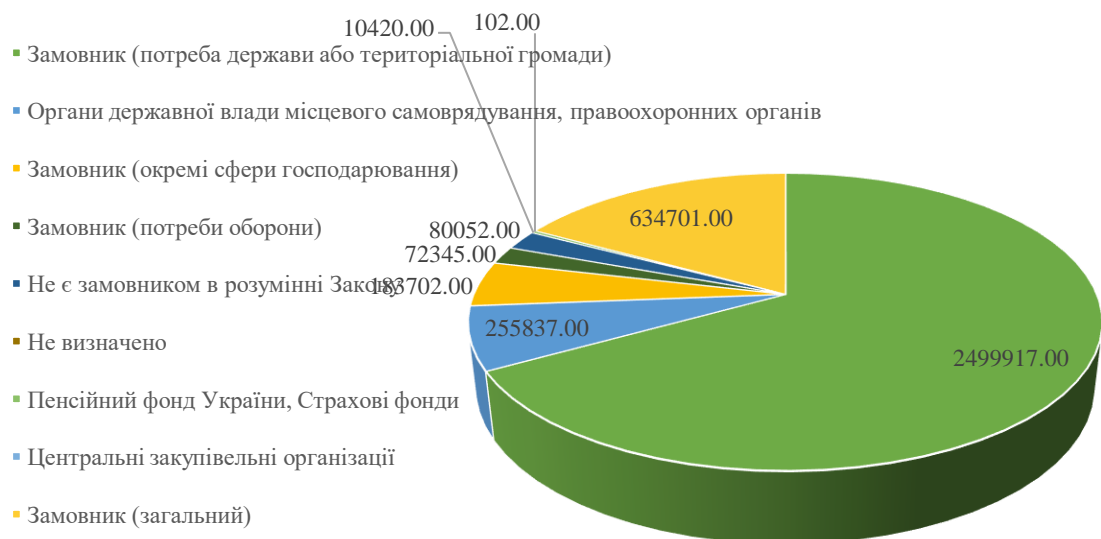

Рис. 2.6 – Розподіл організаторів закупівель 2020 року

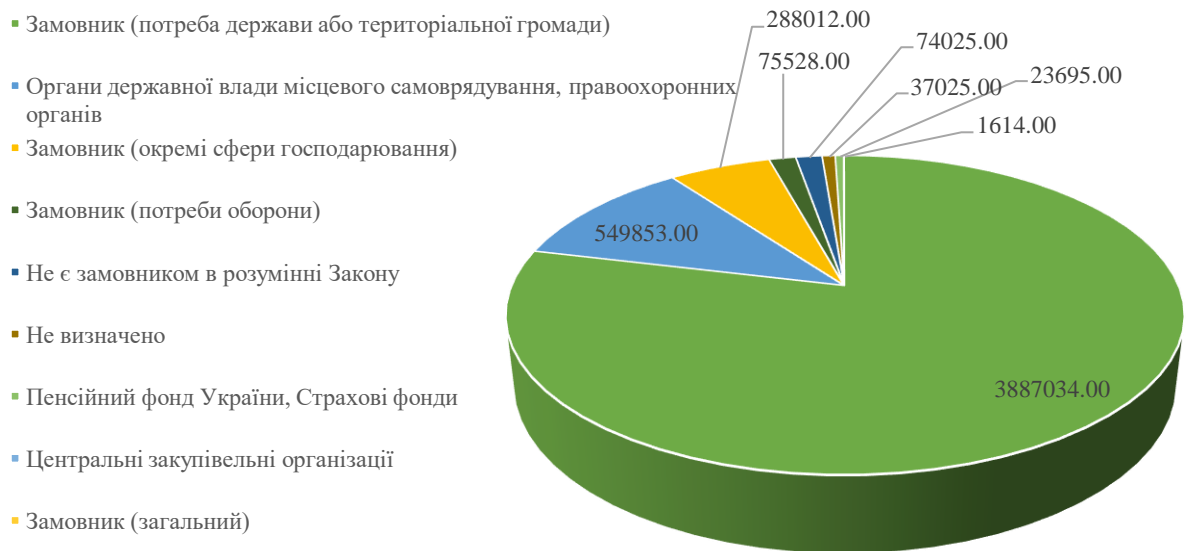

Рис. 2.7 – Розподіл організаторів закупівель 2021 року

Рис. 2.6 – 2.7 відображають зміни кількості в типах, оскільки це пов'язано зі зміною форми власності та категорії замовника, так організатори закупівель, які працюють за потребою держави або територіальної громади збільшилися на 11,84 %, замовники, які відносяться до органів державної влади місцевого самоврядування, правоохоронних органів збільшилися на 4,29 %. По при збільшенні організаторів, присутнє зменшення замовників, які не є замовниками в розумінні Закону на 0,64 %.

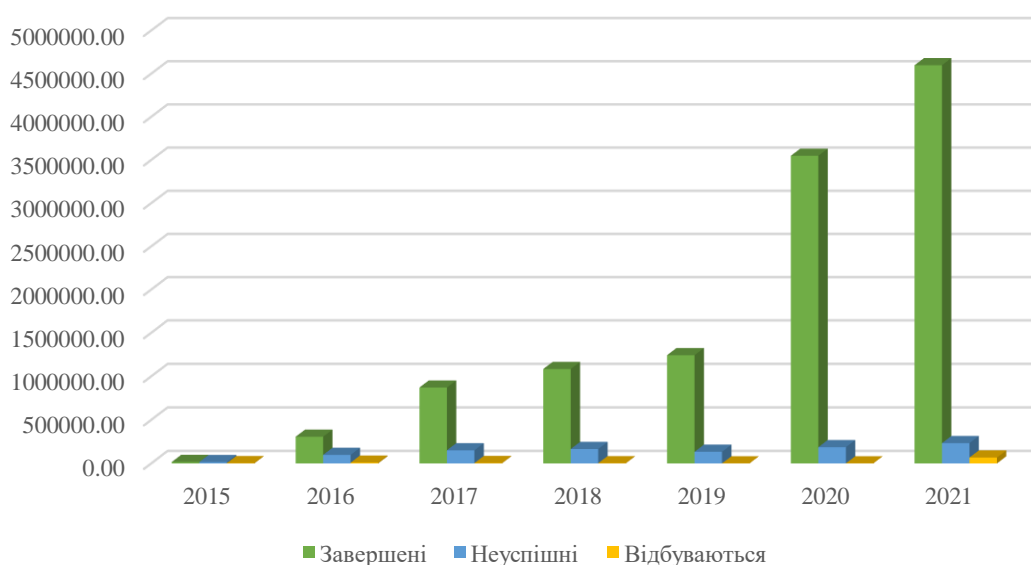

Рис. 2.8 – Динаміка ефективності проведення закупівель 2015 – 2021 років

Оцінити ефективність розвитку сфери публічних закупівель можна на підставі аналізу основних показників. Зокрема, протягом 2015 – 2021 років організаторами закупівель було оголошено 12,218 млн. закупівель, з яких успішно завершено 11,670 млн. Водночас закупівлі, які не відбулись – 986,405 тис., та ті що тривають 90,869 тис., або ж по якихось технічних причинах були не проведені (рис. 2.8).

Дієвість електронної системи зазначається в кількості проведених процедур у ній, відображена в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Типологія процедур закупівель протягом 2015 – 2021 років

Тип процедури	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Процедура звітування про укладений договір	-	129213,00	57633,00	784440,00	958934
Спрощена процедура	-	-	-	-	-
Відкриті торги	-	37305,00	119853,00	165146,00	165210
Звіт про укладений договір COVID-19	-	-	-	-	-
Допорогова закупівля	37033,00	233185,00	276538,00	237516,00	183341
Переговорна процедура	-	8435,00	25369,00	29078,00	30196
Переговорна процедура за нагальної потреби	-	4123,00	20008,00	25470,00	28949
Відкриті торги з публікацією англійською мовою	-	2687,00	7427,00	9065,00	9431
Запит ціни пропозиції	-	-	-	-	-
Е-каталоги	-	-	-	-	390
Спрощена процедура (для потреб оборони)	-	-	-	-	-

Як свідчать декламовані дані, з конкурентних методів закупівель найчастіше організатори застосовують процедуру звітування про укладений договір (83,641%), спрощену процедуру (6,473%) та відкриті торги 4,289%). При цьому у звітному 2021 році, при порівнянні з минулим роком, організаторами

закупівель було проведено на 1,595% більше закупівель за процедурою звітування про укладений договір та на 1,981% більше закупівель за спрощеною процедурою.

Водночас у 2021 році зменшилась на 1,967% кількість звітувань про укладений договір COVID-19 та зменшилась кількість допорогових закупівель на понад 1,792% у відношенні до загальної кількості процедур.

Поряд з цим, кількість звітів про укладені договори збільшилась у порівнянні з 2020 роком це може свідчити про небажання організаторів використовувати конкурентні методи закупівель із використанням електронної системи закупівель.

В зв'язку з реформою закупівель відбувається трансформація середовища. Допорогові закупівлі відходять на другий план, при цьому відкриті торги, звіт про укладений договір, переговорна процедура набуває значущості та часто використовується замовником при здійсненні закупівлі.

Динаміка використання закупівель зображена (рис. 2.9 – 2.12) . Можна зазначити, що протягом останніх семи років з 2015 по 2021 рік, процедура звітування про договір зростає на 100%, оскільки в 2015 році взагалі не використовувалась. Так само можна зазначити за відкриті торги та переговорну процедуру. В більшості випадків використовували допорогові закупівлі, які не потребували конкурентного середовища між учасниками, іншими словами, замовники самостійно обирали в кого будуть закупляти потрібні предмети закупівлі.

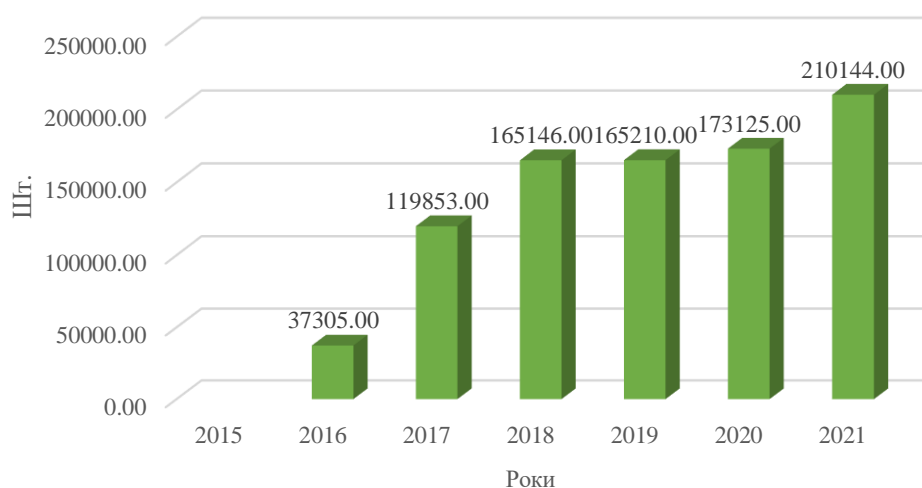

Рис. 2.9 – Динаміка відкритих торгів 2015 – 2021 років

Рис. 2.10 – Динаміка переговорної процедури 2015 – 2021 років

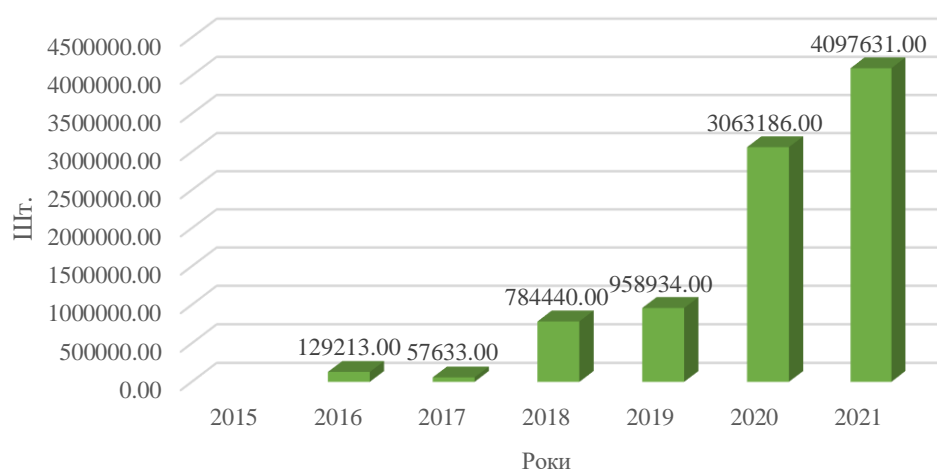

Рис. 2.11 – Динаміка процедури звітування про укладений договір 2015 – 2021 років

Рис. 2.12 – Динаміка допорогових закупівель 2015 – 2021 років

У багатьох країнах світу публічні закупівлі вважаються ефективним засобом забезпечення економного та оптимального витрачання бюджетних коштів. До позитивних здобутків державного регулювання процедури публічних закупівель у деяких європейських державах, США та Бразилії, які можуть бути використанні під час розроблення пропозицій з удосконалення національного законодавства у відповідній сфері, можна віднести наступні: 1) закріплення обмежень щодо учасників процедур публічних закупівель на основі антикорупційного законодавства; 2) визначення особливостей здійснення місцевих закупівель, тобто надання права органам місцевого самоврядування самостійно організовувати та проводити закупівлі у межах своїх потреб за кошти місцевих бюджетів; 3) визначення та конкретизація засад недискримінації учасників процедури закупівлі; 4) недопущення порушення законодавства про економічну конкуренцію, закріплення антиконкурентних вимог та гарантій їх забезпечення при проведенні закупівлі; 5) підвищення гарантій захисту прав іноземних учасників процедур публічних закупівель тощо [11, с. 27].

Для досягнення максимальної ефективності застосування системи електронних закупівель в Україні доцільно обґрунтувати потребу в таких етапах впровадження інновацій в сфері публічних закупівель:

1) детальне дослідження рекомендованих основних вимог (в рамках гармонізації державних закупівель до вимог ЄС) до електронної системи, аналіз ризиків і формування заходів з їх усунення;

2) обґрунтування організаційної структури й схеми виконання запланованих заходів (за умови схвалення заходу на 1 етапі);

3) підбір і залучення організацій та кадрового складу для проекту;

4) розмежування повноважень між суб'єктами (перелік яких був установлений на 3 етапі);

5) консультування та проведення інструктажів для учасників проекту;

6) розробка інструктивних матеріалів і програмного забезпечення;

7) проведення навчань, курсів, ворк-шопів, брифінгів для безпосередніх учасників закупівель [12, с. 145];

8) зовнішній контроль та регулювання процесів електронних закупівель, збирання й узагальнення інформації про проблеми, які виникли;

9) ґрунтовне опрацювання проблемних аспектів та пошук шляхів їх ліквідації;

10) збирання, систематизація та підготовка даних для оцінки результатів інновацій і дослідження шляхів подальшого удосконалення електронної системи закупівель, а також документального, в т.ч. облікового їх забезпечення та контролю.

11) дотримання рекомендацій щодо успішної участі в тендерній пропозиції під час проведення аукціонних торгів [13, с. 95].

Враховуючи обсяги публічних закупівель та динаміку їх зростання, з впевненістю можна сказати, що такий ринок є привабливим для вітчизняного виробника, а проведення роботи з підвищення конкурентоспроможності товарів та приведення їх у відповідність до європейських стандартів якості дасть змогу в подальшому на рівних умовах конкурувати на ринках ЄС, забезпечуючи зростання прибутку та створення позитивного іміджу.

Таким чином, удосконалення системи публічних закупівель має унеможливити необґрунтоване завищення ціни на товари та послуги з боку учасників торгів, подання недостовірної інформації про учасників закупівель та зловживання службовим становищем під час застосування тендерів з одним постачальником. Оцінюючи публічні закупівлі з точки зору перспектив для українських підприємств, зауважуємо про чудову нагоду їх виходу на нові перспективні ринки збуту для розширення своєї діяльності та, відповідно, збільшення прибутковості власного бізнесу. Однак така стратегія можлива лише за дотримання чесної конкуренції, відсутності корупційних зловживань та розвитку ефективних інститутів державної влади.

Одним із найбільш ефективних інструментів для створення системи публічних закупівель, подібної до такої, що є в Європейському Союзі, та

побудованої на засадах прозорості та дієвості, є створення комплексного законодавства із фінансового контролю, результатом чого стане зменшення фіскального тиску на підконтрольні об'єкти та забезпечення чіткої регламентації процесу контролю за здійсненням закупівель. Це пояснюється не лише дефіцитом державного бюджету, а й необхідністю закупівлі якісних товарів, робіт та послуг за обґрунтованими цінами.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ТА МЕТОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

3.1 Законодавчий досвід зарубіжних країни у сфері публічних закупівель

У сучасних умовах сьогодення основна діяльність органів державної влади України має бути спрямована, перш за все, на забезпечення гармонізації світових стандартів у всіх галузях життєдіяльності суспільства для того, щоб найшвидше стати повноправним членом Європейського співтовариства.

У цьому аспекті не є виключенням система публічних закупівель, оскільки саме завдяки її ефективному використанню забезпечується можливість як здійснювати на належному рівні витрачання коштів державного бюджету, так й суттєво скоротити їх витрати, а також протидіяти їх нецільовому використанню. Європейський вектор розвитку України передбачає, серед іншого, й інтеграцію ринку публічних закупівель України до світового ринку публічних закупівель, зокрема, Європейського союзу (далі – ЄС). Ринки таких закупівель вбачаються доволі цікавими для бізнес-сфери в усьому світі. Проте, низка обмежень чинного вітчизняного законодавства у цій сфері іноді перешкоджають участі європейського та світового бізнесу в публічних закупівлях України. У свою чергу, у представників національного бізнесу, як правило, також не завжди є відповідні можливості для прямої участі в публічних закупівлях країн-членів ЄС та інших країн. Тому, вдосконалення правового регулювання публічних закупівель в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду є визначальним елементом на шляху створення сучасної європейської сфери публічних закупівель в нашій країні.

На сучасному етапі розвитку світової економіки спостерігається загальна тенденція до посилення ролі контрактних систем управління громадськими закупівлями. При цьому в країнах з розвиненою конкурентною економікою

контрактні системи мають широкий функціонал не тільки в сфері громадських закупівель. У відповідній директиві Європейського союзу (ЄС) також використовується термін *public procurement* (публічні закупівлі), під яким слід розуміти закупівлі влади будь-якого рівня і юридичних осіб, які регулюються публічним правом. У свою чергу, під юридичними особами, регульованими публічним правом, розуміються юридичні особи, які засновані для конкретних цілей і в загальних інтересах, що не носять комерційного або індустріального характеру, і які при цьому або фінансуються переважно органами влади (самоврядування) будь-якого рівня, або є об'єктом управлінського нагляду органів влади (самоврядування) [16].

Деякі автори також перекладають *government procurement* як урядові закупівлі транспортних і поштових послуг (*procurement by entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors*). Зазначені поняття і правові режими використовуються і в ряді національних документів. Наприклад, у Великобританії у поняття закупівлі інфраструктурних структур (*utilities procurement*) включені закупівлі контрактними структурами, громадськими структурами підприємствами та іншими структурами за умови, що купуються товари, роботи, послуги призначені для досягнення цілей в однією з відповідних сфер діяльності.

У законодавстві зарубіжних держав, яке регламентує процедуру організації та проведення публічних закупівель, суттєва увага приділяється забезпеченню прозорості та відкритості інформації, попередженню зловживань з боку організаторів, замовників та учасників процедури закупівлі. Застосування саме процедури відкритих торгів дозволяє в найбільшій мірі реалізувати на практиці наведені вище принципи та забезпечити дотримання відповідних вимог всіма учасниками процедури закупівлі.

З огляду на політичний курс нашої держави на подальшу євроінтеграцію, важливою є гармонізація вітчизняного законодавства із законодавством провідних європейських країн. Однак варто зважати на те, що адміністративна відповідальність наявна переважно в країнах пострадянського табору, а тому

напрацювання концептуальних пропозицій та ідей щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання вказаної сфери слід здійснювати також з урахуванням позитивного досвіду цих країн.

Так, загальну координацію діяльності щодо державних закупівель у США здійснює Управління федеральної закупівельної політики (Office of Federal Procurement Policy), яке було створено 1974 року як консультативний орган при Міністерстві управління і бюджету, а 1988 року перетворилося на самостійний постійно діючий орган державної влади [53, с. 28].

Усі закупівлі, що проводяться федеральними закупівельними агентствами, регламентуються Зводом правил державних закупівель (Federal Acquisition Regulation) (далі – FAR) 1984 року, який описує всі етапи проведення державних закупівель, починаючи з планування і закінчуючи питаннями управління укладеними державними контрактами (аж до їх завершення).

Декларована мета FAR – це дотримання всіма агентствами, які проводять державні закупівлі для федеральних державних потреб, єдиної закупівельної політики та використання єдиних закупівельних правил.

Метою FAR є надання всім державним замовникам продукції з найкращим співвідношенням ціни та якості (ціни й витрат) з урахуванням обмеженого часу на проведення державних закупівель [8, с. 59].

Так, у США законодавством визначено потребу в провадженні політики, що не допускає виникнення конфлікту інтересів і покликана стимулювати відповідну поведінку працівників, які відповідають за державні замовлення. У цьому контексті, наприклад, забороняється розкриття інформації про заявку на контракт, за винятком випадків, передбачених законодавством, до моменту оголошення про укладення контракту. Ця заборона стосується не лише працівників федеральних структур США, а й інших учасників процесу організації закупівлі [25, с. 262].

У США, як і в багатьох інших державах, процедуру закупівлі проводять здебільшого через централізовану електронну систему, втручання в роботу якої вважається правопорушенням.

Найбільш докладно в американському законодавстві викладено норми, що регулюють відповідальність за хабарництво у сфері діяльності публічної адміністрації. Обов'язковим фактором дачі й одержання хабаря є наявність угоди між хабародавцем та отримувачем, яке не обов'язково повинно мати якусь певну форму: достатнім є усвідомлення того, що отримання «блага» вплине на рішення або дії публічного службовця.

На відміну від хабарництва у сфері публічної адміністрації, передбаченого адміністративним законодавством усіх штатів і федеральним законодавством, комерційне хабарництво карається лише в деяких штатах і трактується як різновид шахрайства.

Таким чином, саме шахрайство є найпоширенішим злочином з боку виконавців, постачальників, підрядників, оскільки багато шахраїв користуються перевагами за рахунок державних відомств через значні суми контрактів.

Отже, успішний досвід адміністративно-правового регулювання у сфері державних закупівель у США засвідчує високий ступінь обґрунтованості положень чинного федерального законодавства США та їх реальне дотримання всіма учасниками процедури закупівель, що підтверджує низький рівень правопорушень у зазначеній сфері.

Так, відповідно до зазначеного положення, Закони на основі Типового закону ЮНСІТРАЛ про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру прийняті в Угорщині (2002 р.), Канаді (2005 р.), Нікарагуа (2005 р.) і Хорватії (2003 р.). Однакове законодавство, на розроблення якого вплинули Типовий закон і що лежать в його основі, підготовлено в Сполучених Штатах Америки (Однаковий закон про посередництво, прийнятий 2001 року Національною конференцією уповноважених за єдиним законодавством штатів) і прийнято в штатах Іллінойс, Айова, Небраска, Нью-Джерсі, Огайо і Вашингтон [171]. Типовий закон ЮНСІТРАЛ про закупівлі товарів (робіт) та послуг на сьогодні переглядають, щоб передбачити в ньому положення про сучасну практику закупівель, включаючи електронні закупівлі.

Таким чином, міжнародне співтовариство активно використовує конкурсні технології укладання контрактів на постачання товарів, виконання робіт і надання послуг під час витрачання громадських коштів, чи то платників податків (державні закупівлі розвинених країн світу), чи то учасників міжнародних фінансових інститутів (закупівлі за проектами Світового банку, ЄБРР тощо).

Отже, спільним з міжнародними стандартами та вітчизняним законодавством у сфері державних закупівель є розуміння того, що конкурентні закупівлі сприяють зниженню витрат на придбання товарів, робіт і послуг, забезпечують більшу ефективність витрачання та знижують рівень корупції під час розміщення замовлень за рахунок державних або громадських коштів.

Варте уваги правове регулювання адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері державних закупівель у Республіці Молдова.

Так, відповідно до Закону Республіки Молдова «Про державні закупівлі» від 13 квітня 2007 року № 96, перешкодами для реалізації стійких державних закупівель є [131]:

- дефіцит бюджету, бідність і відсутність власних фінансових ресурсів, включаючи невідповідність національної економіки;
- відсутність кваліфікованого персоналу у сфері стійких закупівель, який би відповідав за впровадження та розвиток зазначеної сфери;
- незадовільний рівень сертифікації, маркування та етикетування;
- відсутність правової бази з «екологізації» економіки (на національному рівні рекомендується звернути увагу на розвиток національної політики, яка сприятиме здійсненню та організації стійких державних закупівель);
- брак статистичного аналізу, який дозволяє оцінювати й порівнювати наслідки реалізації стійких закупівель і рівень, на якому вона розвивається;
- відсутність регламенту з управління документами про державні закупівлі;
- відсутність стандартної специфікації для закупівлі загальних товарів, з огляду на що немає специфікацій щодо стійких та/або екологічних закупівель.

Навіть попри те, що Республіка Молдова спробувала реалізувати екомаркування у виробництві екологічних продуктів харчування, екологічні послуги залишаються практично недослідженими.

Таким чином, у Республіці Молдова існує ризик того, що стійкі державні закупівлі не можуть бути реалізовані або будуть реалізовані з порушеннями у зв'язку з відсутністю положень у цій сфері. Хоча Закон про державні закупівлі передбачає такий принцип присудження договорів щодо державних закупівель, як принцип охорони навколишнього середовища і підтримки соціальних програм у процесі виконання договору, проте пріоритет в оцінці пропозицій отримали найнижчі ціни, а не співвідношення ціни та якості.

Зокрема, у в законі існує стаття, яка передбачає адміністративну відповідальність за порушення у сфері державних закупівель. У ст. 3271 Кодексу Республіки Молдова про правопорушення йдеться про порушення правил ініціювання та проведення процедур державних закупівель.

Доцільно також дослідити досвід адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері державних закупівель Великої Британії, Німеччини, Нідерландів і Швеції.

Так, поняття та види засобів забезпечення ефективного використання державних коштів (із виокремленням з них прямих, серед яких чільне місце посідають саме публічні закупівлі), їх характеристика та системний аналіз у контексті галузевих ознак господарського права з подальшим обґрунтуванням висновку про господарсько-правову природу цих засобів розкрито в наукових розвідках [149, с. 85–90]. Господарсько-правові основи державних закупівель в Україні [151], а також окреме дослідження характерних рис і позитивних результатів відомих міжнародних практик з організації державних закупівель на основі досвіду США, Великої Британії, Німеччини, Нідерландів і Швеції та визначення за підсумками проведеного дослідження загальних світових тенденцій розвитку публічних закупівель [260, с. 92–98] слугували предметом вивчення в попередніх дослідженнях.

Досліджуючи зарубіжний досвід регулювання публічних закупівель, варто зазначити, що одним із завдань сучасної реформи у сфері державної регуляторної політики в Україні є проведення дерегуляції найбільш ефективним способом, внаслідок чого у державі будуть створені комфортні стабільні умови для сталого розвитку усіх форм підприємництва та інших видів господарської діяльності, формування вільної ринкової економіки. Водночас обрання оптимальної моделі дерегуляції дозволить уникнути свавілля з боку бізнесу, порушення прав споживачів, недобросовісної конкуренції тощо.

У науковій літературі з цього приводу зазначається, що найбільш відомою вважається модель проведення регуляторної реформи, запропонована Скотом Джейкобсом та Цезарем Кордовою, яка передбачає поступовість процесу реалізації регуляторної реформи від започаткування дерегулювання до запровадження регуляторного менеджменту [152, с. 24].

Зазначена модель відображає ідеальний процес проведення регуляторної реформи, натомість у реальному світі існує багато обмежень щодо застосування цієї моделі. Так, наприклад, частина країн взагалі обмежилися лише запровадженням дерегулювання, інша частина – поліпшенням наявних регулювань і лише дві країни – Велика Британія та США запровадили регуляторний менеджмент [113, с. 41–42].

Суть регуляторного менеджменту полягає в тому, що держава здійснює опосередкований вплив на різні сфери господарських правовідносин, не втручаючись власне в процес господарювання. Причому характерною рисою є формування короткострокової та довгострокової стратегії економічного розвитку країни, на основі яких планується реалізація регуляторної функції держави. Відповідні стратегії обумовлюють весь подальший процес планування та проведення державних закупівель.

У законодавстві зарубіжних держав, яке регламентує процедуру організації та проведення публічних закупівель, суттєву увагу приділено забезпеченню прозорості й відкритості інформації, попередженню зловживань з боку організаторів, замовників та учасників процедури закупівлі. Застосування

процедури відкритих торгів дозволяє найбільшою мірою реалізувати на практиці наведені вище принципи й забезпечити дотримання відповідних вимог усіма учасниками процедури закупівлі.

Слід зауважити, що науковці висловлювали думки про можливість впровадження в Україні:

а) централізованих державних закупівель щодо товарів, робіт і послуг, які необхідні для утримання, матеріально-технічного забезпечення роботи замовників за наявності їх довгострокової постійної потреби в однакових товарах, роботах і послугах, які вже мають свій сформований ринок і відомий рівень цін;

б) об'єднаних державних закупівель, які передбачають право двох або більше замовників, що планують придбати однакові товари, роботи або послуги, передати на основі угоди всі або частину власних повноважень зі здійснення закупівлі одному із замовників [117, с. 4].

Цікавим у цьому аспекті є досвід окремих європейських країн. Зокрема, в Австрії, Іспанії та Португалії установи центрального рівня прямо зобов'язані законом здійснювати закупівлі через централізовані закупівельні організації, а для решти замовників така процедура не є обов'язковою.

У Бельгії встановлено таку обов'язковість у разі перевищення певного вартісного обсягу закупівель, а в Німеччині, де централізовані закупівельні організації функціонують на рівні Міністерства внутрішніх справ, усі закупівельні тендери федеральних міністерств вище певного порогового рівня повинні проводити виключно через централізовані закупівельні організації [49, с. 132].

Водночас у Швейцарії процедуру закупівлі регламентує кантональне, міжкантональне й місцеве законодавство, що передбачає рівний, недискримінаційний доступ на ринок постачальників як зі Швейцарії, так з інших країн, з ідентичним швейцарським режимом державних закупівель. Особливу увагу законодавець акцентує на сфері застосування та суб'єктах державних закупівель [16, с. 549].

Законодавство Бразилії встановлює, що, крім випадків, передбачених законом, публічні роботи, послуги, придбання та передача права власності на товари й іншу продукцію повинні бути укладені шляхом відкритої тендерної процедури, яка має забезпечувати рівні умови для всіх учасників торгів з положеннями, що встановлюють оплату зобов'язання. Ефективні умови участі в тендері повинні зберігатися відповідно до закону, який може дозволити лише вимоги до технічних та економічних кваліфікацій, необхідних для забезпечення виконання зобов'язань [22, с. 7, 9].

Законодавство деяких зарубіжних країн до процесу здійснення контролю за дотриманням учасниками процедури умов та правил публічної закупівлі залучає антимонопольні органи. Уряд Швейцарії 1996 року прийняв антимонопольний закон, відповідно до якого не лише було розширено повноваження комісії з конкуренції, а й закріплювалося право застосування санкцій до картелів, при чому конституція країни дозволяє створення промислових об'єднань і картелів [19, с. 549].

У Бразилії державні агенти не можуть приймати, передбачати, включати або застосовувати в тендері вимоги або умови, які компрометують, обмежують або порушують конкурентоспроможний характер процедури [35, с. 335]. Заборонено також встановлювати переваги або відмінності з причини місця народження, місця походження або місця проживання учасників торгів або будь-яких інших обставин, не пов'язаних з конкретним об'єктом контракту; або встановлювати диференційне ставлення до комерційної, юридичної, трудової, соціальної чи будь-якої іншої різниці між бразильськими та іноземними компаніями, включаючи валюту, режим та місце оплати, навіть якщо це стосується фінансування міжнародних агентств, за винятком випадків, передбачених в окремих статтях закону [22, с. 7, 9].

Слід також навести таку цікаву особливість регулювання процедури закупівлі у Швейцарії, як можливість повного відходження замовника від вимог законодавства у сфері закупівлі у визначених випадках. Зокрема, встановлено, що замовник має право не виконувати положення швейцарського законодавства

про державні закупівлі, якщо існує загроза завдання шкоди моралі, суспільному порядку й безпеці, а також якщо цього вимагає необхідність захисту здоров'я та життя громадян, фауни і флори чи порушені права охорони інтелектуальної власності [19, с. 549].

Зазначене положення підтверджує, що економіка у Швейцарії є дійсно соціально спрямованою, оскільки будь-які правила й умови зберігають свою чинність до тих пір, поки не виникає реальної загрози спричинення шкоди життю або здоров'ю людини, погіршення екологічної ситуації тощо.

Резюмуючи викладене вище, можна сформулювати такі узагальнюючі висновки. У багатьох країнах світу публічні закупівлі вважають ефективним засобом забезпечення економного й оптимального витрачання бюджетних коштів.

У деяких державах-членах встановлено обов'язок за обсягом рамкових угод, а в інших такого обов'язку не передбачено. Фінська модель зобов'язує замовників використовувати певний набір рамкових угод ЦЗО, а використання інших договорів має добровільний характер [48].

Добровільна система пропонує більшу гнучкість у прийнятті рішень щодо використання чи невикористання рамкових угод залежно від очікуваних результатів. ЦЗО, які функціонують у добровільних чи частково добровільних системах, завжди зацікавлені в підвищенні рівня своїх послуг для гарантування якомога кращих результатів для власних клієнтів. Тож добровільний характер системи певним чином стимулює конкуренцію серед ЦЗО. Якщо обов'язок використовувати ЦЗО не встановлено, то замовники під час присудження контрактів можуть знаходити різні причини для використання власних стратегій, які не сприяють поліпшенню закупівельних умов.

Необов'язкова система може призвести до сегментування попиту, а тому централізація не досягне передбачених цілей, а саме стандартизації та зниження витрат. У зв'язку з цим слід зазначити, що в різних країнах моделі фінансування ЦЗО істотно відрізняються. У Франції, Данії, Ісландії та Португалії ЦЗО повністю фінансуються коштом зборів, що передбачає більшу незалежність від власників. Середній розмір збору, який беруть ЦЗО за послуги, у різних

державо-членах становить близько 1,75 % від суми закупівлі (у діапазоні від 0,5 до 3 %) [74].

Таким чином, вказані держави й на сьогодні продовжують розвивати свою систему публічних закупівель відповідно до стандартів ЄС, Україні корисно вивчити та проаналізувати досвід різних країн ЄС, особливо щодо складніших аспектів державних закупівель.

Здійснивши аналіз функціонування системи публічних закупівель у різних країнах, можна зробити висновок, що уповноважені органи влади використовують різноманітні механізми забезпечення ефективності її організації. Це стосується, зокрема, вимог щодо проведення конкурсних торгів, розкриття інформації їх учасниками, встановлення відповідальності посадових осіб за додержання установлених законом процедур і правил тощо.

Зарубіжний, у тому числі європейський, досвід фінансового контролю у сфері публічних закупівель на наднаціональному рівні зосереджується навколо усталених стандартів і нормативних актів щодо публічних закупівель, що визначають порядок проведення фінансового контролю при їх здійсненні.

У міжнародній практиці з метою уникнення корупційних ризиків під час здійснення публічних закупівель застосовуються наступні основні підходи, які на практиці підтвердили свою дієвість: психологічні методи, технічні методи, регламентація процесів, репресивні засоби. Регулювання механізмів уникнення корупційних ризиків під час здійснення публічних закупівель в Україні відбувається на основі імплементації у національне законодавство норм міжнародних та національних нормативних актів у зазначеній сфері.

Незважаючи на те, що Україна намагається стрімко інтегруватися в ЄС, фокусуючись на імплементації директив ЄС у сфері державних/публічних закупівель до українського законодавства та відповідних практик, на нашу думку, слід приділити увагу саме таким додатковим заходам. Їх використання в рамках інших міжнародних інструментів та джерел можуть допомогти більш ефективному впровадженню провідного досвіду та запропонувати корисні і практичні рекомендації для всіх учасників у зазначеній сфері.

3.2 Напрями та шляхи вдосконалення нормативно-правової бази системи електронних публічних закупівель

Жодне законодавство або антикорупційні ініціативи не здатні повністю викоринити корупцію, адже вона відповідає «викликам часу» й постійно видозмінюється. Загалом, публічні закупівлі і досі залишаються одним із джерелом корупції. Попри постійне покращення законодавчого забезпечення, розбудову систему електронних закупівель та високу прозорість в ній - замість прозорих закупівель в межах правового поля ми отримали прозору корумповану систему, яка або ж обходить електронну систему стороною, або ж знаходить в ній недоліки, якими і користується. На рівні топ-корупції, відсутність покарання за корупційні дії високопосадовців протягом багатьох років й попри наявні докази вчинення правопорушень є сигналом, що корупція залишається безкарною, відповідальність за неї доволі абстрактна, а от вигода - наочна. За теорією Г. Беккера, рішення вчинити корупційну дію тісно пов'язане з розрахунком очікуваних втрат та потенційних вигод:

- Очікувані втрати = моральний тягар + очікуване покарання;
- Очікуване покарання = ймовірність викриття + ймовірність обвинувального акту у разі викриття + покарання;

Аналізуючи результати роботи судової системи, а також і правоохоронних органів, щодо викриття та покарання корупції на топ-рівні можна дійти висновку що зустрічаються випадки корупції в нашій країні не караються, а пов'язані з нею особи не несуть за вчинені дії жодної відповідальності, що повністю відповідає вищезгаданій формулі корупції й забезпечує в міркуваннях відсутність покарання. В органах, які мають забезпечити невідворотність покарання та всебічно сприяти викориненню та покаранню корупції, верховенство кумівства та таємних домовленостей, а будь-які спроби перезавантаження впираються в адміністративний спротив представників системи, коли «стара гвардія» намагається не допустити неугодних й тягне своїх,

нівелюючи потенційні якісні зміни. До причин корупції можна віднести і системність цієї корупції. Тобто, в суспільстві де наявна як вища політична корупція, на яку влада закриває очі, або ж до якої долучена, а також присутня побутова корупція, корупційна поведінка перетворюється на викривлену норму й стає розповсюдженою, а відмова від неї шкодить лише особі, яка виходить з корупційних відносин, в час коли інші використовують корупційне поле як арену можливостей (така собі «дилема в'язнів»). Коли корупція є системною, а корупційні дії є очікуваними, всі певні що всі інші теж використовують наявні ресурси влади з метою отримання неправомірної вигоди.

Окрім цього, саме законодавство та визначені ним заходи мають забезпечувати виконання правил з антикорупційним контекстом та спеціальних правил, не містити колізій та вад законодавчої техніки, прогалини в регулюванні, некоректні визначення функцій та повноважень, а також мають бути направлені на оформлення правил, обмежень та заборон, які унеможливають неправомірне збагачення суб'єктів корупційних правопорушень. Для представлення ж прогалин в законодавчому забезпеченні регулювання публічних закупівель варто звернути увагу на матеріали журналістів-розслідувачів, які займаються закупівлями й наочно демонструють де саме система «дала збій». Тому, дієвими антикорупційними діями з метою саме викорінення корупції є лише забезпечення невідворотності відповідальності та покарання за порушення спеціальних правил. Потрібні де-факто незалежна судова та правоохоронні органи, які всебічно сприятимуть викоріненню та покаранню корупції. Усвідомлення того, що за протиправні дії настане обов'язкове покарання може стати тим превентивним механізмом, яке, певною мірою, «залякає» корупціонерів. Окрім цього, потрібні повноцінні заходи, необхідні для дотримання спеціальних правил – контроль і перевірка декларацій, перевірка та врегулювання конфліктів інтересів, виявлення усіх випадків вчинення корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних із корупцією, антикорупційна експертиза тощо, не залежно від того як регулюються закупівлі.

На основі низки їх матеріалів та суспільного резонансу щодо того, що система ProZorro по факту не є прозорою, можна констатувати наступні проблеми.

Відсутність наявного покарання за порушення. Замовників не карають за використання ними дискримінаційних вимог, неправомірних відхилень. Систематичні порушення, що мають місце з метою протягнення своїх учасників, оскаржуються лише в АМКУ. Через те, що процедура оскарження є платною (5-15 тис грн), більшість учасників не йдуть скаржитись, залишаючи ці порушення непокараними.

Розповсюдженим є дроблення закупівель на менші закупівлі з метою уникнення відкритих торгів. Аномально велика кількість тендерів по товарам і послугам оголошувались на 199 тисяч гривень, при значно нижчій реальній вартості за неконкурентними процедурами. Така ситуація може свідчити про спроби ухилення від конкурентних закупівель, зумовлені бажанням на свій розсуд обирати постачальника, уникаючи відкритих торгів. Іноді розпорядники ділять закупівлі на дрібні лоти, щоб не проводити відкриті торги. Залежно від конкретної ситуації така поведінка замовників може бути як правомірною, так і порушувати законодавство. Такі ситуації можуть свідчити про особисту зацікавленість замовника укласти прямий договір з певним учасником на максимальну вартість – 49999,00 тисяч гривень, що може свідчити про закупівлею товару за завищеною ціною[23].

Порушення принципів захисту економічної конкуренції. Зокрема, мова йде про об'єднання в одному лоті кількох товарів, частина з яких є продуктом виробника-монополіста. Такі закупівлі мають розподілятися на різні лоти, де 1 вид товару = 1 лот. В такому випадку, учасники можуть подаватися на кожен з лотів. Якщо ж в одному лоті об'єднані і розповсюджені, і більш унікальні товари, – це є дискримінаційною умовою.

Наприклад, замовник - заклад охорони здоров'я оголошує закупівлю 10 препаратів. 9 з них є розповсюдженими, й їх може постачати велика кількість постачальників, в той час як 10-ий препарат – препарат монополіста, який продає

його лише напряму. В такому випадку, покрити потребу одного лота в 10 препаратах може лише постачальник, у якого наявний 10-ий препарат.

Іншим видом маніпуляцій, що порушують принципи економічної конкуренції, є маніпуляції з термінами оплати – іноді Замовник виставляє умови, відповідно до яких великий обсяг товару потрібно поставити одразу, а от оплату за нього виставляють довготермінову – з формулюванням, наприклад, «до 180 днів», внаслідок чого бізнес просто не піде на цей тендер, а свої отримають оплату одразу. Порушенням умов економічної конкуренції також є змови між учасниками, один з яких виконує функції статиста – тобто, є технічним учасником, який імітує конкуренцію, аби торги відбулись.

До цієї ж групи можна віднести і закупівлі з додатковими угодами. Відповідно до пункту 2 статті 36 [6], цінова пропозиція, що перемогла у тендері може збільшуватись за додатковою угодою на 10%. Проте, відсутня інформація щодо того, скільки разів ця угода може бути підписана, що призводить як до штучного підняття ціни в разі підписання декількох додаткових угод підряд, так і до відміни закупівлі через незадовільні умови договору, внаслідок чого замовник вимушений знову проводити тендер, або ж сплачувати значно вищу ціну[45].

Окремою маніпуляцією, яка при цьому є в межах правового поля є укладання допорогової закупівлі напряму з певним постачальником, а потім додаткове проведення дороговартісної закупівлі за переговорною процедурою з ним же, що аргументується потребою у додаткових послугах для вже активного договору, що виконується [59].

Недостатнє законодавче забезпечення, або ж його розмитість: зокрема, наявний текст щодо того хто є, а хто не є замовником в розумінні закону дозволяє групам замовників не визнавати себе замовником та не проводити закупівлі у ProZorro взагалі. Так, наприклад, низка лісових господарств в Україні визнали себе замовниками і звітують про видатки, інші ж – замовниками себе не вважають. Іноді державне регулювання лише ускладнює життя замовникам та постачальникам – так, наприклад, вимога про мінімум 2 подані пропозиції на конкурентних торгах, аби торги відбулись змушує і загалом добросовісних

замовників або ж учасників шукати технічних учасників через неможливість укласти договір з тим єдиним, який зголосився взяти участь у закупівлі. Деякі нормативно-правові акти, які мали б регулювати окремі аспекти публічних закупівель певних сфер (так, наприклад, окремий закон щодо закупівель для потреб оборони, або ж Постанова «Питання забезпечення охорони об'єктів державної та інших форм власності», яка передбачає лише долучення поліцейської охорони).

Також учасник, який подається на тендер кожен раз має надавати перелік документів та довідок. Іноді, замовник в тендерній документації починає вимагати додаткові довідки в останній момент, час отримання яких перебільшує загальний час, відведений на надання документів, тобто перемогти може лише учасник, який мав ці документи заздалегідь.

Порушенням може бути і занадто деталізовані й подекуди абсурдні вимоги – наприклад, укласти договір на поставку їжу замовник вважає доцільним лише з тими постачальниками, в штаті якого є водії, досвід роботи у яких як мінімум 10 років, або ж вимога готувати «варені омлети» [50].

Непрозорою є і вимога супер швидкого виконання поставки, який може бути реалізований лише у випадку, якщо постачальник заздалегідь підготував все необхідне, аби мати можливість виконати зобов'язання. На межі вимагання та порушенні принципів конкуренції може бути вимога замовників надання постачальниками гарантійних листів від виробників, або ж окремих регіональних представництв, які штампуватимуть ці довідки за гроші, отримуючи на цьому прибуток, а десь і перешкоджаючи отриманню довідок сторонніх учасників.

Болючою проблемою для замовників виступають недобросовісні постачальники. Відповідно до закону, відхилення учасника без законних на те підстав є порушенням, чим іноді зловживають певні постачальники.

Так, постачальник може прийти на тендер та подати дуже сумнівну ціну – яка значно нижча за собівартість потрібного товару. Навіть усвідомлюючи що це нахабний демпінг цін, замовник не має підстав відхилити найбільш економічно

вигідну пропозицію, адже відповідно до закону переможною пропозицією є саме та пропозиція, яка є найбільш економічно вигідною.

Після завершення ж процедури, постачальник направить лист до замовника, в якому повідомить про неможливість поставити товар за обумовленою ціною – тож варто або підвищувати домовлену вартість договору підписанням додаткових угод, або розривати договір й переоголошувати закупівлю. Часто, коли мова йде про більш чутливі закупівлі, наприклад послуги опалення, розірвати договір замовник не може через нагальну потребу у предметі закупівлі, адже у випадку розірвання договору опалення бюджетних приміщень просто зникне.

Таким чином, постачальник «викручує руки» замовникам, які змушені погодитись на будь-які умови постачальника. Також розповсюдженою проблемою для замовників є постачальники-посередники. Наприклад, в закупівлі офісної техніки з найвигіднішою пропозицією переміг ФОП «Іваненко». Договором передбачені певні умови та строки поставки. Проте, якщо постачальник не є сам виробником, не має власного складу – передбачений товар вже на етапі виконання договору він буде шукати у третіх осіб, що не гарантує вчасного виконання постачальником зобов'язань.

Проблема захисту персональних даних. Учасники при поданні документів мусять завантажувати їх на сайт. Внаслідок цього, на сайті ProZorro наявна персональна інформація – наприклад, паспортні дані особи. В українському медіа-просторі вже була ситуація, коли дані постачальника, що були викладені в Прозорро, використали шахраї для отримання кредиту на його ім'я, тож це питання потребує законодавчого врегулювання[95].

Цифрова нерівність між різними соціальними групами та регіонами. Враховуючи обов'язковість застосування системи електронних закупівель розпорядниками коштів по всій Україні, нагальною є проблема створення єдиного інформаційного простору, широкий доступ до ресурсів через глобальні інформаційні мережі. Матеріально-технічне забезпечення на місцях може бути досить різним – якщо у місті багатомільйоннику будуть і сучасні комп'ютери,

гарний сигнал інтернету та штатний розпис, в якому передбачені люди, які здатні в ProZorro віднайти та вислати запрошення потенційним постачальникам чим підвищити конкуренцію й потенційну економію в закупівлі, здійснюють аналіз закупівель своїх структурних підрозділів й тп, в місті з значно меншим бюджетним забезпеченням може бути більш обмежені можливості.

Новою редакцією Закону № 922 (пункт 8 розділу Х «Прикінцева та перехідні положення») передбачено, що Кабінет Міністрів України у шестимісячний строк із дня набрання чинності цим Законом зобов'язаний:

- привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
- забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;
- забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації положень цього Закону.

Звіт Мінекономіки містить інформацію про нормативно-правове забезпечення функціонування системи публічних закупівель (розділ «Політика та нормативно-правове регулювання»).

Так, згідно з даними Звіту Мінекономіки у 2020 році забезпечено прийняття:

- 16 нормативно-правових актів, необхідних для реалізації Нової редакції Закону № 922 (перелік наведено в додатку 1 до Звіту Мінекономіки);
- 21 наказу Міністерства з питань авторизації електронних майданчиків та рішень про відключення авторизованих електронних майданчиків від ЕСЗ (перелік наведено в додатку 2 до Звіту Мінекономіки).

Крім того, у 2020 році Міністерством опрацьовано 15 проєктів законів щодо внесення змін до Нової редакції Закону № 922, розроблених народними депутатами України (перелік наведено в додатку 3 до Звіту Мінекономіки).

Загалом, звітні дані щодо нормативно-правового забезпечення функціонування системи публічних закупівель свідчать про значні обсяги виконаних у 2020 році

робіт, але Аналізом при цьому встановлено і недоліки у роботі з впровадження Нової редакції Закону № 922.

Кабінетом Міністрів України не забезпечено дотримання шестимісячного строку, встановленого пунктом 8 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Нової редакції Закону № 922, під час:

- прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації положень Нової редакції Закону № 922:

- пункту 19 частини п'ятої статті 3 – Перелік спеціалізованих організацій, які здійснюватимуть закупівлі товарів та послуг у 2020 році, затверджено постановою Кабінету Міністрів України 07.09.2020 за № 790, яка набрала чинності 08.09.2020;

- абзацу другого частини п'ятнадцятої статті 11 – Порядок формування та використання електронного каталогу затверджено постановою Кабінету Міністрів України 14.09.2020 за № 822, яка набрала чинності 15.09.2020 (далі – Постанова № 822);

- приведення у відповідність із Новою редакцією Закону № 922 постанови Кабінету Міністрів України від 22.07.2015 № 622 «Деякі питання здійснення державних закупівель лікарських засобів та медичних виробів із залученням спеціалізованих організацій, які здійснюють закупівлі», зміни до якої внесено постановою Кабінет Міністрів України від 27.05.2020 № 538 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 22 липня 2015 р. № 622 і від 5 вересня 2018 р. № 707», що набрала чинності 02.07.2020;

- розроблення та затвердження Мінекономіки як Уповноваженим органом з питань закупівель, передбачених пунктом 11 статті 9 Нової редакції Закону № 922:

- Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі, затвердженого наказом Мінекономіки від 11.06.2020 № 1082, зареєстрованим у Мін'юсті 01.07.2020 за № 610/34893;

- Примірної методики визначення вартості життєвого циклу, затвердженої наказом Мінекономіки від 28.09.2020 № 1894;

– Примірного положення про тендерний комітет, затвердженого наказом Мінекономіки від 07.12.2020 № 2546;

– форми і Вимог до забезпечення тендерної пропозиції/пропозиції, затверджених наказом Мінекономіки від 14.12.2020 № 2628, зареєстрованим у Мін'юсті 03.03.2021 за № 275/35897.

Кабінетом Міністрів України також не забезпечено дотримання шестимісячного строку, встановленого пунктом 8 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Нової редакції Закону № 922, щодо:

– приведення власних нормативно-правових актів у відповідність із Новою редакцією Закону № 922, оскільки необхідно переглянути: постанову Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 166 «Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків», яка містить посилання на положення Закону № 922 у редакції до 19.04.2020;

– постанову Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1216 «Про особливості створення та діяльності централізованих закупівельних організацій», яка містить посилання на Закон № 922 у редакції до 19.04.2020;

– приведення Мінекономіки у відповідність із Новою редакцією Закону № 922 положень наказу Міністерства від 13.04.2016 № 680 «Про затвердження примірної тендерної документації», який потребує перегляду у зв'язку з тим, що наказ і затверджена ним примірна тендерна документація для процедур публічних закупівель (відкриті торги та конкурентний діалог) містять посилання на Закон № 922 у редакції до 19.04.2020.

Крім того, відсутні нормативно-правові акти щодо затвердження примірного положення про уповноважену особу, а також визначення порядку організації тестування уповноважених осіб (передбачено здійснити відповідно до абзаців третього та одинадцятого пункту 11 частини першої статті 9 Нової редакції Закону № 922 Мінекономіки як Уповноваженим органом з питань закупівель).

Не реалізовано в повному обсязі з 2016 року захід 8 «Впровадження комплексного моніторингу щодо ефективності системи публічних закупівель,

опублікування щорічних звітів про функціонування системи публічних закупівель» Плану заходів щодо реалізації Стратегії реформування системи публічних закупівель («дорожньої карти»), затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 175-р, зокрема в частині досягнення очікуваного результату "наявність методики комплексного економічного аналізу ефективності системи публічних закупівель".

Слід зазначити, що несвоєчасне нормативно-правове забезпечення впровадження Нової редакції Закону № 922 призводить до ризиків, пов'язаних із функціонуванням системи публічних закупівель, з точки зору забезпечення нею досягнення очікуваних результатів.

Наприклад, Постанову № 822, якою затверджено Порядок формування та використання електронного каталогу, прийнято 14.09.2020 – майже через п'ять місяців після введення в дію Нової редакції Закону № 922, у зв'язку з чим фактичне використання електронного каталогу «Prozorro-market» (у звітному періоді проведено 6 652 тендери) як запланованої альтернативи процедурі «Спрощені закупівлі» (у звітному періоді проведено 110 300 тендерів) стало можливим лише наприкінці 2020 року.

Таким чином, через відсутність оцінки Мінекономікою фактичного стану справ щодо своєчасності прийняття та наявності нормативно-правових актів, необхідних для впровадження Нової редакції Закону № 922, звітні дані недостатньо інформативні.

Уведення в дію Нової редакції Закону № 922 та оновлення нормативно-правового забезпечення функціонування системи публічних закупівель за окремими напрямками не завершено.

Відповідно до окреслених прогалін в законодавчому регулюванні публічних закупівель та виявлених проблемах можна окреслити основні напрями вдосконалення державного регулювання сфери. Варто усунути низку недоліків діючого законодавства щодо закупівель й закрити “прогалини” закупівельних процесів, а саме врегулювати низку вже окреслених недоліків:

Засади для подальшого порушення економічної конкуренції часто виникають ще на дотендерному етапі – на етапі формування потреб та підготовки тендерної документації. Для того, аби підняти назовні весь масив цієї інформації, а також надати повну інформацію щодо неї правоохоронним та контролюючим органам, тендерну документацію варто перевести у машиночитний формат. Наразі ця документація завантажується у форматі pdf – тобто, її не можливо оброблювати за допомогою автоматизованих інструментів. Запровадження електронної документації – тобто, створення стандартизованих полів, у які з комп'ютера вноситиметься вся інформація здатні додати значний обсяг інформації про наявні порушення в закупівлях.

Наразі, коли мова йде про роботу публічної електронної системи закупівель часто можна почути тезу про те, яку кількість грошей вона зекономила. Проте, економія в ProZorro – доволі специфічна категорія, яка не завжди про щось свідчить. Наприклад, середньоринкова ціна на товар А = 100 000 грн. Проте, замовник про це не знає, й оголошує закупівлю з очікуваною вартістю у 200 000 грн. У випадку закупівлі ним товаром за 100 000 грн, що є звичною ціною на ринку, замовник може відзвітувати про економію у розмірі 50% від оголошеної вартості закупівлі. В той же час інший замовник, який дослідив ціни ринку, виставить очікувану вартість у 100 000 грн, укладе договір з контрагентом за 99 тисяч й отримає лише 1% економії, хоча купить товар А вигідніше, ніж замовник з першого прикладу. Саме тому прив'язка до економії є не зовсім коректною, адже економія може свідчити не стільки про вигідну закупівлю, скільки про краще, або ж гірше, вміння замовника планувати закупівлі та визначати очікувану вартість. При цьому, порівнюючи ціни на одні й ті самі групи товарів в різних регіонах можна помітити що вони десь вищі, а десь нижчі. Запровадження електронних каталогів в системі дозволило б в повній мірі оцінити ціну за одиницю товару на ринку й ефективніше використовувати публічні кошти.

Для більш ефективної боротьби з демпінгом ціни, за яке нині постачальник не несе жодної відповідальності, доцільне введення автоматизованого розрахунку-

порівнянні запропонованої пропозиції до ринкової ціни. У Новій редакції Закону України «Про публічні закупівлі», який зараз знаходиться на етапі громадських та експертних обговорень, Департамент регулювання пропонує ввести поняття «аномально низька тендерна пропозиція» [67]. За наявними в проекті закону роз'ясненнями, електронна система за наявності трьох пропозицій від учасників буде розраховувати наскільки вони «далекі» одна від одної. У випадку, якщо пропозиція аномально низька – а саме на 40% нижча за середньоарифметичне значення, вона визначається аномально низькою пропозицією.

Нині, як вже зазначалось, до допорогових закупівель відносяться всі закупівлі, запланована сума тендеру в яких нижче 200 тисяч гривень для товарів та послуг й 1.5 мільйонів гривень для робіт. Це призвело до великої кількості спекуляцій[60], коли велика кількість тендерів по товарах і послугам оголошувались на 199 тисяч гривень, при значно нижчій реальній вартості, й які проводили без відкритих торгів. Доцільним є суттєве пониження порогу, задля унеможливлення таких зловживань[46]. В експертному середовищі мова йде про запровадження порогу від 50 тисяч, проте за спрощеною процедурою зі скороченими термінами, що дозволило б підняти велику кількість закупівель з тіні, без суттєвого адміністративного навантаження на замовника. Таке регулювання вже пропонувалось законопроектом 8265, який був розроблений МЕРТом, проте, на голосуванні у Верховній Раді проект не отримав мінімальної кількості голосів для прийняття.

Згідно даних публічного модуля аналітики[68], від 10% до 15% всіх оголошених закупівель, залежно від сфери, скасовуються. Щоб зменшити кількість відмінених закупівель варто розробити стандартні тендерні регламенти(документація), стандартні вимоги відповідно до кількісних, якісних характеристик предмету закупівлі, чітких кваліфікаційних критеріїв та інших вимог до учасників(що унеможливить безпідставну дискваліфікацію учасників), розробити базу типових специфікацій груп товарів та базу потенційних постачальників[45]. Низка тендерів скасовується по причині технічної помилки при створенні тендерної документації, що пов'язано з низькою кваліфікацією

закупівельників. Для того, щоб вирішити дану проблему необхідно затвердити правила для налагодження співпраці між структурними підрозділами установи, займатись професіоналізацією співробітників, створенням єдиної закупівельної програми, в якій буде чітка регламентація закупівельного процесу. Вже згаданим вище законопроектом 8265 передбачались внесення змін, відповідно до яких пропонувалось дозволити замовникам протягом 24 годин виправляти наявні технічні помилки без відміни процедури й її повторного оголошення, що займає зайвий час. Можливість коригування інформації на етапі до проведення терміну є цілком доцільною, адже значно спростила б життя замовникам.

З метою спрощення життя замовників, які виконують закупівельні функції на додачу до своїх основних, доцільним є централізація таких закупівель – тобто, їх передача на централізовані закупівельні організації. Наприклад, передача закупівельних завдань з місцевого рівня на спеціалізовані закупівельні організації, аби скоротити кількість адміністративних задач в їх підпорядкуванні, а також забезпечення більшої економії через закупівлі товарів та послуг у більшому обсязі.

Наразі більшість напрямів закупівель мають зобов'язання вказувати глибину CPV-коду до 3 або 4 знаку. Багато замовників і залишаються на цьому рівні, не вказуючи більш глибоко про закупівлі якої саме групи товарів йдеться.

Рис 3.1 Порядок визначення предмету закупівлі

Поглиблення коду надало б більш точні дані для аналізу закупівель та системного розуміння що саме закуповують. Наприклад – що відбувається закупівля саме торфу, а не твердого палива, якого існує багато підвидів.

Суттєвою проблемою для пошуку інформації, перевірки чи дійсно закупівля відбулась є проблема «брудних» та неповних даних. Так, оскільки більшість даних в системі вводяться від руки можна віднайти кілька варіацій написання однієї й тієї ж назви одним замовником, місто Вашингтон в українській області, або ж помилки у своїх даних – запис контактного телефону в поле з ЄДРПОУ, неточні адреси поставки, або ж взагалі їх відсутність. Останнє є великою проблемою для процесу моніторингу закупівель саме зі сторони громадськості[24]. Уявімо, потреби всіх шкіл в певному місті забезпечує Управління освіти, яке збирає зі шкіл запити на бюджетне фінансування, затверджує бюджетні кошториси з розрахунками, здійснює закупівлі. Так, Управління освіти міста N може закуповувати 100 комп'ютерів для 6-ої школи. Якщо управління в описі закупівлі зазначає, що це закупівля саме для цієї школи, або ж вказує в адресі поставки її адресу – батьки точно розуміють, що ці бюджетні видатки були витрачені на забезпечення їх дітей. Проте, якщо Управління закуповуватиме 200 нових парт без уточнення для якої саме школи, а в місце поставки вказує адресу свого департаменту – відслідкувати в електронній площині кому купили парти не є можливим. Така ж «свобода» дій для замовників є на допорогових закупівлях. Через відсутність законодавчого зобов'язання вносити всю інформацію про допорогові закупівлі в систему, частина інформації про закупівлі просто випадає. В той же час, допороги, які зафіксовані в системі, можуть бути не прозвітовані – тобто, після внесення інформації про укладений договір замовником так і не внесено в систему інформацію чи був договір виконаний, чи активний він, яка кінцева ціна була в ньому. Для роботи з даними не вистачає повної ієрархії підпорядкування замовників головнимрозпорядникам коштів. Так, агреговано відібрати всі установи, що є під егідою МОЗу – неможливо, адже такого набору інформації немає. Тобто, здійснити повний аналіз за певними секторами, не маючи повну

базу підпорядкування установ одна одній теж важко. Необхідною є затвердження ієрархії виконавчої влади з метою агрегації та обробки наборів інформації. Як для роботи громадських активістів, журналістів, так і правоохоронних органів вкрай важко розслідувати наявність корупційних зв'язків між учасниками та організаторами закупівель. Через відсутню інтеграцію цих даних з єдиним державним реєстром, в якому присутня інформація про юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, вкрай важко визначити чи Іванов Іван Іванович, що переміг у певному тендері, є саме тим Івановим Іваном Івановичем, який є братом дружини замовника, адже існує вірогідність що це просто тезки.

Екосистема ProZorro складається з веб-порталу, що адмініструється ДП «ПРОЗОРРО», а також електронні майданчиків, які пройшли попередню акредитацію. Технічне ядро системи складається з інструментарію OpenProcurement з відкритим кодом: центральної бази даних й прикладного програмного інтерфейсу - Application Programming Interface. Система ProZorro використовує міжнародний стандарт Open Contracting Data Standard, який розроблений міжнародними експертами Світового банку в межах міжнародної програми OCP з метою співпраці, розвитку та впровадження відкритих даних у публічні закупівлі. Головними законами, які регулюють сферу публічних закупівель є Закон України «Про публічні закупівлі», та Закон України «Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони». Оскільки ці закони не регулюють допороги, останні регулюються окремим нормативно-правовим актом – Наказом ДП «Зовнішторгвидав України» №35 від 13.04.2016 «Про затвердження Порядку здійснення допорогових закупівель». Міністерством юстиції було затверджено порядок розміщення інформації про публічні закупівлі та форми документів. Порядок функціонування електронної системи, а також питання авторизації майданчиків державою висвітлені у Постанові КМУ № 166 від 24.02.2016 «Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків».

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Глобальний розвиток індустріального суспільства заклав основу для використання та отримання всіх технологічних переваг кожним громадянином. Перш за все, інформаційні технології слід розглядати як інноваційний інструмент державного управління, що дозволяє органам влади, громадським організаціям, підприємствам, громадянам інтенсивно взаємодіяти із суспільством у процесі побудови суспільства на основі державної та публічної інформаційної структури. Технологічні розробки в сучасному світі продовжують виробляти інноваційні технологічні рішення, які значно покращують найрізноманітніші сфери нашого життя, включаючи державне управління та управління.

Як найбільш визнана реформа, реформа державних закупівель також є реформою з великими очікуваннями, яка має підтвердити можливості національної системи. Важливо розуміти, що тендер на ProZorro є лише інструментом для реалізації кількох принципів закупівель. Сама система є лише платформою для координації та закупівель, у її форматі має бути якомога більше інформації про національні потреби та витрати. Вона має забезпечуватися за державні кошти, а впровадження без порушення будь-яких процедур не гарантує, що ціна буде правдивою. Те, що вигідно, відповідатиме ринку, тобто здійснення закупівлі, проблем із впровадженням не буде, а всі корупційні елементи раптом почнуть виконувати закон. Саме національні закони та нормативні акти можуть відповідати викликам часу та врахувати всі прогалини в законодавстві про державні закупівлі, здатні заповнити всі лазівки, виявлені нелегальними учасниками процесу закупівель, та сприяти більш ефективній діяльності уряду.

У ході дослідження системи електронних публічних закупівель було з'ясовано наступні питання:

1. Проведено аналіз теоретико-правових основи публічних закупівель та нормативно-правові акти. При переході державної економіки до ринкової моделі організації економічних відносин, стала очевидною неспроможність ринку формувати зв'язки й ефективно функціонувати без додаткового запровадження спеціальних заходів регулювання. Стрімкі зміни, пов'язані з процесами інформатизації, до яких можна віднести кардинальне збільшення кількості інформації, скорочення термінів на її отримання та обробку, зниження просторових обмежень інформації та глобальну розбудову інформаційних суспільств в світі, зумовили оновлення змісту, форм та методів роботи на базі новітніх інформаційних технологій, які, в свою чергу, були спрямовані на підвищення прозорості влади та покращення доступу до інформації, чим забезпечують кращий як внутрішній, так і зовнішній контроль. Реорганізація закупівель з її класичної форми в електронну площину зумовлена необхідністю переходу до моделі організації, яка орієнтована одночасно і на розвиток конкуренції, і на подолання обмежень ринку. Саме розширення ринку за рахунок використання інформаційних технологій, поширення інформації щодо запланованих закупівель, відкритий та підзвітний процес проведення закупівлі та відбору переможної пропозиції здатні якісно змінити всю систему. Попри використання низки визначень науковцями для ідентифікації організованого процесу проведення закупівлі, мова йде про організований конкурс між учасниками закупівлі за право поставляти предмет закупівлі замовнику - певний товар, послугу або ж роботи. Життєвий цикл закупівель, незалежно від її процедури, складається з визначення замовником своїх потреб, на основі яких здійснюватимуть закупівлі, формування та затвердження річного плану закупівель та кошторису до нього, вибір певної процедури на основі її характеристик, за якою буде відбуватись закупівлі, відбір переможця після подання учасниками пропозицій, укладання договору та його виконання. Відбір тієї чи іншої моделі організації закупівель(централізована чи децентралізована) часто пов'язаний зі специфічними умовами, у яких система функціонуватиме - ступінь централізованості влади, її ієрархія, ступінь інформаційної асиметрії та

інституційна спроможність координувати закупівельні процеси на місцях. Коли мова йде про архітектуру системи електронних закупівель, маються на увазі складові електронної системи від попередньої кваліфікації або реєстрації контрагентів на електронних майданчиках, публічного оголошення закупівлі, запрошення потенційних постачальників, безпосереднє проведення закупівлі та подальше укладання договору. За допомогою автоматизації цієї системи та її переведення у публічну площину проведення тендерного процесу відбувається за затвердженими правилами гри, а вся інформація щодо закупівлі та її перебігу є відкритою для загалу.

2. Розкрито сутність державного регулювання, контролю та моніторингу публічних закупівель в Україні. Основними суб'єкти, що здійснюють регулювання, контроль та моніторинг публічних закупівель в Україні є МЕРТ(уповноважений орган), правоохоронні органи, які перевіряють на предмет наявності порушень надпорогові закупівлі (за винятком Департаменту захисту економіки Нацполіції, який може перевіряти і допорогові закупівлі). Розгалужена система контролюючих органів виконують різні функції - Держказначейство займається перевіркою повного пакету документів та наявності фінансування на етапі реєстрації договору, Рахункова палата проводить загальний аудит, в якому перевіряє наскільки ефективно використовувались кошти саме державного бюджету, Антимонопольний комітет розглядає скарги щодо порушення законодавства сфери публічних закупівель відповідно до покладеної на нього функції захисту економічної конкуренції. З цього слідує, що головним контролюючим органом є саме Державна аудиторська служба, яка здійснює моніторинг, перевірки та передає зібрані матеріали щодо наявних порушень правоохоронним органам або у суд. Попри підготовлену матеріально-технічну базу та навіть впровадження автоматизованої системи ризик-індикаторів для моніторингу, суттєві результати роботи ДАСУ і досі відсутні.

3. Досліджено результативність впровадження системи публічних електронних закупівель в Україні та її нормативно-правове забезпечення.

Екосистема ProZorro складається з веб-порталу, що адмініструється ДП “ПРОЗОРРО”, а також електронних майданчиків, які пройшли попередню акредитацію. Протягом 7-ми років зросла кількість як замовників так і учасників, які готові подавати свої пропозиції. Докорінно змінились процедури закупівель та граничні суми для їх проведення. В зв’язку з реформою закупівель відбувається трансформація середовища. Допорогові закупівлі відходять на другий план, при цьому відкриті торги, звіт про укладений договір, переговорна процедура набуває значущості та часто використовується замовником при здійсненні закупівлі.

4. Проаналізовано міжнародний досвід впровадження систем публічних електронних закупівель. Стандартизація законодавства в сфері регулювання публічних закупівель здійснюється з метою уніфікації всіх процесів в різних країнах, підвищенні конкуренцію на ринку, розширення потенційних ринків для постачальників різних товарів та послуг через єдині принципи регулювання закупівель. У межах уніфікації правил щодо здійснення закупівель все більша увага приділяється запровадженню єдиних стандартів, а країни спеціально гармонізують своє законодавство під наявні міжнародні напрацювання – зокрема, директивам ЄС, типовому закону ЮНСІТРАЛ.

5. Розроблено шляхи вдосконалення системи електронних публічних закупівель:

– Для вирішення поточних нагальних проблем при проведенні закупівель необхідно затвердити правила для налагодження співпраці між структурними підрозділами установи, займатись професіоналізацією співробітників, створенням єдиної закупівельної програми, в якій буде чітка регламентація закупівельного процесу.

– Надати замовникам більше можливостей для виправлення помилок в самій системі без скасування тендеру.

– Для більшої фіксації потреби закупівель в різноманітні предметів розробити розширений перелік кодів національного класифікатора.

- Для недопущення орфографічних помилок, які інколи виникають при ручному введенні інформації трансформувати все в електронний варіант.
- З метою більш чіткого контролю привести норми закону до одного значення, які будуть регламентувати кожен процес роботи в системі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Б. Вибрані наукові праці / О. Ф. Андрійко; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2011. 447 с.
2. Авер'янов В. Б. Проблеми державного управління та адміністративного права. Правова держава : щоріч. наук. пр. 2014. Спец. вип. С. 76–93.
3. Активісти створили реєстр несумлінних учасників тендерів. URL: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/aktivisti_stvorili_ree_str_nesumlinnih_uchasnikiv_tenderiv_2080441.
4. Альтернативний (тіньовий) звіт про виконання Україною рекомендацій, наданих за результатами третього раунду оцінювання в рамках Стамбульського плану дій Антикорупційної мережі ОЕСР для країн Східної Європи та Центральної Азії : результати громад. оцінки станом на лют. 2019 / за заг. ред. Р. Рябошапка, О. Хмари. URL: <http://tiukraine.org/what-we-do/research/4653.html>
5. Американська конвенція проти корупції, прийнята на третій пленарній сесії 29 берез. 1996 р. Антикорупційні розслідування та стратегія попередження корупції : матеріали міжнар. семінару. Київ, 2012. 71 с.
6. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень «Щодо подолання корупції у сфері державних закупівель в Україні». URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1486/>
7. Аналітичний модуль Електронної платформи публічних закупівель Prozorro. URL: <http://bi.prozorro.org/http/sense/app/fba3f2f2-cf55-40a0-a79f-b74f5ce947c2/sheet/HbXjQep/state/analysis#view/pEh>
8. Архетипіка і державне управління: раціоналізація та нормативні практики : зб. наук. пр. переможців і кращих авторів Другого міжнар. конкурсу молодих учених , Київ, 13 черв. 2014 р. / за ред. Е. А. Афоніна, Г. Л. Рябцева. Київ : Псіхея, 2014. 120 с.

9. Бакуменко В. Д. Аналітичне забезпечення формування державно-управлінських рішень. Вісн. УАДУ. 2020. № 4. С. 351–360.
10. Бакуменко В. Д. Державне регулювання економіки в умовах переходу до ринку. Вісн. УАДУ. 2017. № 1. С. 68–81.
11. Бакуменко В. Д. Державно-управлінські рішення : навч. посіб. URL: [file:///C:/Users/o.taranenko/Downloads/REP0000337%20\(1\).PDF](file:///C:/Users/o.taranenko/Downloads/REP0000337%20(1).PDF)
12. Бакуменко В. Д. Класифікація напрямів державного управління та державно-управлінських рішень. Зб. наук. пр. УАДУ. Київ : Вид-во УАДУ, 2020. Вип 2. Ч. 4. С. 188–193.
13. Бакуменко В. Д. Теоретико-методологічні засади формування державно-управлінських рішень : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.01. Київ, 2001. 36 с.
14. Бережний Я. В. Щодо стимулювання розвитку підприємництва шляхом удосконалення механізму державних закупівель : аналіт. зап. Офіційний сайт НІСД. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1170/>
15. Білинська М. М., Попченко Т. П. Корупція як перешкода ефективному державному регулюванню сфери охорони здоров'я. Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації : матеріали щоріч. міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 31 жовт. 2017 р. : у 2 т. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. Т. 1. С. 290–293.
16. Біловодська О. А. Маркетингова політика розподілу : навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 495 с.
17. Білоус В. О. Про системний підхід в організації боротьби з економічною злочинністю. Вісн. УАДУ. 1999. № 4. С. 97–100.
18. Бодров В. Г., Сафронова О. М., Балдич Н. І. Державне регулювання економіки та економічна політика : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2010. 520 с.
19. Борисов В. І., Кальман О. Г. Громадянське суспільство та питання подолання корупції. Вісн. Академії правових наук України : зб. наук. пр. 2015. № 2. С. 168–173.
20. Бублій М. П. Міжнародний досвід організації та здійснення

державних закупівель. Теорія та практика держ. упр. 2011. Вип. 3(43). С. 441–449. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Trpu_2011_3_68.pdf.

21. Бучко О. М. Державні закупівлі: Канада. Держ. закупівлі в Україні. 2019. № 7. С. 42–44.

22. Вауліна О. Ю. Пігулка від корупції: прозорі тендери і контроль. Голос України. URL: <http://golosukraine.com/publication/suspilstvo/zdorovya/16644-pigulka-vid-korupciyi-prozori-tenderi-tajkontrol/>.

23. Влялько І. В. Нові елементи у сфері державних закупівель Європейського Союзу. Шевченківська весна : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, присвяченої 15-й річниці незалежності України, 3 берез. 2006 р. : у 3 т. Київ : Логос, 2016. Вип. IV. Ч. 1. С. 214–216.

24. Влялько І. В. Правове регулювання державних закупівель в ЄС: дис. канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2019. 219 с.

25. Влялько І. В. Практика Суду ЄС в сфері державних закупівель. Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. пр. Київ. 2016. Вип. 61. Ч. II. С. 186–192.

26. Влялько І. В. Проект Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: аналіз правовідносин та положень щодо врегулювання державних закупівель. Право України. Київ, 2013. № 6. С. 136–144.

27. Влялько І. В. Реформа засобів правового захисту сфери державних закупівель ЄС. Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. пр. Київ, 2018. Вип. 76. Ч. II. С. 67–73.

28. Воротін В. Є. Державне управління в умовах глобалізації. Командор. 2012. № 1. С. 14–17.

29. Галузь науки «Державне управління» в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : нац. наук. доп. / Ю. В. Ковбасюк та ін. Київ : НАДУ, 2012. 184 с.

30. Голосніченко І. П. Подолання корупції як нівелювання прав і свобод людини і громадянина. Міжнародне право і національне законодавство : зб. наук.

пр. профес.-виклад. складу кафедр правових дисциплін. Київ : Правові джерела, 2011. Вип.1 . С. 39–48.

31. Голубь В. В. Політико-адміністративна взаємодія: інтеграційні детермінанти та їх вплив на формування українського державотворення : навч.-метод. матеріали. Київ : НАДУ, 2019. 50 с.

32. Голубь В. В. Тенденції державного управління у сучасному політичному вимірі. Наше право. 2017. № 2. С. 6–9.

33. Громадянське суспільство – рушій антикорупційної реформи в Україні. URL: <http://ti-ukraine.org/news/oficial/5118.html>.

34. Громадський контроль у сфері державних закупівель в Україні. URL: <http://groups.google.com/group/tenderua?hl=uk?hl=uk>.

35. Дані Держстату про проведення закупівель товарів, робіт та послуг за державні кошти у січні–червні 2014 року URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

36. Державна політика: аналіз та впровадження в Україні : конспект лекцій до навч. модуля / уклад. : В. А. Ребкало, В. В. Тертичка. Київ : НАДУ. 2002. 80 с.

37. Державне регулювання закупівель в умовах реалізації адміністративної реформи / Івано-Франків. центр науки, інновацій та інформатизації. Івано-Франківськ, 2012. 82 с.

38. Державне управління в умовах адміністративної реформи / Н. Р. Нижник та ін. Київ : Регіон. центр акад. прав. наук. УАДУ, 2002. 94 с.

39. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / В. Б. Авер'янов та ін.; НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ : Юстиніан, 2017. 288 с.

40. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / ред.: В. Б. Авер'янов; НАН України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ : Факт, 2003. 384 с.

41. Державне управління: теорія і практика / В. Б. Авер'янов та ін. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 432 с.

42. Державні закупівлі в електронній формі в Україні та інших країнах.

URL: http://www.uetp.com.ua/useful_information/derzhavni_zakupivli_v_elektronnij_formi_v_ukraini_ta_inshih_krai/.

43. Державні закупівлі в Європейському Союзі: системи оцінки та засоби правового захисту / Мартін Трайбас та ін. ; [пер. з англ. О. Мацак]. Київ : Центр адаптації держ. служби до стандартів ЄС, 2018. 176 с. (Б-ка молодого держ. службовця). Переклад за вид.: Sigma Paper No. 41: Public Procurement Review and Remedies System sin the European Union (Sigma OECD, 2007).

44. Державні закупівлі в Сполучених Штатах Америки. URL: <http://e-tenders.com.ua/article/?article=229>

45. Державні закупівлі: шість ключових уроків від ЄС. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/06/4/7034467/>.

46. Держфінінспекція виступає проти ліквідації своїх підрозділів. URL: <http://portal.lviv.ua/news/2014/03/28/081417>.

47. Соловійов В. М. Доброчесність як складова запобігання корупції в Україні. Вісн. держ. служби України. 2012. № 4. С. 38–42.

48. Довгань М. Ю. Адміністративна відповідальність за порушення порядку державної закупівлі товарів, робіт і послуг : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Нац. авіац. ун-т. Київ. 2013. 20 с.

49. Дуброва Я. П. Етапи проведення окремих процедур державних закупівель. Фінанс. контроль. 2014. № 4. С. 14–23.

50. Дуброва Я. П. Оскарження державних закупівель. Фінанс. контроль. 2014. № 8. С. 17–21.

51. Електронні закупівлі в Україні: недосяжна мрія чи найближче майбутнє? URL: <http://competitionproject.org.ua/uk/publkaac/pres-relzi/173-reductionpaper>

52. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 1: Теорія державного управління / наук.-ред. колегія: В. М. Князєв (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. 748 с.

53. Єрмілова Г. Ю. Громадський контроль у сфері державних закупівель.

Фінанс. контроль. 2013. № 2. С. 24–25.

54. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : затв. наказом Нац. агентства України з питань держ. служби від 05.08.2016 № 158. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16>

55. Соловійов В. М. Запобігання і протидія корупції в державному управлінні України : монографія. Київ. Ін-т законодавства Верхов. Ради України, 2012. 508 с.

56. Збитки від злочинів, що пов'язані з держзакупівлями, сягнули 400 мільйонів. Екон. правда. URL: <http://www.epravda.com.ua/news/2012/04/12/321441/>.

57. Звіт ДУ «Професійні закупівлі» за 2017 рік. URL: https://issuu.com/mineconomdev/docs/prof_zakupivli_zvit.

58. Звіт Державної установи «Професійні закупівлі» за результатами пілотного проекту зі створення та організації діяльності централізованої закупівельної організації за 2017 рік. URL: https://drive.google.com/file/d/1e_Vh_xiVCYYriF4z_dVCYpRfVuBIKGwa/view.

59. Звіт Рахункової палати про результати аналізу стану публічних (державних) закупівель у 2017 році. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16757178/Zvit_13-1_2018.pdf?subportal=main

60. Звіт сфери публічних закупівель за IV квартал 2017 року. Мінекономіки. URL: <https://issuu.com/mineconomdev/docs/1faf380095c589>

61. Звіт щодо стану сфери публічних закупівель у IV кварталі 2017 року / М-во екон- розвитку і торгівлі. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/minekonomrozvitku-opublikovalo-zvit-po-publichnih-zakupivlyah-za-iv-kvartal-2017>

62. Звіт щодо аналізу функціонування системи державних закупівель у січні – вересні 2013 року / Департамент держ. закупівель та держ. замовлення М-ва екон. розвитку і торгівлі України, 25 груд. 2013 р. URL: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=226413&cat_id=129962

63. Зубар В. В. Вітчизняний виробник у сфері державних закупівель: протекціонізм, преференція чи профанація? Редукціон : інформ. бюл. / редкол.: В. В. Зубар (голов. ред.) та ін. Харків : Редукціон, 2019. № 3 (37). С. 11–12.
64. Зубар В. В., Островерх Г. В. Державні закупівлі в Україні: відповідність вимогам СОТ та директивам ЄС. Редукціон : інформ. бюл. / редкол.: В. В. Зубар (голов. ред.) та ін. Харків : Редукціон, 2018. № 8–9 (30–31). С. 4–8.
65. Зубар В. В. Моделі здійснення державного та громадського контролю у сфері закупівель в Україні. Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. / редкол.: В. В. Корженко (голов. ред.) та ін. Харків : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2016. № 3 (30). С. 110–116.
66. Зубар В. В. Формування механізму управління системою державних закупівель в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. :25.00.02. Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2010. 20 с.
67. Ільєнок Т. В. Боротьба з корупцією: міжнародний досвід. Юридична наука. Київ, 2013. № 2. С. 71–77.
68. Іншина О. В. Суть та значення логістики фінансових потоків у системі державних закупівель. Нац. тех. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». Наукові вісті. 2005. № 6 (44). С. 5–13.
69. Ісаєва А. С. Антикорупційні реформи Східної Європи та Центральної Азії: досягнення та проблеми. 2009–2013 роки. Редукціон. 2014. № 2. С. 24–31.
70. Ісаєва А. С. Державні закупівлі Грузії – чесно та прозоро. Редукціон. 2013. № 8/9. С. 15–38.
71. Кайдаш Т. М. Державні закупівлі в Сполучених Штатах Америки. Державні закупівлі в Україні. 2017. № 12. С. 39–44.
72. Катроша Л. В. Зарубіжний досвід здійснення фінансового контролю у сфері державних закупівель. Економіка та держава. 2012. № 12. С. 48–51.
73. Катроша Л. В. Система державних закупівель в Україні: теоретичні аспекти. Соціально-економічні проблеми і держава. 2012. Вип. 2 (7). С. 98–107.
74. Класифікатор професій ДК 003:2010, затверджений наказом

Держспоживстандарту від 28.07.2010 № 327. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>

75. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки : навч. посіб. Львів : Вид-во Новий світ, 2016. 432 с.

76. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

77. Концепція Електронних закупівлель: засади побудови в Україні. Міжнародний досвід побудови системи електронних держзакупівель URL: <http://procurement.in.ua/ru/pages/4974/>.

78. Кравчук І. В., Парапан М. В. Гармонізація національних правових систем з правом ЄС. Київ : Вид. Дім «Слово», 2004. 319 с.

79. Кравчук І. В. Механізми державного управління процесом адаптації національного права до права ЄС: порівняльний аналіз : дис. ... д-ра наук з держ. упр. Київ, 2016. 36 с.

80. Критенко О. О. Напрями вдосконалення системи державних закупівель в Україні. Актуальні проблеми державного управління. Одеса, 2013. Вип. 2. С. 87–90.

81. Критенко О. О. Розвиток механізмів державного управління системою державних закупівель в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Миколаїв, 2014. 20 с.

82. Критенко О. О. Теоретичні підходи до визначення поняття «державні закупівлі». Вісн. акад. митної служби України. Серія: Державне управління. 2014. № 1. С. 19–26. URL: http://nbuv.gov.ua/j-df/vamcudu_2014_1_5.pdf.

83. Мельников О. С. Деякі шляхи оптимізації електронних закупівель в Україні. Економіка та держава. 2013. № 9. С. 125–128.

84. Мельников О. С. Оптимізація процедур проведення конкурсних торгів у сфері державних закупівель. Ефективність держ. упр. Львів, 2012. Вип. 30. С. 422–430.

85. Мельников О. С. Організація системи державних закупівель у країнах ЄС. Теорія та практика державного управління. 2014. Вип. 3 (38). С. 58–

67.

86. Мельничук Т. В. Забезпечення кримінологічної безпеки у сфері державних закупівель. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2013. Вип. 3. Том 2. С. 98–102.

87. Міжнародний досвід здійснення контролю у сфері державних закупівель. URL: <http://ars-ltd.com.ua/index.php/articles/fusion-menu>

88. Нагачевський С. В. Запобігання та протидія корупції у сфері державних закупівель. Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутріш. справ. 2015. № 1. С. 415–425. URL: [file:///C:/Users/o.taranenko/Downloads/Nvlduvs_2015_1_43%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/o.taranenko/Downloads/Nvlduvs_2015_1_43%20(1).pdf)

89. Напрями вдосконалення законодавства України у сфері здійснення державних закупівель та реалізації державного замовлення / Р. Джабраїлов, В. Груцинова. Юрид. журн. 2012. № 11. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3929>

90. Національні системи доброчесності : посіб. Трансперенсі Інтернешнл / під ред. Д. Поупа. Берлін, 1997. 100 с.

91. Невмержицький Є. В. Економічна злочинність і корупція. Вісн. прокуратури. 2008. № 5. С. 85–94.

92. Невмержицький Є. В. Механізми протидії корупції: стан та проблеми удосконалення. Вісн. нац. акад. прокуратури України. 2018. № 3. С. 62–70.

93. Нові законодавчі ініціативи у сфері державних закупівель. URL: <http://procurement.in.ua/ru/pages/4980/>.

94. Обсяг державних закупівель. URL: <http://news.finance.ua/ua/news/-/342131/obsyag-derzhavnyh-zakupivel-za-dva-roky-vrav-na-365-mlrd-gryven>.

95. Овсянюк-Бердадіна О. Ф. Державні закупівлі послуг як інструмент регулювання національної економіки. Галиц. екон. вісн. 2008. № 2 (17). С. 34–44.

96. Овсянюк-Бердадіна О. Ф. Європейський досвід застосування системи державних закупівель: уроки для України. Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : матеріали Другої міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених.

Тернопіль : Екон. думка, 2005. С. 250–252.

97. Олефір А. В. Щодо стимулювання розвитку підприємництва шляхом удосконалення механізму державних закупівель : аналіт. зап. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1287/>

98. Офіційний сайт Dozorro. URL: <http://dozorro.org/>

99. Письменна М. С. Державний аудит та аналіз публічних закупівель: теорія, методологія та практика : монографія. Київ : Центр учб. л-ри, 2017. 453 с.

100. Питання проведення антикорупційної експертизи : Наказ М-ва юстиції України від 18.03.2015 № 383/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0303-15>

101. Підмогильний О. О. Деякі питання визначення винних посадових осіб замовників торгів: для притягнення їх до адміністративної відповідальності за порушення законодавства при здійсненні закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти. Радник в сфері держ. закупівель. № 3. С. 16–19.

102. Підмогильний О. О. Закупівлі за державні кошти. Система звітності. Фінанс. контроль. (Електрон. дані). 2013. № 2. С. 36–39 URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Finkontr_2013_2_11.pdf

103. Пісьмаченко Л. М., Пісьмаченко, Критенко О. О. Світовий досвід державного регулювання закупівель за бюджетні кошти. Вісн. Акад. мит. служби України. Серія : Державне управління. 2010. № 1. С. 69–74.

104. Подолання системної корупції у сфері державних закупівель : аналіт. зап. відділу стратегії реформування сектору безпеки Нац. ін-ту стратег. дослідж. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1414/>

105. Презентація результатів піврічного громадського контролю за державними закупівлями у Волинській області. URL: <http://www.gomezha.org/?p=403>

106. Проведення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти в Україні за січень-грудень 2010–2013 років Держстат України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/zakup/zakup_u/zak413_u.htm

107. Про відкритість використання публічних коштів : Закон України від

11.02.2015 № 183. URL: [http:// zakon2.rada.gov.ua/laws/show/183-19](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/183-19)

108. Про внесення змін до деяких законів України у сфері державних закупівель : щодо приведення їх у відповідність із міжнародними стандартами та вжиття заходів з подолання корупції» Закон України від 15.09.2015 № 679-VII. URL: [http:// zakon2. rada. gov. ua /laws/show/679-19](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-19)

109. Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі : Наказ Мінекономіки від 17.03.2016 № 454. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0448-16>

110. Про затвердження Порядку укладання і виконання рамкових угод : Наказ Мінекономіки від 15.09.2017 № 1372. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1236-17>

111. Про затвердження Порядку проведення перевірок державних закупівель Державною фінансовою інспекцією та її територіальними органами і внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-%D0%BF>.

112. Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі : Наказ Мінекономіки від 18.03.2016 № 477. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0447-16>

113. Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/166-2016-%D0%BF>

114. Про затвердження Примірного виду, у якому подається інформація, необхідна для оприлюднення суб'єктами господарювання на веб-порталі Уповноваженого органу з питань державних закупівель : Наказ Мінекономіки від 12.06.2014 № 683 URL: www.me.gov.ua.

115. Про затвердження примірних навчальних програм з питань організації та здійснення державних закупівель : Наказ Мінекономіки від 06.10.2014 № 1190. URL:www.me.gov.ua.

116. Про затвердження форм документів у сфері публічних закупівель, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25.03.2016 за № 449/28579 : Наказ Мінекономіки від 22.03.2016 № 490. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0449-16>

118. Про здійснення державних закупівель : проект Закону «Про внесення змін до Закону України» (щодо удосконалення системи державних закупівель та електронних закупівель). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53041

119. Про здійснення моніторингу державних закупівель : Наказ Мінекономіки від 19.10.2011 № 155. URL: www.me.gov.ua

120. Про криміналізацію сфери державних закупівель : лист Голови СБУ Президентіві України від 11.04.2013 № 149. Дзеркало тижня. 2013. URL: http://dt.ua/ECONOMICS/sbu-zaproponovala-vivesti-z-tini-zakupivli-derzhpidpriyemstv-124757_

121. Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності : Закон України від 24.05.2012 № 4851-VI . URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4851-17>

122. Про особливості створення та діяльності централізованих закупівельних організацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1216. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1216-2018-%D0%BF>

123. Про затвердження порядку укладання і виконання рамкових угод, зареєстрований в Міністерстві юстиції 09.10.2017 за

№ 1236/31104 : Наказ Мінекономіки від 15.09.2017 № 1372. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1236-17>

124. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 9. Ст. 89.

125. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII // Відом. Верхов. Ради України. 2015. № 2-3. Ст. 1.

126. Про результати аналізу стану державних закупівель в Україні у 2015–

2016 роках : звіт Рахунк. палати України. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/6750872/Zvit_3-1_2017.pdf?subportal=main

127. Про результати аналізу стану публічних (державних) закупівель у 2017 році : звіт Рахунк. палати України. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16756726/R_RP_131_2018.pdf?subportal=main

128. Про результати аналізу стану публічних (державних) закупівель у 2017 році : рішення Рахунк. палати України від 31.05.2018 № 13-1 Про розгляд Звіту. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16756726/R_RP_131_2018.pdf?subportal=main

129. Про стратегію реформування системи публічних закупівель («дорожню карту») : Розпорядж. Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 175 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80>

130. Проведення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти в Україні за січень – грудень 2010–2013 років / Держстат України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/zakup/zakup_u/zak413_u.htm

130. Птиця О. Г. Державні закупівлі стають прозорими. Кроки реформи. URL: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/dergavni_zakupivli_stayut_prozorimi_kroki_reformi_2076758.

131. Реєстр недобросовісних учасників державних торгів. URL: <http://www.tender-zmova.com.ua/>.

132. Реформа державних закупівель. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=38c083f3-2571-466a-9583-3b43c2804ad9&title=ReformaDerzhavnikhZakupivel>.

133. Рябцев Г. Л., Сапегін С. В. Прийняття рішень про державну закупівлю нафтопродуктів за умов цінової невизначеності. Сучасні проблеми державної політики розвитку ринку нафтопродуктів в Україні : зб. наук. пр. / за ред. Г. Л. Рябцева і С. В. Сапегіна. Київ : Агат Принт, 2012. С. 77–86.

134. Сайт Рахункової палати України 22.08.2013. URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16742154>

135. Тараненко О. П. Становлення механізму державних закупівель в

Україні. Наукові розвідки з державного та муніципального управління : зб. наук. пр. Акад. муніцип. упр. 2014. Вип. 1/2014. С. 272–279.

136. Тараненко О. П. Сучасні заходи запобігання корупції в сфері державних закупівель. Державне управління: теорія та практика. 2014. № 2. С. 12–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2014_2_4

137. Тараненко О. П. Сучасні заходи запобігання корупції у сфері державних закупівель. Інституційне забезпечення кадрової політики у державному управлінні: становлення та розвиток : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 29 трав. 2015 р.) / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, А. І. Семенченка, С. В. Загороднюка. Київ : НАДУ, 2015. С. 39–40.

138. Тараненко О. П. Централізація тендерів як ефективний державно-управлінський механізм запобігання корупції у сфері публічних закупівель. Perspectives of science and education : the 8th International youth conference (March 29, 2019) : SLOVO\WORD. New York : USA, 2019. P. 240–243.

139. Тосько Р. Р. Методологія оцінювання корупційних ризиків публічних закупівель з метою раціонального використання державних ресурсів. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2016. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1019>.

140. Турченко О. Г. Правове регулювання державних закупівель товарів, робіт та послуг Європейського Союзу (зближення законодавства України з правом ЄС) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. / Ін-т законодавства Верхов. Ради України. Київ, 2008. 20 с.

141. Угода про державні закупівлі. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2289-17/print1392478453070333>.

142. Українська електронна торгова площа. URL: http://www.uetp.com.Ua/useful_information/derzhavn_zakupivli_v_elektronnij_formi_v_ukraini_ta_inshih_krai/

143. Мітеа Д., Шатковський О. Централізовані закупівлі: досвід ЄС підтверджує доцільність. URL: http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2016/01/Article-on-CPB_OShatkovskiy.pdf

144. Цимбаленко Я. Ю. Вдосконалення законодавства України в сфері державних закупівель як чинник розвитку української економіки. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2014. № 8. 98 с.

145. Цілі регулювання державних закупівель та майбутній розвиток / Стін Бруун-Нільсен. Юрид. газета. 2015. 16 черв. (№ 24–25).

ДОДАТОК А

**Наукові праці автора за темою кваліфікаційної
магістерської роботи**

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Азербайджанський державний економічний університет (UNEC)
Білостоцький технологічний університет (Польща)
ISMA University (Латвійська республіка)
University North (Хорватія)
Varna Free University «Chernozizets Hrabar» (Болгарія)
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України
Західноукраїнський національний університет
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Херсонський національний технічний університет
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ**
**Матеріали VIII Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
за міжнародною участю
29 квітня 2021 року**

Полтава
2021

<i>Бабенко Тетяна Володимирівна,</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	154
<i>Болдирєва Людмила Миколаївна</i> ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	157
<i>Гавришєва Алла Олександрівна,</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.....	159
<i>Діденко Дарія Сергіївна,</i> НАСЛІДКИ COVID-19 ДЛЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....	161
<i>Дурман Микола Олександрович</i> <i>Тємніков Олександр Олександрович</i> ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	163
<i>Злочєвська Валєстїна</i> ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПРІНЦИПІАЛЬНОГО НАГЛЯДУ.....	165
<i>Козьменко Марія,</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ.....	169
<i>Кітуб Володимир Сергійович,</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	171
<i>Костирко Микола Михайлович</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНІХ КОМУНІКАЦІЙ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.....	173
<i>Курпакова Наталія Олександрівна,</i> ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ЯК КРИТЕРІЇВ ВІЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	175
<i>Крамарєнко Тетяна Валєрїєвна</i> МЕХАНІЗМ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНАЛЬНИХ СЛУЖБ НА ПРИКЛАДІ МІСТА ПОЛТАВА.....	177
<i>Лєщїнєв Руслан Миколайович</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	180
<i>Подєвєєв Юрій Олександрович</i> ДОСВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ НА ПРИКЛАДІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА НІМЕЧЧИНИ.....	182
<i>Приходько Анна Георгіївна,</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСУ МАРКЕТИНГУ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	185

<i>Скрїльницька Олена Олександрівна</i> <i>Чапуча Ірина Олександрівна</i> УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ УКРАЇНИ.....	187
<i>Степаненко Юрій Михайлович,</i> УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ МІСТА.....	190
<i>Тїтова Людмила Анатолїївна,</i> УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ.....	192
<i>Шуба Алла Володимирівна</i> КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВІЗНАЧЕННЯМ НАРАХОВАНИХ ТА СПЛАЧЕНИХ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПО ПОДАТКАМ ТА ЗБОРАМ.....	194

Одним словом, мета рекламної суміші полягає в тому, щоб забезпечити сприятливий образ туристичного продукту до потенційних туристів, і, таким чином, дозволити бути їхнім першим вибором. З огляду на вищезгадане, можна сказати, що мета сприяння туризму є:

Створити позитивне зображення, образ туристичної організації та призначення, тим самим покращуючи позицію на туристичному ринку.

Дати правильну інформацію в потрібний час у придатних туристичних послуг.

Надання допомоги дистрибуторам у створенні прийнятної пропозиції для менш інтегрованих туристичних напрямків (продуктів). [5, с. 81].

Таким чином, можемо зробити висновок, що є багато інструментів рекламної діяльності, але найважливішими є: економічна пропаганда, суспільні відносини, просування продажів, особисті продаж, реклама та прямий маркетинг. Просування полягає в тому, щоб підвищити перевагу для одного або декількох послуг туристичної організації, призначення, що досягається шляхом передачі чітко визначеного, послідовного повідомлення. Це має вирішальне значення для визначення конкретного інструменту визначеної рекламної діяльності, бюджетів та медіа (і в ньому транспортному засобі).

Література:

- Бондаренко, В. М. Формування взаємоз'язків маркетингу та логістики в підприємницькій діяльності. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4454>
- Крижанівський, В. Г. Антикризове управління: навчальний посібник для технічних вузів / В. Г. Крижанівський, В. І. Лепенков, В. І. Лютєр [та ін.], під ред. Е. С. Мінаєва, В. П. Пакагуціна. – М.: «Видництво ПРИОР», 1998. – 432 с.
- Маркіна, І. А. Антикризове управління туристичними організаціями та підприємствами як засіб формування їх конкурентних переваг / І. А. Маркіна, В. М. Маховка // Проблеми економіки. – 2014. – № 2. – С. 205–210.
- Маркіна, І. А. Антикризове управління підприємствами туристичної галузі України: монографія / І. А. Маркіна, В. М. Маховка. – Полтава: Видавничий ФОН Гаража М.М., 2016. – 151 с.
- Бобринька, Н.Д. Маркетингове антикризове управління туристичними підприємствами в су-часних умовах / Н.Д. Бобринька, А.В. Кирилова // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 5 (15). – С. 41–46

Скрїльницька Олена Олександрівна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління,
адміністрування та права
Чапуча Ірина Олександрівна
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрантка спеціальності
281 Публічне управління та адміністрування

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ УКРАЇНИ

Внаслідок розвитку, публічні закупівлі виходять також на новий рівень та набувають вигляду електронних закупівель, що досить поширені у прогресивних країнах. Електронні закупівлі – один з найбільш ефективних способів, який надає велику кількість можливостей, як Замовнику так і Учаснику при проведенні процедури. Запровадження такої системи у сфері державних закупівель суттєво надає переваги для бюджетних установ та суб'єктів господарювання в управлінні електронним середовищем протягом всіх етапів закупівлі, починаючи від дослідження ринку, закінчуючи оплатою наданих послуг (товарів, робіт) та їх реалізацією.

Як тільки Україна в 2016 році за сприянням громадської організації «Трансперенсі Інтернешнл Україна» перейшла на даний етап еволюції публічних закупівель, система «ProZorro» набрала великого попиту серед її користувачів. Відповідно з часом, постійно вносились зміни до Закону України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII за для поліпшення умов проведення процедури, при цьому 19 квітня 2020 року було прийнято останні суттєві зміни, які повністю перевернули весь сенс закупівлі.

Для того, щоб кожен охочий міг переконатися у прозорості та не корупційності закупівлі є можливість переглядати їх у вільному доступу на офіційному порталі «ProZorro». При цьому також є офіційний автоматичний веб-сайт «DoZorro», який займається моніторингом та перевіркою закупівель, що знаходяться на офіційному сайті Уповноваженого органу.

Аналізуючи таблицю 1 помітний активний прогрес в залученні нових учасників та економію бюджетних коштів. Так, у 2020 році завдяки прозорим тендерам на ProZorro Україна змогла заощадити понад 55,9 млрд грн. Це на 62% більше, ніж роком раніше: за аналогічний період 2019 року було зекономлено 34,5 млрд грн. Загалом за 5 років існування система заощадила 150 млрд грн державному бюджету [5].

Таблиця 1
Динаміка стану публічних закупівель 2019-2020 років відповідно до річного плану «DoZorro»

№	Показники	Роки		Відхилення, %
		2019	2020	
1.	Кількість оголошень закупівель, млн	1,38	3,74	+ 171,00
2.	Всього було укладено договорів, млрд. грн.	572,00	685,00	+ 19,70
3.	Відсоток успішних конкурентних закупівель, %	63,80	61,00	- 4,30
4.	Середня кількість пропозицій на торгах, шт	2,40	2,31	- 3,75
5.	Середня кількість пропозицій на торгах в надпорогових процедурах, шт	2,76	2,80	+ 1,40
6.	Відсоток коштів, які були витрачені через конкурентні закупівлі, %	75,50	73,80	- 2,25
7.	Кількість учасників, які змагалися на торгах у ProZorro, тис. шт	53,20	63,70	+ 19,70
8.	Кількість учасників, які брали участь у публічних закупівлях, тис. шт	160,00	246,00	+ 53,00
9.	Кількість скарг до Анти-монопольного комітету, тис. шт	11,60	12,20	+ 5,00

Акумуляція значної суми коштів на фінансових ринках України призначена для створення конкуренції серед Учасників різних рівнів. Насправді, щоб взяти участь та провести закупівлю, багато зусиль не потрібно, електронна система закупівель є досить простою, основою є електронні майданчики через які відбуваються закупівлі, які складаються з таких етапів:

1. Замовник подає оголошення про проведення процедури, попередньо дослідивши очікувані вартість предмета закупівлі та його технічні характеристики;
2. Учасники можуть знайти дане оголошення на єдиному порталі Уповноваженого органу, та прийняти для себе рішення чи брати участь, чи ні;
3. Проведення системою електронного аукціону, де головним критерієм є ціна, яка є найбільш економічно вигідною.

188

4. Після проведення аукціону формується список Учасників, які подали свої пропозиції, та Замовник обирає відповідно до поданої тендерної документації переможця.

5. Наступним кроком є укладення договору та повного його виконання.

Найбільш поширеними електронними майданчиками для проведення публічних закупівель є:

1. Zakupki.Prom.ua - найбільший майданчик державних і комерційних торгів, проєкт групи компаній EVO, і офіційний учасник системи електронних державних закупівель ProZorro [2].
2. SmartTender (Смарт Тендер) — це офіційний електронний торговельний майданчик ProZorro, а також один з найбільших українських операторів комерційних закупівель і продажів [3].
3. E-tender — це торговельний майданчик для державних закупівель ProZorro, комерційних тендерів та аукціонів з продажу та оренди майна ProZorro.продажі [4].

По при всьому позитивні моменти є на жаль і проблеми які широко поширені серед проведення процедур. Головними недоліками є:

1. Не захищеність Замовників від недоброякісних Учасників, які шляхом зниження ціни при проведенні електронного аукціону отримують перемогу, а потім просто відмовляються від укладення договору, що впливає на швидкість отримання послуг та товарів які так потребує Замовник. Або ж просто не виконання договору, в наслідок чого йде розривання та втрачений час на нову процедуру.
2. Зі сторони Учасників, найбільшою проблемою є те, що деякі монополістичні організації, не дають навіть шансу на перемогу середнім та малим підприємствам.

Щодо вирішення цих питань, то потрібно вносити зміни до законодавства, щоб на підставі чого можна було регулювати такі ситуації. Визначені проблемні питання вимагають проведення подальших досліджень для виявлення чинників та механізмів впливу на систему електронних закупівель.

Література :

1. Громадський контроль державних закупівель. Моніторинговий портал DoZorro: офіційний сайт. URL: <https://dozorro.org/>
2. Майданчик державних і комерційних торгів Zakupki.Prom.ua: офіційний сайт. URL: <https://zakupki.prom.ua/>
3. Майданчик державних і комерційних торгів SmartTender: офіційний сайт. URL: <https://smarntender.biz/>
4. Майданчик державних і комерційних торгів E-tender: офіційний сайт. URL: <https://e-tender.ua/>
5. Майданчик ProZorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/>
6. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>

189

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту

Сертифікат

Підтверджує, що

Чапча Інна Олександрівна

Приймав(ла) участь у VIII Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції за міжнародною участю

«Організаційно-правові аспекти публічного управління»
Кількість годин: 6 (0,2 кредити ЄКТС)

Дата
29.04.2021

Директор навчально-наукового інституту
фінансів, економіки та менеджменту
Черниш І.В.

ДОДАТОК Б

Ілюстраційний матеріал

Рисунок – Структура електронної системи закупівель

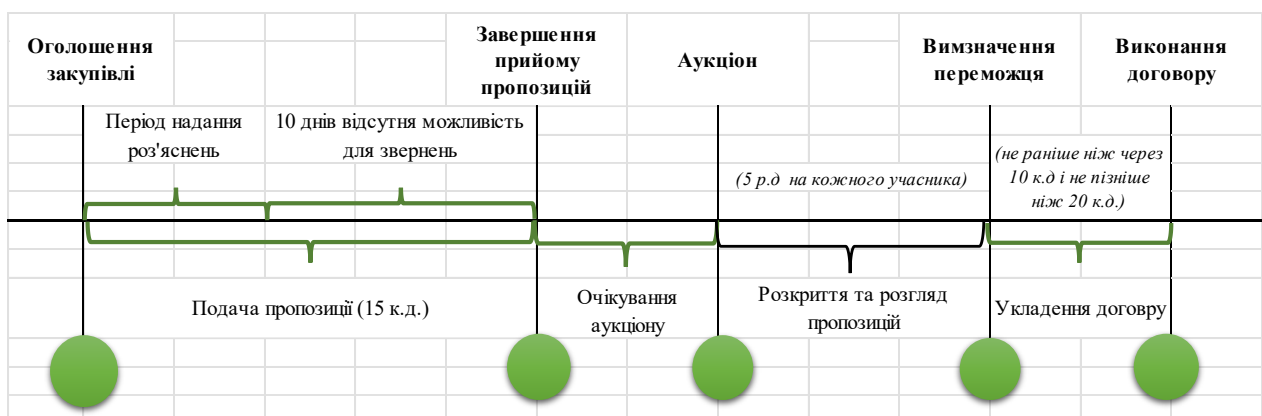

Рисунок – Основні етапи проведення відкритих торгів

Рисунок – Чинники, що впливають на ефективність державних закупівель

Рисунок – Елементи системи контролю закупівель за державні кошти

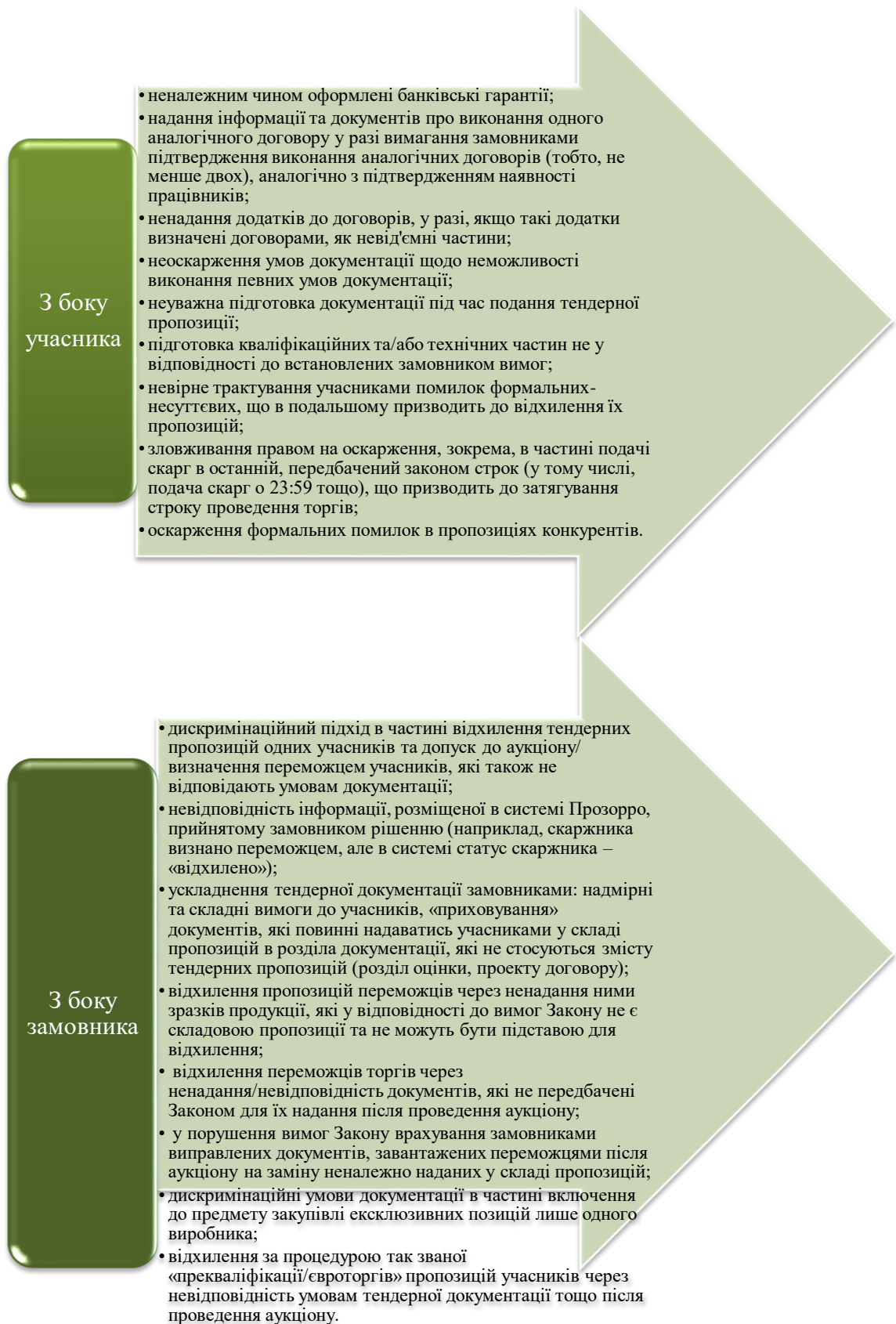

Рисунок – Порушення у сфері публічних закупівель, встановлені Антимонопольним комітетом України

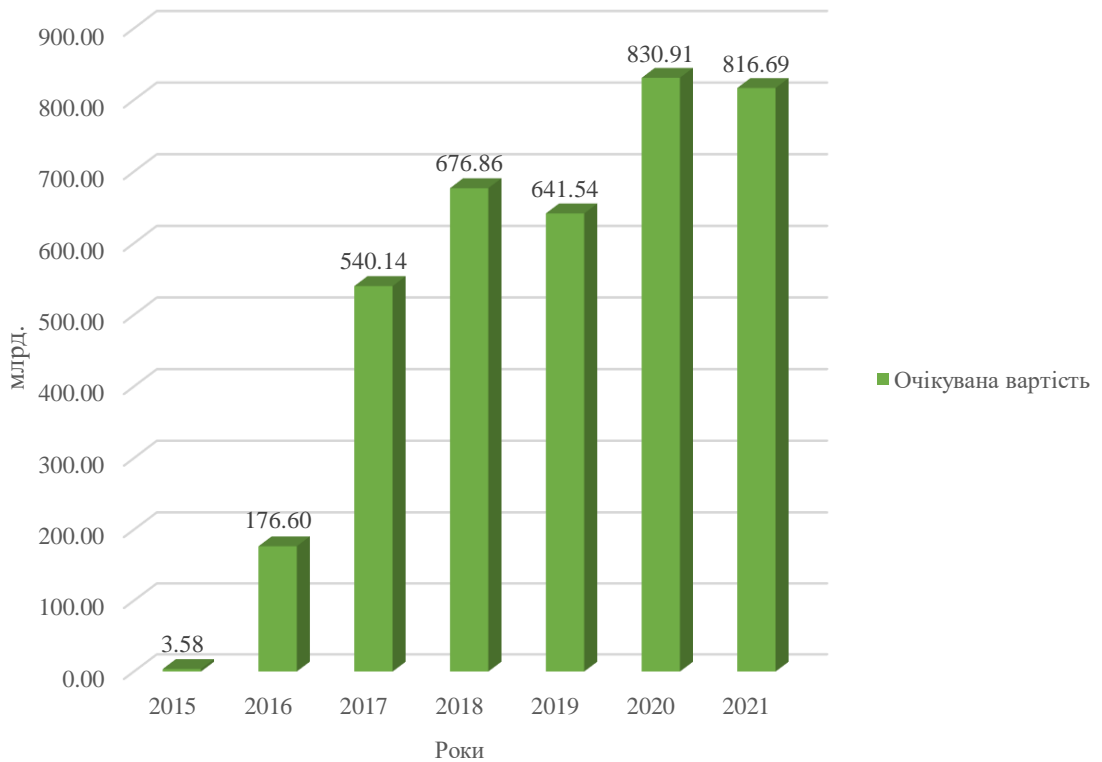

Рисунок – Динаміка очікуваної вартості 2015 – 2021 рр.

Рисунок – Динаміка кількості учасників протягом 2015 – 2021 років

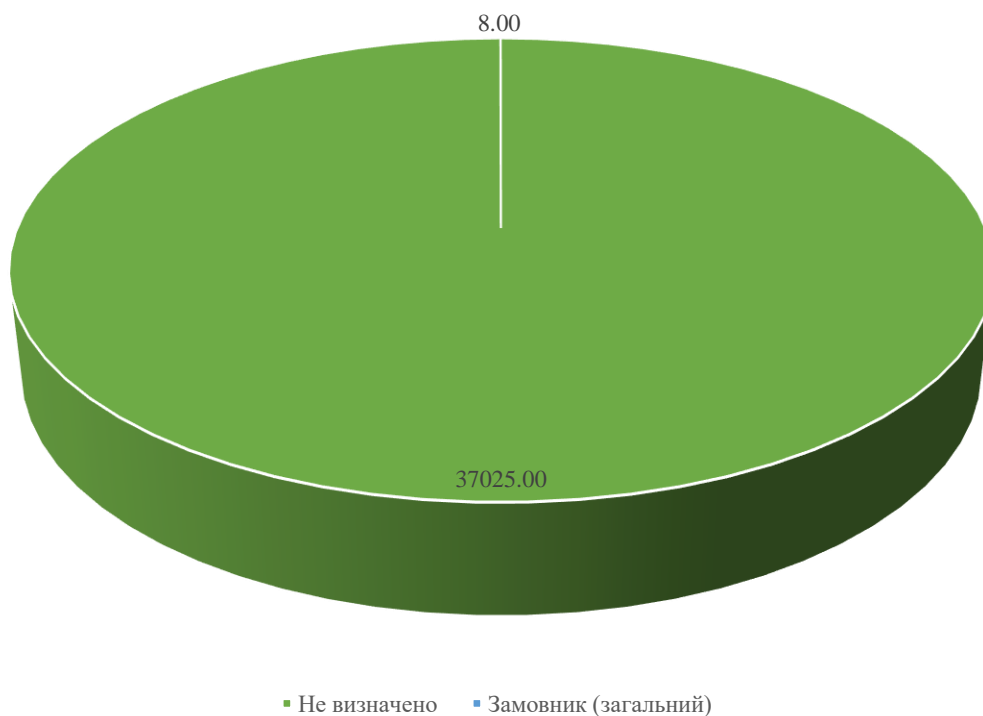

Рисунок – Кількість замовників станом на 2015 рік

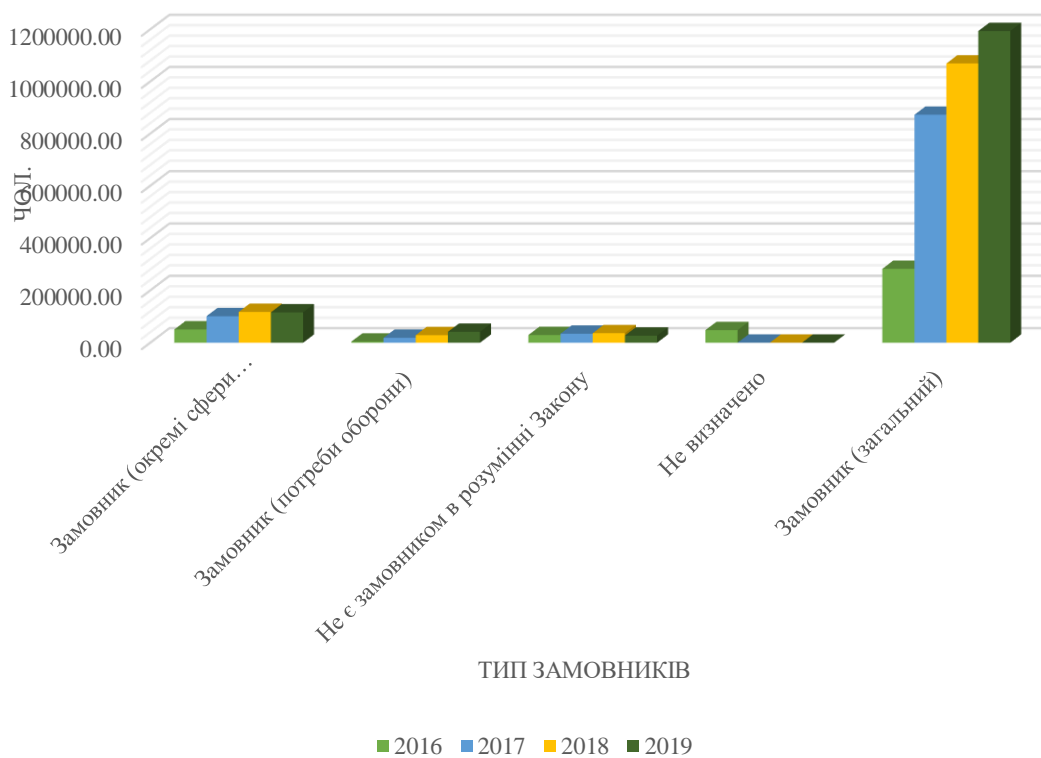

Рисунок – Динаміка розподілу замовників 2016 – 2019 років

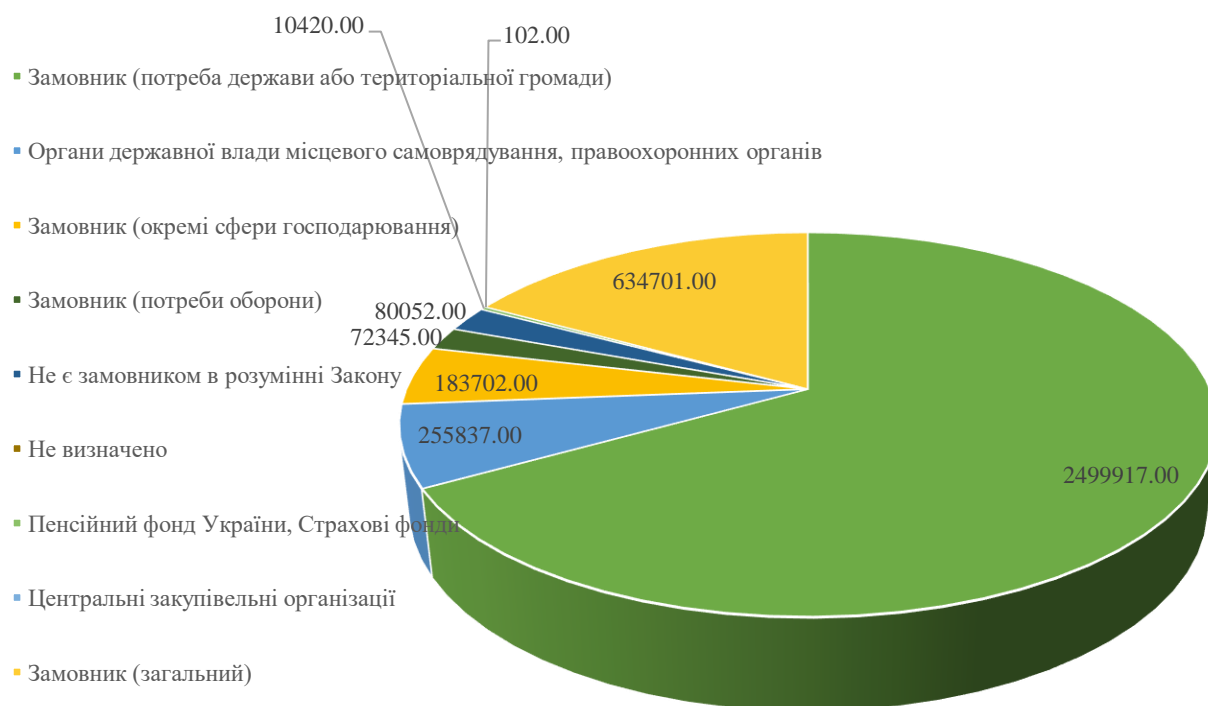

Рисунок – Розподіл організаторів закупівель 2020 року

Рисунок – Розподіл організаторів закупівель 2021 року

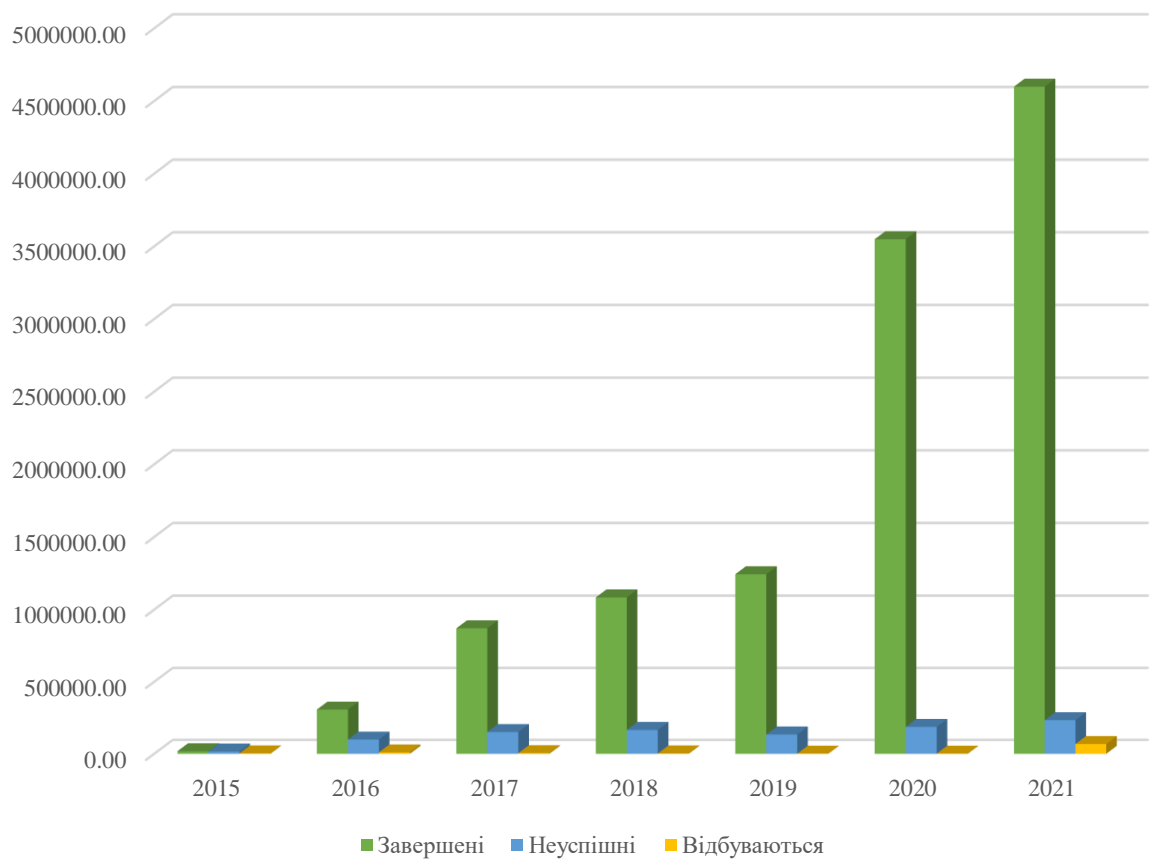

Рисунок – Динаміка ефективності проведення закупівель
2015 – 2021 років

Рисунок – Порядок визначення предмету закупівлі